

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН І БІЗНЕСУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ О. П. Степанов
«_____» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 292 «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

Тема: «Вплив валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу»

Виконавець: Карацюба Катерина Геннадіївна, група
МБ-403

_____
(підпис виконавця)

Керівник: доцент кафедри міжнародних економічних
відносин і бізнесу ФМВ НАУ
Ричка Марина Анатоліївна

_____
(підпис керівника)

Нормоконтролер: Пічкурова Зоя Володимирівна

_____
(підпис нормоконтролера)

Київ - 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин

Кафедра міжнародних економічних відносин і бізнесу

спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Степанов О.П.

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи

Карацюби Катерини Геннадіївни

1. Тема роботи «Вплив валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу» затверджена наказом ректора від «05» квітня 2021 р. №557/ст.
2. Термін виконання роботи: з 03 травня 2021 року по 20 червня 2021 року.
3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти щодо регулювання прямих іноземних інвестицій в Україні, статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Державної служби статистики України, щорічні звіти міжнародних організацій: Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародного валютного фонду (МВФ), Світової організації торгівлі (СОТ), Світового банку (СБ).
4. Зміст пояснювальної записки: теоретичні основи міжнародних валютно-фінансових та кредитних інституцій, вплив валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу, проблеми та перспективи розвитку міжнародного бізнесу під впливом кредитних інституцій.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: у роботі розміщено 23 таблиці та 14 рисунків.
6. Презентація основних результатів дипломної роботи в електронному вигляді. Розроблена презентація в Microsoft Office Power Point, складає 23 слайди.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Вивчити літературні джерела з предмету дослідження та написати заяву про затвердження теми дипломної роботи	29.03.2021	Виконано
2.	Затвердити план дослідження та отримати завдання до виконання дипломної роботи	29.04.2021	Виконано
3.	Розкрити теоретичні основи міжнародних валютно-фінансових та кредитних інституцій	03.05.2021 – 10.05.2021	Виконано
4.	Оцінити вплив валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу	11.05.2021 – 17.05.2021	Виконано
5.	Визначити та обґрунтувати проблеми та перспективи розвитку міжнародного бізнесу під впливом кредитних інституцій	18.05.2021 – 24.05.2021	Виконано
6.	Написати реферат, вступ, висновки та оформити список використаних джерел і додатки	25.05.2021 – 27.05.2021	Виконано
7.	Оформити дипломну роботу та пройти перевірку на плагіат	28.05.2021	Виконано
8.	Попередній захист дипломної роботи	07.06.2021	Виконано
9.	Передати дипломну роботу рецензенту для рецензування (за 10 днів до захисту)	04.06.2021	Виконано
10.	Передати дипломну роботу науковому керівникові для написання відгуку (за 7 днів до захисту)	07.06.2021	Виконано

8. Дата видачі завдання: « 20 » квітня 2021р.

Керівник дипломної роботи

_____
(підпис керівника)

Ричка М.А.

(П.І.Б)

Завдання прийняв до виконання

_____
(підпис випускника)

Карацюба К.Г.

(П.І.Б)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Вплив валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу»: 109 сторінок, 23 таблиці, 14 рисунків, 86 літературних джерел.

Перелік ключових слів (словосполучень): МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД, ГРУПА СВІТОВОГО БАНКУ, ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ, МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС, ДЕРЖАВНИЙ БОРГ.

Об'єкт дослідження: вплив МФО на економічні трансформації країн світу.

Предмет дослідження: міжнародні валютно-фінансові та кредитні організації.

Мета кваліфікаційної роботи: дослідити особливості впливу міжнародних валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу.

Методи дослідження: теоретичні; емпіричні (аналіз окремих нормативно-правових документів, аналіз звітності окремих міжнародних кредитно-фінансових організацій); математико-статистичні (для аналізу числових даних про діяльність відповідних організацій); графічні (для представлення даних аналізу) та ін.

Отримані результати та їх новизна:

Значущість виконаної роботи та висновки: МФО здійснюють надзвичайно вагомий вплив як на світову, так і на українську економіку. Тому наша країна повинна чітко визначити стратегію своєї взаємодії з різними МФО та здійснювати адекватну раціональну політику своєї співпраці з ними.

Рекомендації щодо використання результатів: матеріали кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати для застосування при написанні звітів щодо аналізу питань впливу валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ТА КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ	10
1.1. Сутність,структура та особливості валютно-фінансових та кредитних інституцій.....	10
1.2. Генеза та суть міжнародного бізнесу, форми регулювання.....	18
1.3. Структура та особливості функціонування світових фінансових центрів.....	26
РОЗДІЛ 2	
АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ТА КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.....	33
2.1. Вплив кредитно-фінансових організацій на світове господарство.....	33
2.2. Тенденції взаємодії міжнародних валютно-фінансових та кредитних інституцій з бізнес структурами країн світу.....	54
2.3. Основні напрямки співпраці українського бізнесу з міжнародними валютно-фінансовими та кредитними інституціями.....	62
РОЗДІЛ 3	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ПІД ВПЛИВОМ КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ.....	76
3.1. Перспективи подальшої діяльності кредитно-фінансових інституцій для бізнес структур країн світу.....	76
3.2. Проблеми та перспективи співпраці України з МФО.....	87
ВИСНОВКИ.....	99
СПИСОК БІБЛОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Питання впливу міжнародних інституцій на економічну політику держав світу актуальне і потребує додаткової уваги. Це обумовлено тим, що в сучасному світі діяльність навіть суто економічних міжнародних організацій має свій, специфічний політичний аспект. В умовах відкритості інформаційного простору та доступності інформації, процес комунікації міжнародної організації більше не спрямован лише на уряди країн, а проходить безпосередньо з населенням, що впливає на сприйняття країною своїх політиків та їх рішень. Така ситуація ускладнює діяльність політичних лідерів, оскільки при розробки стратегії зовнішньої та внутрішньої політики не можна не брати до уваги вірогідність помилки рекомендацій міжнародних організацій для конкретної країни.

Глобалізаційні процеси у сучасній світовій економіці створюють сприятливі умови для зміцнення міждержавних фінансових відносин. Важливим залишається обґрунтування напрямів розширення співробітництва з міжнародними кредитними інститутами, що в свою чергу пов'язано із необхідністю підвищення рівня результативності використання залучених коштів та соціально-економічного розвитку країни.

Актуальність даного дослідження визначається постійно зростаючою роллю координації та регулювання дій у глобальному фінансовому просторі. Це, своєю чергою, зумовлює необхідність аналізу та виявлення недоліків в існуючій моделі для ефективного реформування як міжнародної фінансової архітектури, так і міжнародних фінансових інституцій, зокрема МВФ та Світового банку. Виклики, що стоять перед міжнародної спільнотою, вимагають рішучих дій у подоланні глобальних криз, які будуть ефективно впроваджуватись не тільки в розвинутих країнах, але й зможуть зменшити ризики для країн, що розвиваються, та допомогти країнам із низьким рівнем доходів.

З моменту набуття Україною незалежності важливим вектором розвитку для країн стали відносини з міжнародними фінансовими організаціями. Вже 29 років у

контексті визначення основ зовнішньої та внутрішньої політики України лежить вдосконалення державної стратегії розвитку взаємовідносин з МФО. Постійна співпраця з провідними міжнародними фінансовими організаціями пришвидшує вирішення низки важливих фінансово-економічних і соціальних проблем розвитку країни.

Необхідність досліджень з питань розширення співпраці України з міжнародними кредитними організаціями зумовлена тим, що інтеграція у світову економічну систему сьогодні розглядається як ключовий фактор трансформації вітчизняної економіки, який потребує розробки нових, раціональних напрямів державної політики в суспільному розвитку.

Світова економіка на сучасному етапі її розвитку характеризується процесами інтеграції, формуванням регіональних міжнародних економічних утворень, світовою економічною глобалізацією. Процеси суспільної трансформації в Україні зумовлюють необхідність ґрунтовних наукових досліджень світового досвіду діяльності міжнародних фінансових інституцій, місією яких є підтримка економічних реформ та їх соціальної спрямованості. Відповідно до основних засад економічної політики держави формування й реалізація механізмів державного управління у сфері взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями є одним із пріоритетних напрямів держави.

Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями підтримує програму економічних реформ в Україні і виступає важливим елементом зовнішнього фінансування, яке спрямоване на покриття дефіциту платіжного балансу та бюджету, реалізацію довгострокових інвестиційних проектів, що відповідають стратегічним напрямам економічного розвитку держави. Одночасно програми реформування окремих секторів економіки в межах проектів міжнародних фінансових організацій допомагають здійснювати структурну перебудову економіки, впроваджувати світовий досвід, сучасні конкурентоспроможні технології тощо.

Теоретико-методологічне підґрунтя вирішення проблемних питань інвестиційного кредитування, у тому числі діяльності міжнародних фінансових

організацій у реалізації антикризових програм і забезпеченні фінансової стабільності, проектів сприяння економічному зростанню національних економік, організації кредитно-інвестиційної діяльності, формують наукові роботи зарубіжних і вітчизняних учених, а саме К. Албулеску, С. Афонцева, О. Барановського, Б. Бернанке, О. Василика, О. Власюка, О. Вовчак, В. Гейця, Ж. Закієвої, Дж. М. Кейнса, Л. Кістерського, Р. Кларка, В. Колосової, Л. Красавіної, А. Кузнєцової, О. Лаврушіна, Д. Лагутіна, Т. Майорової, В. Міщенко, Б. Пшика, Д. Рікардо, Т. Смовженко, Д. Стігліца, А. Тавасієва, М. Фрідмана, Н. Шелудько, У. Шарпа.

Проблематику та можливі перспективи співробітництва України та іноземних фінансових інституцій, особливості діяльності цих установ, як потенційних джерел надходження додаткових фінансових ресурсів у своїх наукових працях досліджували низка зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема такі як: В. Колосова, І. Іванова, Ю. Ковбасюк, А. Зверев, О. Білорус, Ю. Пахомов та інші. У теперішніх обставинах, дане питання для України стає досить актуальним, через що в країні відчувається гостра нестача фінансових ресурсів для активного та стабільного економічного розвитку. Отже існує потреба у більш глибокому та детальному дослідженні даного питання.

Мета кваліфіційної роботи – дослідити особливості впливу міжнародних валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу.

Об’єктом дослідження є вплив МФО на економічні трансформації країн світу.

Предметом дослідження є міжнародні валютно-фінансові та кредитні організації.

Завдання дослідження визначені наступним чином:

- дослідити сутність міжнародного бізнесу та форми його регулювання;
- розкрити особливості валютно-фінансових та кредитних інституцій;
- провести аналіз впливу кредитно-фінансових організацій на світове господарство;

- проаналізувати основні напрямки співпраці українського бізнесу з кредитними інституціями;
- оцінити тенденції взаємодії міжнародних валютно-фінансових інституцій з бізнес структурами країн світу;
- розкрити перспективи подальшої діяльності МФО для бізнес структур світу;
- дослідити проблеми та перспективи співпраці України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями.

Для вирішення поставлених завдань були використані **наступні методи дослідження:**

- теоретичні - аналіз наукової літератури з проблематики дослідження, систематизація, класифікація, узагальнення, синтез, індуктивний та дедуктивний методи дослідження;
- емпіричні - аналіз окремих нормативно-правових документів, аналіз звітності окремих міжнародних кредитно-фінансових організацій;
- математико-статистичні для аналізу числових даних про діяльність відповідних організацій;
- графічні для представлення даних аналізу та ін.

Інформаційною основою дослідження є монографії та статті зарубіжних та вітчизняних науковців; аналітичні матеріали Міжнародного валютного фонду, Групи Світового банку та інших міжнародних організацій; законодавчі та нормативно-правові акти України з питань співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, грошово-кредитної та валютної політики; статистичні та аналітичні дані НБУ, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Рахункової палати України та ін.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку бібліографічних посилань використаних джерел. В роботі розміщено 23 таблиці та 14 рисунків. Список бібліографічних посилань використаних джерел включає 86 найменувань на десяти сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ТА КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ

1.1 Сутність, структура та особливості валютно-фінансових та кредитних інституцій

Міжнародні валютно-фінансові відносини - це основна форма міжнародних економічних відносин, що виникають у процесі надання послуг з економічних відносин між різними країнами, юридичними та фізичними особами різних країн. Мова йде про послуги для зовнішньої торгівлі, експорту капіталу, позик, науково-технічного обміну, туристичних послуг та інших міждержавних відносин.

У сучасній науковій літературі є різні трактування терміну «міжнародні валютно-фінансові відносини», які характеризують цю форму відносин з різної точки зору.

Таблиця 1.1

Пояснення терміна міжнародні економічні відносини

Автор	Визначення
Васенко В. К.	валютно-фінансові відносини – це, у першу чергу, відносини між учасниками міждержавного обміну при функціонуванні грошей у міжнародному обороті.
Черемісова Т. А.	«це фінансові зв'язки між учасниками міжнародних економічних відносин у процесі руху товарів, робіт, послуг, фінансових ресурсів, капіталу, ноу-хау, що виходять далеко за рамки національних, основними об'єктами яких є іноземні інвестиції, позики, товари та послуги, технології, робоча сила».
Руденко Л. В.	міжнародні валютні відносини – це сукупність відносин у сфері грошей і кредиту, які опосередковують рух товарів, капіталів та послуг між країнами, регіонами, фірмами, банками, установами, фізичними особами.
Козак Ю. Г.	« сукупність грошових відносин, що опосередковують платіжно-розрахункові операції між агентами (суб'єктами) світового господарства ».

Джерело: Васютинська Л.А. Міжнародні фінанси Навчальний посібник /Л.А Васютинська-

Одеса ФОП Бондаренко М.О., 2017.-310 с.

Щоб зрозуміти природу грошово-фінансових відносин, важливо визначити їх конкретну форму, а саме грошово-фінансові операції. Відповідно до українського Закону "Про зовнішньоекономічну діяльність" (№ 959-XII від 16 квітня 1991 р.) (Стаття 3), до видів зовнішньоекономічної діяльності, передбачених для здійснення валютних та фінансових операцій, належать: - суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності в Україні надають бухгалтерські, страхові, аудиторські, брокерські та інші послуги суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, а суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності надають вищезазначені послуги суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності в Україні;

- операції з цінними паперами та міжнародні фінансові операції;
- створювати різні форми та типи спільних підприємств, спільного бізнесу та спільної власності на майно в межах та за межами України;
- створювати кредитні, страхові та банківські послуги суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, установ за межами України, а також створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України;
- лізингові (включаючи лізингові) операції між іноземними суб'єктами господарювання та іноземними суб'єктами господарювання;
- в обмінні валюти, валютному аукціоні та міжбанківському валютному ринку операції з купівлі, обміну та продажу валюти.

Взагалі кажучи, грошово-фінансові відносини включають грошово-кредитні відносини між країнами, які характеризуються елементами зовнішньої співпраці з метою раціонального розподілу внутрішніх ресурсів для прийняття та прийняття обґрунтованих політичних рішень, насамперед вони обслуговують світові, міжнародні та регіональні організації; по-друге, економічні зв'язки між резидентами різних країн; по-третє, діяльність урядів та резидентів різних країн на міжнародному фінансовому ринку.

Виникнення та розвиток цих відносин пов'язані з поглибленням таких процесів:

- розробити міжнародну систему розрахунків та інтегрувати економічні процеси світу та країн регіону;
- посилити взаємний вплив валют та уніфікувати національну грошово-кредитну політику;
- зростання транскордонних потоків капіталу;
- розширити форму реалізації міжнародних кредитних відносин;
- посилити роль міжнародних економічних та фінансових установ;
- розвивати міжнародний фінансовий ринок.

Розвиток валютних відносин залежить від поглиблення міжнародного поділу праці та виробництва, спеціалізації інтеграційного процесу та поглиблення політичної та культурної співпраці.

Національні валюти не можуть використовуватися для оцінки товарів, що продаються на міжнародному ринку, вони використовуються для міжнародних платежів та обслуговують інші економічні зв'язки. Вони можуть виконувати ці функції, лише обмінюючи їх на міжнародні валюти.

Національна валюта виконує всі функції, що стосуються обслуговування внутрішнього ринку послуг та товарообігу. Для обслуговування міжнародних відносин вони повинні бути включені в систему міжнародних валютних відносин за допомогою різних угод.

Кожна країна має власну валютну систему, яка регулюється національним законодавством. Вона встановила механізм конвертації внутрішніх валют у валюти інших країн, методи взаємного обміну, процедури регулювання валютних курсів, формування та використання золотовалютних резервів та міжнародних валютних ресурсів.

Світова валютна система - це система валютно-кредитних відносин між суб'єктами господарювання різних країн при обміні валюти, міжнародних розрахункових та кредитних операціях. Світова валютна система є організаційною формою валютних відносин на рівні відносин між країнами. Її розвиток регулюється відповідними міждержавними валютними угодами, а діяльність регулюється

міждержавними валютними, фінансовими та банківськими установами та організаціями.

Основна роль регулювання міжнародних валютних відносин - Міжнародний валютний фонд (МВФ). Він був створений у 1944 році та розпочав діяльність у 1947 році. До її складу входять країни, які співпрацюють у системі валютних відносин. Зараз членами МВФ є понад 180 країн. У 1992 р. Україна стала членом Міжнародного валютного фонду. МВФ - акціонерна організація. Його джерелом фінансування є законний капітал, який складається із внесків країн-членів фонду. Кожна країна, яка приєднується до фонду, внесла певний внесок. Зібрані таким чином валютні ресурси можуть бути використані для задоволення конкретних потреб членів фонду. Керівництво фондом обирається його акціонерами.

МВФ у своїй діяльності дотримується положень, затверджених країнами-членами МВФ. Місія МВФ полягає у забезпеченні співпраці у міжнародних валютних відносинах, сприянні стабільності валюти, впровадженні багатосторонньої платіжної системи та здійсненні платіжного балансу країн-членів фонду.

Світова валютна система, в якій долар США виступає основною валютою розрахунків, ще не вирішила всіх проблем стабільних валютних відносин. Тому країни Європейського економічного товариства (European Economic Society) вирішили створити власну валютну групу - Європейську валютну систему (European Monetary System). Він розпочав свою діяльність у 1979 році. Його завдання - забезпечити стабільність валют цих країн та обмежити використання американського долара як основної міжнародної валюти. Кінцевою метою європейської валютної системи є заміна національних валют країн-учасниць грошової системи єдиною валютою євро спільноти. Він був поступово запроваджений в 1999 році. У 2002 році євро замінив національні валюти 11 країн ЄС. Це стало важливим фактором поглиблення інтеграції держав-членів європейської валютної системи.

Як економічна категорія, міжнародні валютно-фінансові відносини - це сукупність відносин, що виникають внаслідок функціонування ринкових та

неринкових механізмів, і опосередковуються рухом грошей та фінансових потоків, спричиненими перерозподілом фінансових ресурсів та капіталу в світові економіка. Система міжнародних фінансових відносин формується між різними суб'єктами господарювання. включати:

- держава (це основний предмет міжнародного права, що діє в галузі міжнародних фінансів і має можливість здійснювати міжнародні права та обов'язки, з якими стикаються органи державної влади);
- суб'єкти пуб-Міжнародна лічного міжнародного права, що надають державам фінансові ресурси;
- члени мікрофінансових установ на умовах, визначених у їхніх;
- центральний банк (головним чином державна установа, відповідальна за валюту (валюту) та грошово-кредитну політику країни (Федеральний резерв) або Співтовариство націй (Європейський центральний банк);
- національні та іноземні юридичні особи (фінансово-кредитні установи, комерційні банки, транснаціональні компанії, біржі тощо).

Сутність міжнародних фінансів як економічної категорії реалізується за допомогою функцій, якими є в основному перерозподіл, контроль і нагляд. Об'єктивною основою формування та розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин є закон міжнародного кругообігу операцій з капіталом: з одного боку, є тимчасові вільні кошти, з іншого боку, на них існує постійний попит.

Іншими словами, джерела фінансових ресурсів зосереджені в країнах-донорах, включаючи розвинені країни: саме ці країни накопичують більшу частину світових фінансових ресурсів, і вони мають найбільшу квоту фондів фінансової допомоги в міжнародних організаціях; серед світових золотовалютних резервів найбільша частка належить приватним особам, компаніям, організаціям та урядам у розвинених країнах.

Тому розвинені країни шукали вигідні зони заощаджень і прагнуть максимально їх диверсифікувати. З іншого боку, країни, які традиційно класифікуються як "ринки, що розвиваються", мають одне спільне - у них є серйозна відсутність довгострокових інвестицій. Саме міжнародне фінансове поле дозволяє

як розвиненим, так і країнам, що розвиваються, певною мірою задовольнити свої об'єктивні потреби та економічні інтереси.

Сучасна система світової економіки характеризується широким набором регуляторних механізмів, що охоплюють сферу процесу фінансового перерозподілу. Цей механізм забезпечує координацію зусиль міжнародного співтовариства щодо регулювання міжнародних фінансових відносин, регулюючи тим самим міжнародні валютні та фінансові потоки з приватних та офіційних джерел.

Валютні потоки у світовому фінансовому середовищі приймають різні форми потоків фінансових ресурсів. Частина цього передбачає надання послуг з міжнародної торгівлі товарами та послугами, передачу знань та реалізацію продуктів інтелектуальної власності, а також оплату в процесі імміграції на міжнародному ринку праці, формування міжнародної системи грошово-кредитних, фінансових та кредитних відносин.

Міжнародні фінанси обслуговують як сферу матеріального виробництва, так і сфери світового розподілу, перерозподілу, обміну та споживання. Між міжнародними фінансами та світовим процесом відтворення існує прямиий і протилежний взаємозв'язок, оскільки потоки валютних потоків міжнародні фінанси забезпечують реалізацію потреб та інтересів усіх суб'єктів у світі.

Процес валютного потоку поділяється на чотири стадії: формування, розподіл, перерозподіл та кінцеве використання. Формування валютних потоків відбувається у формі валютного доходу компанії-доходу від реалізації товарів та послуг на світовому ринку. Валютні доходи розподіляються відповідно до витрат виробничих факторів. Зрештою, компанія отримує валютний прибуток, і інтереси власників повинні враховуватися при розподілі прибутку. Після первинного розподілу починається процес перерозподілу валютних потоків: пожертви різним міжнародним організаціям, кошти в національному бюджеті та валютні доходи юридичних та фізичних осіб. Завершальним етапом валютного потоку є його кінцеве використання.

З інституційної точки зору міжнародні фінанси - це сукупність банків, валютних та фондових бірж, міжнародних фінансових установ, регіональних

фінансових установ, міжнародних та регіональних економічних організацій та асоціацій, за допомогою яких здійснюються глобальні фінансові потоки. У процесі розвитку міжнародних економічних відносин міжнародні валютно-фінансові відносини мають багато характеристик (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Особливості міжнародних валютно-фінансових відносин (МВФВ) на сучасному етапі

Сутність специфіки МВФВ	Характеристика специфіки МВФВ
Міжнародні фінанси функціонують як єдина глобальна гіперсистема інвалютних потоків	Єдність міжнародних фінансів виражається в тому, що всі інвалютні потоки тісно пов'язані. Зміна будь-якого з них впливає на інші потоки. Глобальність міжнародних фінансів полягає в охопленні ними всієї світової економіки. Вони пов'язані з усіма національними фінансами, міжнародними економічними, політичними структурами та інститутами. Розвиток міжнародних фінансів зумовлений всім комплексом процесів світового політичного та економічного розвитку і здійснює вплив на всі аспекти цих процесів
Міжнародні фінанси, як і будь-яка інша гіперсистема, в значному ступені, розвиваються стохастично, тобто невизначеним і непередбачуваним чином	Хоча певні внутрішні закони розвитку міжнародних фінансів існують, проте вони дуже складні. Крім того, їх зовнішні прояви безперервно змінюються. Тому будь-який прогноз розвитку міжнародних фінансів описує лише вірогідний сценарій розвитку фінансових подій.
Міжнародні фінанси завжди функціонують у валютній формі	Тому що будь-які рішення у міжнародній сфері пов'язані з рухом інвалютних потоків
Важливе місце в системі організації і регулювання світових фінансів належить міжнародним фінансовим організаціям.	Основні міжнародні фінансові організації об'єднані в групу БреттонВудських інституцій (Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Група Всесвітнього банку (Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ), Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів (МЦІУС)), які виконують ключову роль в сучасній інституційній структурі міжнародних валютних відносин.
Роль міжнародних фінансів у сучасній системі світового господарства відображається через функціонування світових фінансових центрів	Такі центри, за своєю сутністю, є центрами концентрації банків та спеціалізованих фінансово-кредитних інституцій, які реалізують міжнародні валютні, кредитні, інвестиційні, інші фінансові операції, операції з цінними паперами та золотом.

Джерело: Данилишин Б. М. (2016) Співробітництво з МВФ: проблеми і перспективи. URL: <https://dt.ua/macrolevel/spivrobitnictvo-z-mvf-problemi-iperspektivi-.html>.

Функціонування міжнародних валютно-фінансових відносин тісно пов'язане з розвитком міжнародної фінансової системи. Міжнародна валютно-фінансова система - це форма організації та регулювання валютних потоків, втілена в міжнародному праві, міжнародних та регіональних угодах та національних законах.

Основною функцією міжнародної фінансової системи є уніфікація умов конвертованості валют та систем розрахунків; моніторинг систем валютних курсів та валютних обмежень; моніторинг ліквідності міжнародної валюти; уніфікація міжнародних правил щодо позик, страхування, інвестицій та біржових операцій; впровадити всі ці Функціональні міжнародні фінансові організації.

Ступінь реалізації функцій міжнародної валютно-фінансової системи має великий вплив на зміни валютних потоків. Основні компоненти сучасних світових фінансів (таблиця 1.3)

Таблиця 1.3

Ключові елементи світових фінансів

Елемент світових фінансів	Характеристика елементу світових фінансів
світова валютна система	національні, резервні і колективні валюти, умови взаємної конвертованості, валютний паритет, валютний курс, механізм валютного регулювання
міжнародні фінансові ринки	система взаємопов'язаних і взаємозалежних інвалютних ринків, де торгують різноманітними інвалютними інструментами – валютою, кредитами, цінними паперами тощо
міжнародні розрахунки	валютне обслуговування руху товарів, робіт послуг, факторів виробництва; платіжні баланси країн світу, що відображають операції в сфері міжнародних розрахунків
міжнародне оподаткування	система взаємоузгодження національних податкових режимів, мобілізація фондів грошових коштів
фінанси транснаціональних корпорацій	система фінансового менеджменту ТНК
фінанси міжнародних організацій	формування бюджетів та цільових фондів міжнародних організацій за рахунок внесків країн учасниць та їх використання

Джерело: Олійник А. А. Міжнародні фінансові організації як складова фінансової глобалізації [Електронний ресурс]/А.А. Олійник Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

Отже, міжнародні фінанси - це багаторівнева система без добре організованої структури, яка характеризується органічним поєднанням організаційних компонентів та функціональних елементів, що в сукупності складають глобальне фінансове середовище сучасної світової економіки.

У процесі безперервного розвитку, змін та взаємного проникнення структурні елементи міжнародних фінансів забезпечують безперервний процес перерозподілу фінансових ресурсів та капіталу між суб'єктами міжнародних економічних відносин.

1.2 Генеза та суть міжнародного бізнесу, форми регулювання

В сучасних ринкових умовах світової економіки все більшого поширення набуває міжнародна торгівля (бізнес) - сфера, яка фактично реалізує форму міжнародних економічних відносин. У прагматичному розумінні міжнародний бізнес (комерція) можна трактувати як науку, технологію, виробництво, торгівлю, сервісне обслуговування та іншу спільну діяльність із залученням економічних суб'єктів у двох або більше країнах.

Міжнародний бізнес також трактується як співпраця між країнами, окремими компаніями та підприємствами в умовах взаємної вигоди. Він базується на подальшому розвитку та міжнародному поділі праці. Це пояснюється структурою розміщення різних природних ресурсів, географічним розташуванням, кліматичними умовами, історичними традиціями виробництва, масштабами трудових ресурсів та іншими факторами.

Сучасна міжнародна комерція фактично охоплює всі сфери людської діяльності, вони включають основні виробничі фактори (трудові ресурси, засоби та предмети праці) через національні кордони, потік та взаємне проникнення товарів і послуг.

Міжнародний бізнес - це комерційна діяльність, яка використовує виробничі фактори різних країн для здійснення на міжнародному рівні, а її глибока природа - це діяльність, спрямована на отримання прибутку. У широкому розумінні

міжнародний бізнес включає виконання всіх форм міжнародних економічних відносин, розглянутих у цьому підручнику. У цьому розділі у вузькому розумінні міжнародний бізнес розглядається як форма впровадження та розвитку міжнародних економічних відносин. У цьому сенсі характеристикою міжнародного бізнесу є низка угод, укладених та укладених через національні кордони з метою реалізації інтересів та цілей суб'єктів господарювання [6, с. 368].

Міжнародна ділова діяльність має такі характеристики: 1) потік ресурсів, товарів і послуг між країнами; 2) достатні можливості для зменшення витрат за рахунок використання дешевих світових ресурсів, можливості міжнародного поділу праці та економії від масштабу; 3) використання різних країн у різних сферах бізнесу.

На міжнародний бізнес впливає безліч різних факторів. До них належать такі групи: внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори пов'язані з організацією бізнесу певного суб'єкта господарювання. Сюди входять наявність фактичних та фінансових ресурсів, рівень кваліфікації працівників, ефективність використання ресурсів та організаційний рівень виробництва та реалізації продукції чи послуг. Зовнішня факторна група може бути представлена на трьох рівнях: національному, регіональному та міжнародному.

На національному рівні на міжнародний бізнес в основному впливають такі фактори: інвестиційне середовище (рівень податку на бізнес, законодавство про іноземні інвестиції, формування корпоративної громадської думки), а також різні переваги, що надаються вітчизняним та / або іноземним виробникам.

На регіональному рівні найважливішим фактором для міжнародного бізнесу є рівень розвитку інтеграційного процесу. Цей фактор відіграв активну роль у міжнародному бізнесі економічних агентів держав-членів цього інтегрованого утворення. Водночас це може створити несприятливі умови для міжнародного бізнесу для економічних агентів в інших країнах[10,с.31].

На міжнародному рівні головними факторами є фактори комунікації, цінові проблеми, коливання курсу валют, надійність інформації, міжнародні документи тощо.

Основними органами міжнародного бізнесу є компанії, держави, інтегровані асоціації та міжнародні економічні організації. Основними темами є транснаціональні компанії, міжнародні компанії у формі ФОП або партнерства.

Після Другої світової війни почали розвиватися сучасні форми міжнародного бізнесу, але цей період можна вважати зрілим періодом. Як і будь-яке складне економічне явище, міжнародна торгівля має свою історію: вона почалася з розвитку міжнародної торгівлі, але особливо швидкого розвитку міжнародних потоків капіталу, що розпочався у другій половині XIX століття. Експорт надлишку капіталу у свою країну (цей надлишок відносно прибутку) створює передумови для розвитку сучасного міжнародного бізнесу.

Тому першою причиною розвитку міжнародного бізнесу можна вважати відносний "надлишок" капіталу і можливість отримати більший прибуток на вкладений капітал в інших країнах.

Другою причиною розвитку міжнародного бізнесу є жорстка конкуренція, яка змушує підприємців зменшувати витрати за рахунок придбання дешевих ресурсів з інших країн та співпраці з провідними світовими компаніями.

Третя причина розвитку міжнародного бізнесу - вузький внутрішній ринок, який не дозволяє використовувати масштабні ефекти та не сприяє зростанню компанії.

Четверта причина - антимонопольний закон, який обмежує найбільшу частку компанії на національному ринку та змушує їх виходити на міжнародний ринок та розвивати міжнародний бізнес.

П'ята причина пов'язана із співпрацею між компаніями, яка змушує компанії слідувати за своїми партнерами на міжнародному рівні.

Шостою причиною розвитку міжнародного бізнесу є екологічні фактори. Суворе законодавство про забруднення в розвинених країнах змусило компанії в цих країнах передати так зване "брудне" виробництво в інші країни, які є більш лояльними або взагалі відсутні. У таблиці 1.4 перелічені етапи розвитку міжнародного бізнесу.

Етапи розвитку міжнародного бізнесу

Етапи	Періоди	Сутнісна характеристика етапу
I	кінець XIX ст. до першої світової війни	Інтенсивний вивіз приватного капіталу. Формування міжнародних монополій, поділ внутрішнього і зовнішнього ринку (картелі, синдикати, трести). Антимонопольне законодавство.
II	20-30-і рр. XX ст. між двома світовими війнами	Розвиток міжнародних угод та блоків. Міжнародний бізнес розвивається в рамках монополій. Поглиблення міжнародного поділу праці.
III	1945 – 1960 рр.	Відновлення національних економік після II світової війни. Науково-технічна революція. Економічне диво Японії та Німеччини. Транснаціональні корпорації (ТНК), що формують економічну структуру світу. Інтернаціоналізація виробництва.
IV	1960-1990 рр.	Поява країн, що розвиваються у світовій економіці. Міжнародні програми їх розвитку. Прямі іноземні інвестиції та розвиток міжнародного виробництва. Поява спільних підприємств, проектів під ключ, контрактів на управління. Подальше зростання інтернаціоналізації виробництва і ролі ТНК у світовій економіці.
V	1990 р. – до сьогодні	Геополітичні зрушення. Поява у світовій економіці країн з перехідною економікою, нових індустріальних країн. Глобалізація економіки. Розвиток усіх форм міжнародного бізнесу. Зміни у географічній структурі прямих іноземних інвестицій. ТНК і багатонаціональне виробництво. Експорт заводів. Освоєння світових ресурсів. Формування стратегічних альянсів.

Джерело: Резнікова Н. В., Іващенко О. А. (2017) Проблеми реінституціоналізації світової економіки в умовах незалежності: нові виклики глобальному регулюванню. Економічна наука, 10, с. 5—10.

Міжнародний бізнес реалізується в різних видах і формах. Найпоширеніші з них - експорт, ліцензування, франчайзинг, контракти на управління, проекти під ключ та прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Остання є експортною формою підприємницького капіталу. У контексті розвитку міжнародного бізнесу слід розглянути питання про створення спільного підприємства (СП).

Експорт продукції - це найпростіший і найпоширеніший спосіб діяльності на міжнародному ринку. У той же час компанія створила експортний відділ на ранній стадії розвитку міжнародного бізнесу для координації експортної діяльності, а потім

для координації проміжного бізнесу чи торгових компаній відповідно до масштабу міжнародної діяльності [18,С.13-18].

Ліцензування та надання іншим компаніям права використовувати патенти, програми, програми, торгові марки, ноу-хау та авторські права за окрему плату. Це дає можливість мінімізувати капітальні витрати, забезпечити надходження в обмін на ліцензії активів від інших компаній та обмежений ринковий дохід. Перехресне ліцензування також широко використовується в міжнародному бізнесі, тим самим зменшуючи витрати на розробку нових технологій.

Франчайзинг - міжнародний бізнес, що передбачає передачу права користування продавцем (франчайзером) покупцеві (франчайзеру), способом організації бізнесу та способом управління товарним знаком. Продавець постійно допомагає покупцеві у веденні бізнесу та моніторингу.

Контракт на управління передбачає передачу управлінського персоналу та навичок управління компанією. Ця передача набуває форми ділової поїздки для деяких менеджерів з метою налагодження виробничого процесу або виконання спеціальних функцій управління за певної вартості протягом певного періоду часу. Цей вид міжнародного бізнесу використовується при банкрутстві підприємства в іншій країні, а коли в країні не вистачає відповідно кваліфікованих менеджерів, він застосовується при конфіскації підприємства.

Проект під ключ - підпишіть контракт на будівництво підприємства та передайте його власнику за плату, коли воно буде готове до експлуатації. Цей вид міжнародного бізнесу здійснюється будівельними компаніями (виробниками промислового обладнання та консалтинговими компаніями), які забезпечують обладнання підприємствами та забезпечують їх обладнанням. Замовниками проектів під ключ є переважно країни. Умови контракту включають контрактну ціну, технологію та якість управління, досвід та репутацію компанії, фінансування експорту.

Прямі іноземні інвестиції передбачають створення власної філії в приймаючій країні. Його може створити сама компанія або у співпраці з місцевою компанією. Це піднімає питання участі у створенні спільної власності. З точки зору частки

спільного підприємства в міжнародному маркетинговому контролі, його відповідь пов'язана з оптимізацією.

Вибираючи вид міжнародного бізнесу, компанія повинна враховувати: 1) законодавство країни перебування; 2) рівень витрат; 3) досвід; 4) рівень конкуренції та ризиків; 5) характер активів та розподіл контрольних прав; б) політика та економіка Різноманітність. Щоб уникнути різних ризиків та загроз, компанії використовують різні типи міжнародного бізнесу та розміщують їх у різних країнах / регіонах.

Правове середовище поділяється на три рівні: національний, регіональний та глобальний.

Правове середовище міжнародного бізнесу в різних країнах / регіонах впливає на конституцію, податкове законодавство та законодавство про працю. На регіональному рівні правове середовище для міжнародного бізнесу формується законодавством всередині інтегрованої групи: наприклад, у законі про картелі ЄС субсидії не є законами, а тими законами, які мають юридичну силу для держав-членів ЄС та пов'язані з іноземними торгова політика, сільське господарство, торговельне та цивільне право, податкове законодавство.

Глобальний або міжнародний рівень міжнародного ділового правового середовища встановлюється відповідними нормами, що містяться в статутах міжнародних економічних організацій та нормах, що містяться в міжнародних угодах.

Регламенти міжнародної торгівлі сформульовані Світовою організацією торгівлі, Міжнародними валютно-фінансовими відносинами-Міжнародним валютним фондом, Міжнародним кредитним бізнесом-Міжнародним банком реконструкції та розвитку. Крім того, в рамках ООН існують комітети та міжнародні організації (Економічна і соціальна рада, ЮНКТАД та ЮНІДО), які також становлять міжнародне правове середовище для розвитку міжнародного бізнесу.

Розвиток міжнародного бізнесу вимагає створення ефективних механізмів регулювання на національному, міжнародному та наднаціональному рівнях. Метою цього регулювання є:

- забезпечити баланс між різними галузями та галузями промисловості країни з точки зору максимального ступеня міжнародної свободи міжнародного обігу товарів та факторів його виробництва;
- сприяти розвитку зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів господарювання;
- створити передумови для широкої інтеграції національної економіки у світову економіку;
- за нормальних обставин, особливо в окремих темах міжнародного бізнесу, захищати національні економічні інтереси;
- створити рівні можливості для всіх тем міжнародного бізнесу.

На державному рівні міжнародний бізнес контролюється законодавчими та адміністративними органами. У нашій країні це Верховна Рада, Кабмін, Національний банк, Міністерство економіки та Міністерство національного митного контролю.

Звичайно, кожна з цих державних установ має відповідні повноваження регулювати міжнародний бізнес у рамках цієї сфери. Тому законодавець прийняв і скасував закони про зовнішньоекономічну діяльність, визначив основні напрями зовнішньоекономічної політики, визначив національну регуляторну структуру зовнішньоекономічної діяльності, затвердив міжнародні договори, встановив процедури та умови оподаткування зовнішньоекономічної діяльності тощо. . . Адміністративні органи прийняли конкретні заходи у сфері зовнішньоекономічної діяльності, ухвалили нормативні акти та системи, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності, підписали відповідні угоди з іноземними посадовими особами та забезпечили реєстрацію міжнародних спільних підприємств.

Центральний банк країни також бере участь у нагляді країни за міжнародним бізнесом. Він забезпечує зберігання та ефективне використання золотовалютних резервів та інших цінностей, що беруть участь у міжнародному бізнесі, представляє інтереси країни у відносинах із іноземними центральними банками та іншими фінансовими установами, регулює обмін внутрішніх валют щодо інших валют тощо.

У структурі органу виконавчої влади існують спеціалізовані відомства (міністерства), які здійснюють єдину зовнішньоекономічну політику в процесі

виходу на міжнародний ринок міжнародних суб'єктів господарювання та безпосередньої координації та контролю їх діяльності.

На міжнародному рівні бізнес регулюється міжнародними організаціями, головним чином Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, Міжнародною організацією праці, Міжнародною фінансовою корпорацією, Радою ООН з промислового розвитку (ЮНІДО) та Європейським банком реконструкції та розвитку.

На міжнародному рівні визначаються умови імпорту та експорту товарів та фактори виробництва, спільна підприємницька діяльність, правила переказу платежів (коштів) до країни, процедури вирішення суперечок економічного та фінансового характеру, кодекси поведінки іноземних партнерів, тощо

Основною метою комерційного нагляду на міжнародному рівні є забезпечення правового захисту інвестицій у своїй країні від можливих некомерційних ризиків та сприяння зміцненню стабільності та надійності зовнішньоекономічних відносин між партнерами.

Нагляд за міжнародним бізнесом у рамках транснаціональних асоціацій здійснюється в рамках інтегрованих асоціацій. Країни-учасниці уклали відповідні угоди про впровадження спільних підприємств та створили відповідні наднаціональні установи для нагляду за спільними підприємствами.

Для нагляду за міжнародним бізнесом застосовуються адміністративні, правові, економічні та психосоціальні методи. Адміністративно-правові методи регулюють господарську діяльність, форму власності на виробничі матеріали та результати діяльності, механізми вирішення судових конфліктів тощо. Надаючи позики та гранти, застосовуючи відповідну податкову та тарифну політику, комерційна діяльність може відображати економічні методи. Методом соціальної психології регулювання міжнародного бізнесу є формування певної ідеології, погляд громадськості на статус та роль міжнародного бізнесу в суспільному відтворенні.

У певний проміжок часу ці методи регулювання міжнародного бізнесу в країні можуть застосовуватися в різних пропорціях. Однак незалежно від того, якому методу в даний час надають перевагу, всі вони спрямовані на те, щоб допомогти

суб'єктам міжнародного бізнесу підвищити свою ефективність. Лише завдяки всебічному застосуванню адміністративних, правових, економічних та соціально-психологічних методів нагляду міжнародні суб'єкти господарювання можуть мати можливість впроваджувати міжнародні закони та нормативні акти на належному рівні для прогнозування, планування, фінансування, ціноутворення та аудиту, а також використання соціально-економічного фактора, що активізує основні продуктивні сили працівників суспільства.

1.3 Структура та особливості функціонування світових фінансових центрів

Поняття "світовий фінансовий ринок" дуже широке, оскільки охоплює не лише фінансові відносини, але й багато форм власності. Світовий фінансовий ринок базується на процесі інтеграції між національними фінансовими ринками. Вони виявляються у зміцненні зв'язків, розширенні зв'язків між національними фінансовими ринками та поступовому переплетенні між ними. Банки почали надавати фінансові послуги країнам / регіонам, крім тієї країни / регіону, де вони знаходяться одночасно в декількох валютах, і надавати фінансові послуги своїм клієнтам. Умови таких угод (наприклад, процентні ставки за позиками) почали стабілізуватися і є більш привабливими для позичальників та інших одержувачів банківських послуг, ніж умови національного ринку.

Крім того, це також пов'язано з тим, що в міжнародних фінансових операціях не існують суворі національні вимоги регулювання, як в окремих країнах. Вони разом розвиваються в глобально інтегровану систему, поєднану загальними умовами праці та еволюційними моделями. Тому сьогодні, коли інвестори або позичальники приймають рішення, вони дивляться не на ізольовані національні ринки, а на різні частини єдиної глобальної фінансової системи.

Отже, світовий фінансовий ринок - це глобальна система, яка акумулює вільні фінансові ресурси та надає їх позичальникам з різних країн відповідно до принципів

ринкової конкуренції. Сьогодні цей ринок набув величезних масштабів і став одним з найважливіших джерел фінансових ресурсів, без винятку, став вирішальним фактором в економічному житті всіх країн.

За передачею використаних фінансових ресурсів, фінансові ринки поділяються на боргові та фондові. На ринку боргового капіталу, боргові цінні папери або кредитні інструменти, використовуються для перерахування відсотків за ресурси на основі позик на певний період часу. На фондовому ринку кошти вкладаються безкінечно [21,С17-19].

Фінансові установи, особливо комерційні банки, збирають кошти на цьому ринку для надання позик іншим учасникам ринку та підтримання ліквідності на належному рівні. Порівняно з грошовим ринком, короткострокові цінні папери на грошовому ринку є більш ліквідними і мають меншу волатильність цін, тому ризик інвестування на грошовому ринку менший, ніж на ринку капіталів. Ринок капіталу розрахований на довгострокові інвестиції в основні фонди.

Ринок капіталу надає середньо- та довгострокові позики, середньо- та довгострокові боргові цінні папери знаходяться в обігу, а інструменти власного капіталу (без встановлених строків погашення) - акції. Випускаючи акції та облігації та залучаючи банківські позики, компанія модернізувала та розширила виробництво на ринку капіталу, запровадила нові технології та освоїла фінансові ресурси, необхідні для виробництва нових продуктів. Фізичні особи та будівельні компанії збирають кошти на придбання та будівництво нерухомості.

Фінансові установи формують власні фінансові ресурси, використовують ці фінансові ресурси протягом усього періоду функціонування та забезпечують економічне зростання та економічну стабільність фінансових установ. Залежно від того, продати чи випустити нові фінансові активи насамперед, фінансовий ринок поділяється на первинний та вторинний ринок.

Первинний ринок - це перша та друга фази ринку, на яких здійснюється первинний розподіл фінансових активів серед інвесторів та початкові інвестиції в різні сектори економіки. Обов'язковими учасниками основних ринків є емітенти цінних паперів та інвестори. Раніше випущені фінансові активи торгуються на

вторинному ринку. Функціонування вторинного ринку не призведе до збільшення загальної кількості фінансових активів та загальних інвестицій в економіку.

Важливою особливістю вторинного ринку - ліквідність, здатність поглинати велику кількість фінансових активів за короткий проміжок часу з низькими трансакційними витратами. Основну частину вторинних ринкових операцій складають операції, пов'язані з перерозподілом ринкової влади та спекулятивні операції. Зазвичай вторинний ринок визначає ціну первинного ринку. Вторинний ринок для певних видів фінансових активів дуже обмежений, тоді як для інших він майже не існує. Такі фінансові активи, як акції, ф'ючерси та опціони, не тільки характеризуються розвинутим вторинним ринком, але також мають спеціалізовані біржі для торгівлі цими активами.

У розвинених країнах із ринковою економікою, оскільки фінансові посередники запровадили інновації на ринку позичкових інструментів, тобто завдяки використанню процедур сек'юритизації активів, розвинулись вторинні кредитні ринки. Відповідно до торгового розташування фінансових активів існують біржові ринки та позабіржові ринки.

Фондовий ринок пов'язаний з поняттям фондового ринку, що є особливим способом організованого ринку, що допомагає збільшити ліквідність капіталу та визначити фактичну ринкову ціну активів. Фондовий ринок є переважно вторинним, оскільки в більшості випадків фондовий ринок торгує раніше випущеними фінансовими активами.

Так звана система торгової інформації працює на позабіржовому ринку. Учасники цієї системи - фінансові посередники - мають можливість зрозуміти попит та пропозицію фінансових активів та домовитись з тими посередниками, які зацікавлені в їх пропозиціях. У різних частинах фінансового ринку фондовий ринок та позабіржовий ринок відіграють різну роль. Тому на валютному ринку операції з валютними ресурсами в основному зосереджені на позабіржовому міжбанківському ринку. На ринку цінних паперів як біржові, так і позабіржові торгові відділи дуже важливі.

Організаторами торгів на фондовому ринку є акції та професійні біржі, які займаються торгівлею ф'ючерсними та опціонними контрактами. На позабіржовому ринку цінними паперами здійснюється торгівля через торговельну інформаційну систему, створену торговцями цінними паперами відповідно до законів та норм певної країни. Акції в основному торгуються на фондовому ринку, а облігації торгуються позабіржово. Якщо для нас характерна класифікація поняття глобалізації, ми можемо поділити фінансовий ринок на міжнародний (глобальний та транснаціональний та національний. Останні можна розділити на ринки житла та нежитлові ринки.

Ринок резидентів - це ринок фінансових активів, випущений резидентами на національному ринку. Ринок нерезидентів відноситься до ринку, на якому нерезиденти випускають фінансові активи відповідно до законодавства конкретної країни / регіону.

Ринок нерезидентів повністю розвинений лише в певних країнах / регіонах, де державні норми сприяють розвитку таких ринків. На міжнародному фінансовому ринку активи, випущені за межі юрисдикції будь-якої країни, надаються інвесторам у багатьох країнах.

Учасниками міжнародного ринку є уряди, центральні банки, фінансові установи, великі промислові компанії, міжнародні фінансові установи та організації. Основними фінансовими інструментами, що циркулюють на міжнародному ринку, є європейські позики, єврооблігації, євро акції та похідні фінансові інструменти.

З організаційної точки зору фінансовий ринок - це незалежна система ринку (сегмент ринку), в якій у кожній системі виділяється певний вид фінансових активів (сегмент ринку):

- 1) грошовий ринок;
- 2) ринок дорогоцінних металів;
- 3) ринок цінних паперів;
- 4) валютний ринок;
- 5) ринок капіталу;
- 6) ринок нерухомості.

З функціональної точки зору його можна поділити на валютний, деривативний, страхові послуги, акції, кредитний та інші ринки, і ці ринки можна розділити на ще більш вузькі ринки, такі як кредитний ринок - довгостроковий ринок боргу. Цінні папери та банківські позики. Однак слід зазначити, що довгостроковий ринок боргових цінних паперів також є частиною фондового ринку, тобто він має подвійну природу, хоча деякі вчені схильні називати ринок фондових цінних паперів фондовим ринком.

Що стосується строків дії фінансових активів, то світовий фінансовий ринок можна розділити на дві частини: грошовий ринок (короткостроковий) та ринок капіталу (довгостроковий) і структурований відповідно до організаційних та економічних стандартів.

Короткотерміновий характер більшості фінансових ринків світу робить їх вразливими до припливу та відтоку капіталу. Крім того, значна частина фінансових активів існує безпосередньо на валютному ринку з однією метою, включаючи цільову спекулятивну торгівлю з метою максимізації прибутку.

Під час фінансового процвітання вони особливо активні між фінансовими центрами, а також між цими центрами та периферією, і незабаром повернуться під час або напередодні фінансових криз.

На фінансовому ринку відбуваються безперервні процеси накопичення, розподілу та перерозподілу вільних фінансових ресурсів між різними галузями економіки. Передача фінансових ресурсів від одного суб'єкта ринку до іншого здійснюється за допомогою різних фінансових інструментів, які є фінансовими активами інвесторів, зобов'язаннями тих, хто повинен інвестувати, та емітентами фінансових активів.

Фінансові ринки забезпечують пряме та непряме фінансування, яке залучає фінансових посередників до процесу передачі капіталу від одного учасника ринку іншому. Непряме фінансування відіграє провідну роль на ринку позик, оскільки основним джерелом ресурсів для компаній та багатьох інших учасників ринку є кредитні ресурси, що надаються фінансовими посередниками (комерційні банки, а не інвестори). З цієї точки зору, інституційна структура світового фінансового ринку

включає нефінансові установи, країни, населення, професійних учасників ринку (фінансові установи та інфраструктурні установи) та іноземних учасників ринку.

Отже, світовий фінансовий ринок є складною, внутрішньо структурованою системою. Не існує єдиного способу визначити його природу та структуру, а також немає чіткого визначення різних частин, що складають сучасний світовий фінансовий ринок.

Фінансові ринки можуть бути повністю сегментовані або повністю інтегровані. Якщо ринок повністю розділений, інвестори з однієї країни не зможуть інвестувати в цінні папери в іншій країні. У той же час через сегментацію ринку та різницю в курсах валют та системах оподаткування цінні папери з однаковим ступенем ризику на різних ринках мають різну норму прибутку. На повністю інтегрованому ринку інвестори можуть інвестувати де завгодно. У той же час цінні папери з однаковим ступенем ризику забезпечують інвесторам однаковий рівень доходу.

У наш час фінансові ринки різного рівня та ринки різних фінансових інструментів інтегровані різною мірою. Емітенти мають обмежені можливості для залучення дешевого капіталу поза місцевим ринком, а інвестори для інвестування на інші ринки та міжнародні ринки. Отже, ще однією класифікаційною ознакою структури світового фінансового ринку є його інтеграція.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що сучасна система світової економіки характеризується широким набором регуляторних механізмів, що охоплюють сферу процесу фінансового перерозподілу.

Потреби та інтереси всіх суб'єктів світу та функціонування міжнародних валютно-фінансових відносин тісно пов'язані з розвитком міжнародної фінансової системи.

В сучасних ринкових умовах світової економіки міжнародний бізнес стає все більш поширеним - насправді це область, яка реалізує форму міжнародних економічних відносин.

Сучасна міжнародна торгівля охоплює майже всі сфери людської діяльності, включаючи основні фактори виробництва (праця, засоби праці та предмети), які перетинають національні кордони, обіг та взаємне проникнення товарів і послуг.

Світовий фінансовий ринок - це глобальна система, яка акумулює вільні фінансові ресурси та надає їх позичальникам з різних країн відповідно до принципів ринкової конкуренції. На сьогоднішній день цей ринок став величезним і став одним з найважливіших джерел фінансових ресурсів, а без винятку - вирішальним фактором в економічному житті всіх країн.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ТА КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

2.1 Вплив кредитно-фінансових організацій на світове господарство

Сьогодні країни, віддані сталому розвитку, стикаються з безпрецедентними викликами. Пандемія COVID 19 загрожує життю людей, джерелам доходу та всій економіці і знищила досягнення десятиліть - економічний прогрес, зменшення бідності та прогрес у розвитку людства. За останні десятиліття міжнародне співтовариство багато зробило для зменшення крайньої бідності, але навіть до спалаху коронавірусу досягнення мети викорінення крайньої бідності до 2030 року все ще залишається проблематичним. До 2020 року ця епідемія може спричинити ще 1 сотні мільйонів людей потрапляють в крайню бідність. Крім того, до 2030 року дві третини найбідніших людей у світі можуть зосередитися в районах, які постраждали від нестабільності, конфліктів та насильства (ІСН).

Світовий банк тісно співпрацює з країнами, щоб надати допомогу там, де це найбільш потрібно. На основі досвіду та знань, отриманих у різних регіонах та галузях, Світовий банк доповнює поглиблене фінансування, що базується на фактичних даних, за підтримки економічної політики: він допомагає країнам вирішити свої пріоритети розвитку та сприяє обміну ідеями та найкращими практиками. СБ розширює свою підтримку найбіднішим країнам через IDA, якій дуже довіряють та забезпечила фінансування 82 мільярди доларів у грудні 2019 року протягом останнього трирічного циклу поповнення. Вони продовжують розширювати свій бізнес у країнах, що позичають IDA, та країнах, що постраждали від ІСН, хоча вимога про соціальну дистанцію створювала раніше невідомі проблеми при роботі з клієнтами та тими, з ким вони працюють.

У цей безпрецедентний період випробувань Світовий банк залишається вірними принципу пошуку гнучких, інноваційних та ефективних рішень. Група

Світового банку розраховує надати країнам до 160 мільярдів доларів США протягом 15 місяців до кінця червня 2021 року, щоб повністю врахувати характер медичних, економічних та соціальних негараздів, які вони зазнали внаслідок пандемії. COVID 19. Світовий банк поєднує фінансові ресурси, знання, досвід та глобальну мережу партнерів, щоб отримати унікальну можливість допомогти країнам подолати кризи, закріпити свої основні досягнення в галузі розвитку та сформулювати плани відновлення.

Таблиця 2.1

Зарезервовані кошти, надані кошти та загальний обсяг страхового покриття
групи Світового банку

	2016	2017	2018	2019	2020
Група Світового банку					
Зарезервовані кошти	64 185	61 783	66 868	62 341	77 078
Надані кошти	49 039	43 853	45 724	49 395	54 367
МБРР					
Зарезервовані кошти	29 729	22 611	23 002	23 191	27 976
Надані кошти	22 532	17 389	17 389	20 182	20 238
МАР					
Зарезервовані кошти	16 171	19 513	24 010	21 932	30 365
Надані кошти	13 191	12 718	14 383	17 549	21 179
ІFC					
Зарезервовані кошти	11 117	11 854	11 629	8 920	11 135
Надані кошти	9 953	10 355	11 149	9 074	10 518
МІГА					
Загальний обсяг страхового покриття	4 258	4 842	5 251	5 548	3 961

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Світовий банк діє у 145 країнах світу. Розширення нашої присутності в країнах-клієнтах дозволяє Світовому банку краще зрозуміти потреби наших партнерів у цих країнах, ефективніше працювати з ними та швидше надавати їм наші послуги. 96% директорів та менеджерів країни та 46% співробітників Світового банку працюють у кожному з шести географічних регіонів. Нижче наведено найбільш наочний приклад підтримки групи Світового банку регіонів у 2020 фінансовому році.

Діяльність Світового банку в регіоні Африки

Нестабільність світового ринку, спричинена спалахом COVID 19, негативно впливає на регіон Африки на південь від Сахари. Медичні, економічні та соціальні наслідки зменшать виробництво в регіоні на 3,7-79 млрд. Доларів США у 2020 році, знизять продуктивність сільського господарства, послаблять ланцюги поставок, зменшать перспективи працевлаштування та зменшать грошові перекази - все це лише посилить загальну непевність. Безпрецедентне вторгнення сарани представляє більшу загрозу продовольчій безпеці та джерелам доходу Східної Африки.

Економічне зростання в 2019 році становило 2,4%, але, як очікується, 2020 рік буде замінений на 2,1-5,1%, що стане першою рецесією в регіоні за останні 25 років. Пандемія може не тільки виштовхнути мільйони домогосподарств за межу бідності, але також може спричинити кризу продовольчої безпеки, оскільки сільськогосподарське виробництво в Африці може впасти на 2,6% - 7%. Враховуючи, що майже 90% співробітників регіону зайнято у неформальному секторі, Світовий банк також прагне допомогти країнам охопити цих людей за допомогою необхідних заходів підтримки [72].

У 2020 фінансовому році Світовий банк затвердив 20,8 мільярда доларів США позик для 156 підприємств регіону, у тому числі 1,7 мільярда доларів МБРР та 19,1 мільярда доларів США МАР. Доходи від консультаційних угод, підписаних з вісьмома країнами, склали 11 мільйонів доларів США.

Світовий банк прагне допомогти країнам регіону збільшити людський капітал та розширити можливості жінок, використовувати цифрові технології для вдосконалення торгівлі та управління, підтримки державних інвестицій та залучення приватного фінансування у ключових галузях, стимулювання створення робочих місць та вирішення причинно-наслідкових зв'язків. Зміна клімату та конфлікти. Розбудова потенціалу в Африці за рахунок населення.

У квітні 2019 року Світовий банк запустив Африканський план розвитку людського капіталу, який визначає цілі та зобов'язання Світового банку щодо нарощування потенціалу африканського континенту через його людський капітал - здоров'я людей, знання, навички та стійкість. План спрямований на зменшення

дитячої смертності та низького зросту та збільшення прогресу дітей на 20%. Він також передбачає розширення заходів соціального захисту ще до 13 мільйонів людей, розширення прав і можливостей жінок, зменшення рівня підліткової вагітності та прийняття більш ефективних санітарних методів.

З моменту запуску плану Світовий банк подвоїв ресурси для поліпшення розвитку людського капіталу в регіоні, з яких 2,2 млрд. Доларів США було використано для розширення прав і можливостей жінок. Наші ключові проекти з розширення прав і можливостей жінок та поліпшення демографічного статусу Сахеля незабаром будуть реалізовані в дев'яти країнах, а Світовий банк надав фінансову підтримку на 675 мільйонів доларів США. Проект розширює можливості жінок і дівчат у Сахелі, надаючи їм доступ до освіти та якісного медичного обслуговування, розширюючи можливості працевлаштування та залучаючи релігійних та громадських лідерів, що працюють разом, щоб досягти цих результатів. На сьогоднішній день більше 100 000 дівчат змогли відвідувати школу, понад 6600 акушерок пройшли навчання, і майже 100 000 жінок пройшли професійне навчання.

Таблиця 2.2

Кошти, зарезервовані і фактично надані африканському регіону у
2018-2020 рр.

	Зарезервовано (млн. долл. США)			Надані (млн. долл. США)		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
МБРР	1 120	820	1 725	734	690	1 087
МАР	15 411	14 187	19 095	8 206	10 190	13 373

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Для вирішення пріоритетів 54 країн африканського континенту група Світового банку наразі розширює свою підтримку регіональної інтеграції, включаючи сприяння зв'язкам з Північною Африкою. Ми зосереджуємось на покращенні зв'язку шляхом розвитку транспортної інфраструктури, енергетики та цифрових технологій, торгівлі та підтримки ринку, створенні можливостей для підвищення кваліфікації людського капіталу, розширенні можливостей жінок та боротьбі із хворобами та епідеміями, а також посиленні впливу завдяки наступним

заходам. виробництва рослинництва та тваринництва, продовольчої безпеки, зміни клімату, міграції населення та транскордонних вод. Ми також прагнемо усунути фактори, що спричиняють нестабільність на Африканському Розі, басейні озера Чад та Сахелі.

Рисунок 2.1. Кредитування з боку МБРР та МАР в розбивці по секторам станом на 2020 рік (20,8 млрд. дол. США),%

Примітка. Побудовано автором за даними групи Світового банку

Регіональний план вдосконалення системи епідеміологічного нагляду працює у 16 країнах, забезпечуючи фінансування на 629 млн. Доларів США. Це посилює співпрацю між системою охорони здоров'я та країною у виявленні та контролі над спалахами інфекційних захворювань. Крім того, Світовий банк надав Замбії, Ефіопії та Африканському Союзу 250 мільйонів доларів США на допомогу проекту Африканських центрів контролю та профілактики захворювань, який спрямований на боротьбу з розповсюдженням інфекційних хвороб та вирішення проблем охорони здоров'я в регіонах та Африці континент. Загальні. Наразі обидва проекти залучають кошти для допомоги країнам у придбанні лабораторного обладнання та розвитку їх спроможності реагувати на пандемію COVID.

Африка: коротка інформація за останні 20 років

Показник	2000	2010	2020
Загальна чисельність населення (млн чол.)	664	868	1 106
Приріст населення (% на рік)	2,7	2,8	2,7
ВНД на душу населення (метод Атласа, поточні дол. США)	550	1 434	1 536
Приріст ВВП на душу населення (% на рік)	0,8	2,6	(0,4)
Чисельність населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день (млн чол.)	388	405	420
Очікувана тривалість життя при народженні, жінки (років)	52	58	63
Очікувана тривалість життя при народженні, чоловіки (років)	49	55	60
Крайня бідність (% населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день)	55,4	46,6	42,3
Обслуговування заборгованості у відсотках від обсягу експорту товарів і послуг	9	3	8
Нестабільна зайнятість, всього (% від загальної чисельності зайнятих)	78	76	74
Чисельність користувачів інтернету (% населення)	<1	7	25
Доступ до електроенергії (% населення)	26	34	48
Споживання енергії з відновлюваних джерел (% від загального кінцевого енергоспоживання)	73	72	70
Доступ до базових санітарно-технічних засобам (% населення)	23	27	31
Доступ до базового питного водопостачання (% населення)	46	55	61

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Діяльність Світового банку у регіоні Східної Азії та Тихого океану

До початку пандемії COVID 19 економічне зростання у Східній Азії та упаковках сповільнилося з 6,3% у 2018 році до 5,9% у 2019 році. Економічне зростання Китаю сповільнилося з 6,6% у 2018 році до 6,1% у 2019 році. В інших країнах, що розвиваються у Східній Азії та Тихоокеанському регіоні, темпи зростання впали з 5,2% у 2018 році до 4,7% у 2019 році. Згідно з червневим звітом Світового банку "Світові економічні прогнози", регіон очікується впасти до 0,5% у 2020 році. Ризик погіршення економічних показників очевидний. Фактори ризику включають тривалість епідемії, більшу за очікувану, тривалість фінансових потрясінь, падіння світової торгівлі, яке є більш серйозним і довшим, ніж очікувалося, та відновлення торгових суперечок.

За підрахунками, у 2019 році населення країн, що розвиваються у Східній Азії та Тихоокеанському регіоні (за винятком Китаю), що мешкає за межею бідності

(живе менше 5,50 доларів США на день), становить 271 мільйон, тоді як у Китаї - близько 225 мільйонів людей, навіть якщо Китай припадає на Східну Азію Близько 65% населення країн, що розвиваються. Однак економічні наслідки COVID 19 можуть спричинити суттєве збільшення населення бідності в регіоні у 2020 році.

У 2020 фінансовому році Світовий банк схвалив позику на 7,3 млрд. Доларів США 77 суб'єктам господарювання в регіоні, з них 4,8 млрд. Доларів США - резерв МБРР, а 2,5 млрд. Доларів США - МАР. Світовий банк також підписав угоди про винагороду з трьома країнами на загальну суму приблизно 4 мільйони доларів США.

Таблиця 2.4

Кошти, зарезервовані і фактично надані Східна Азія та Тихий океан
у 2018-2020 рр.

	Зарезервовано (млн. долл. США)			Надані (млн. долл. США)		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
МБРР	3 981	4 030	4 770	3 476	5 048	4 679
МАР	631	1 272	2 500	1 252	1 282	1 589

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

У своїй роботі в регіоні Світовий банк зосереджує увагу на трьох основних напрямках: розвиток людського капіталу та сприяння соціальній інтеграції, економічне зростання на основі розвитку приватного сектору та посилення стійкості до потрясінь та змін клімату. Розвиток людського капіталу та посилення соціальної інтеграції Розвиток людського капіталу є одним із пріоритетів Індонезії.

Банк надасть 600 мільйонів доларів США для фінансування програми "Сімейна надія", розробленої урядом для сприяння зміцненню системи соціального захисту та виведенню найбідніших громад країни з порочного кола бідності.

Крім того, Світовий банк підтримує проекти з розбудови інституційного потенціалу для покращення якості сільських послуг для сприяння ефективному використанню приблизно 8 млрд. Доларів США бюджетних коштів приблизно для 75 000 індонезійських сіл із загальною чисельністю населення близько 176 млн. Чоловік.

Світовий банк просуває довгостроковий міжгалузевий план боротьби з недоїданням через низку додаткових заходів у провінціях, де ріст дітей відстає більш ніж на 40%. На Філіппінах Світовий банк сприяв збільшенню доходів у сільській місцевості та продуктивності сільського господарства та рибальства по всій країні, надавши 570 млн. Дол. США на підтримку проектів розвитку сільських територій.

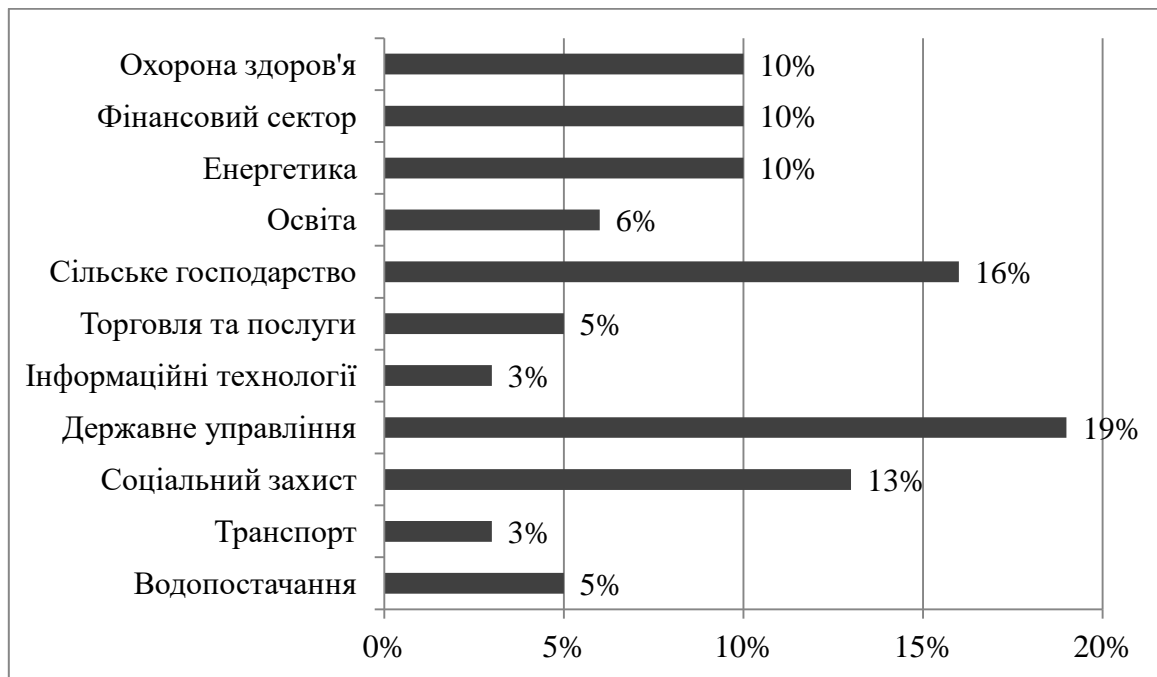

Рисунок 2.2. Кредитування з боку МБРР та МАР в розбивці по секторам станом на 2020 рік, %

Примітка. Побудовано автором за даними групи Світового банку

Розширення можливостей приватного сектору та створення сприятливого середовища для інвестицій та інновацій є ключем до стійкого економічного зростання в регіоні. Світовий банк допомагає таким країнам, як Індонезія, Фіджі та Філіппіни, у здійсненні реформ економічної політики, що сприяють зростанню приватного сектору.

Крім того, Світовий банк також надає консультаційні послуги, щоб допомогти країнам, включаючи Китай, Малайзію та Таїланд, створити сприятливіші умови для ведення бізнесу. Для сприяння підприємництву та інноваціям Світовий банк реалізує політику та програми підтримки малих, середніх та мікропідприємств на

Філіппінах та інвестує у сприяння конкуренції та торгівлі між Лаоською Народно-Демократичною Республікою та М'янмою.

Таблиця 2.5

Східна Азія та Тихий океан коротка інформація за останні 20 років

Показник	2000	2010	2020
Загальна чисельність населення (млн чол.)	1 816	1 966	2 094
Приріст населення (% на рік)	1,0	0,7	0,6
ВНД на душу населення (метод Атласа, поточні дол. США)	911	3 759	8 299
Приріст ВВП на душу населення (% на рік)	6,4	9,0	5,2
Чисельність населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день (млн чол.)	550	219	28
Очікувана тривалість життя при народженні, жінки (років)	72	75	78
Очікувана тривалість життя при народженні, чоловіки (років)	68	71	73
Крайня бідність (% населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день)	29,7	11,2	1,3
Обслуговування заборгованості у відсотках від обсягу експорту товарів і послуг	8	2	1
Нестабільна зайнятість, всього (% від загальної чисельності зайнятих)	62	54	47
Чисельність користувачів інтернету (% населення)	2	29	51
Доступ до електроенергії (% населення)	92	95	98
Споживання енергії з відновлюваних джерел (% від загального кінцевого енергоспоживання)	32	16	16
Доступ до базових санітарно-технічних засобам (% населення)	56	72	82
Доступ до базового питного водопостачання (% населення)	80	88	92

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Діяльність Світового банку у регіоні Європи та Середньої Азії

Темпи економічного зростання регіону впали приблизно до 2,2% у 2019 році, що відображає слабку економічну активність у Росії та Туреччині, двох найбільших країнах регіону. Через пандемію COVID 19 у 2020 році, як очікується, економічне зростання буде замінено спадом. Хоча з поточної ситуації економічні наслідки COVID 19 все ще непередбачувані, завдяки політиці, відновленню світових цін на сировину та відновленню торгівлі, економіка регіону, як очікується, скоротиться на 4,7% у 2020 та 2021 роках і почне збільшуватися [72].

У 2020 фінансовому році Світовий банк затвердив 7,2 млрд. Доларів США позик для 64 підприємств у регіоні, з яких МБРР зарезервувало 5,7 млрд. Доларів

США, а МАР - 1,5 млрд. Доларів США. Світовий банк також підписав 39 консультаційних угод із семи країнами вартістю близько 75 мільйонів доларів США.

СБ прагне допомогти країнам досягти цілей розвитку, приділяючи особливу увагу покращенню результатів охорони здоров'я, вдосконаленню систем освіти, розвитку професійної підготовки та забезпеченню стійкого та стійкого економічного зростання. Для того, щоб стримати пандемію COVID 19, ми зосередимось на створенні потенціалу та ефективності системи охорони здоров'я та соціального захисту. Ми працюємо з країнами регіону, щоб допомогти їм стати на шлях соціальної справедливості та сталого економічного зростання, а також покращити їх здатність адаптуватися до змін клімату та пом'якшити можливі причини.

Таблиця 2.6

Кошти, зарезервовані і фактично надані Євпропа та Середня Азія
у 2018-2020 рр.

	Зарезервовано (млн. долл. США)			Надані (млн. долл. США)		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
МБРР	3 350	3 749	5 699	4 134	2 209	3 100
МАР	957	583	1 497	298	931	365

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Надання якісної медичної допомоги та належного рівня освіти є запорукою розвитку людського капіталу, а також важливою умовою для досягнення дітьми успіху та процвітання у швидко мінливому світі як дорослі. Згідно з Індексом людського капіталу, люди в Європі та Центральній Азії можуть демонструвати високий рівень продуктивності за життя за умови, що в їх дитинство та юність вкладаються великі гроші. Світовий банк тісно співпрацює з партнерами з метою залучення цільових інвестицій для покращення охорони здоров'я та освіти та надання людям можливості розкрити весь свій потенціал.

Програма інновацій, інклюзії та якості надала Грузії 103 мільйони доларів для покращення якості освіти та умов навчання на всіх рівнях освіти. Проект покращить навчальне середовище для 116 000 учнів по всій країні, забезпечить 1600 працюючих вчителів та вихователів та побудує 65 нових шкіл. Проект розвитку

раннього дитинства на суму 60 млн. Доларів США допомагає Узбекистану покращити якість дошкільної освіти, надає можливості для систематичної оцінки якості освіти та активного використання цієї інформації при формуванні політики.

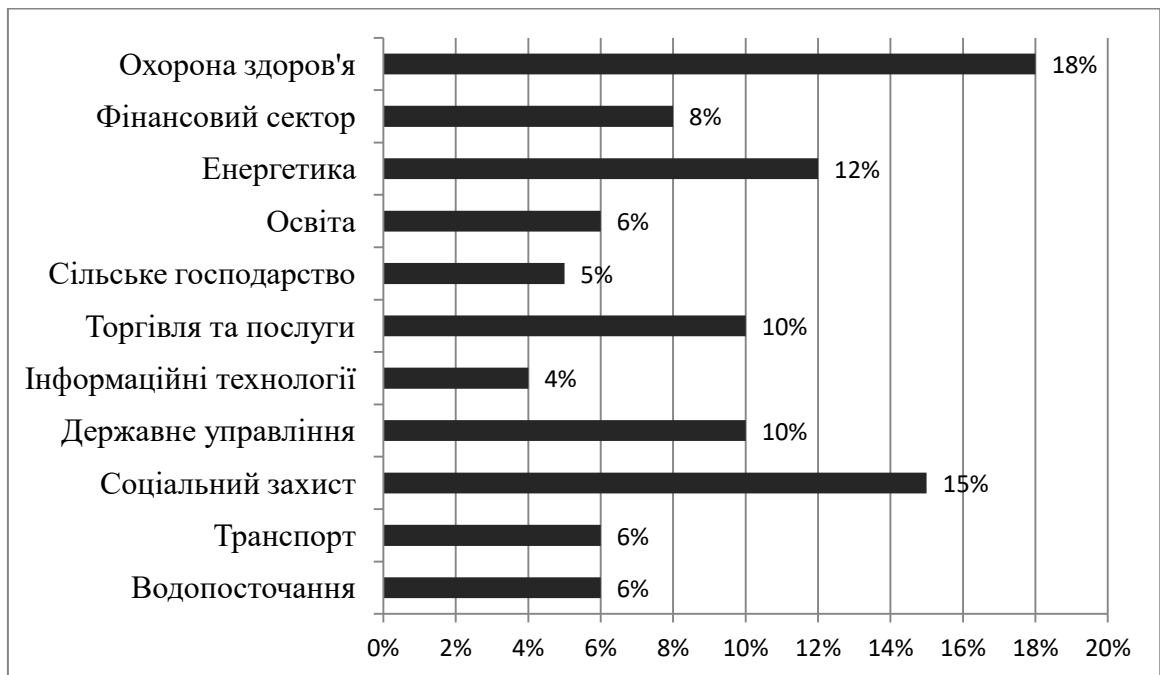

Рисунок 2.3. Кредитування з боку МБРР та МАР в розбивці по секторах станом на 2020 рік, %

Примітка. Побудовано автором за даними групи Світового банку

За допомогою регіональних та міжрегіональних ініціатив Банк сприяє поглибленню співпраці, зміцненню зв'язків та розвитку транскордонної торгівлі. Проект енергетики та сприяння торгівлі між Центральною та Південною Азією на суму 592 млн. Доларів США створює умови для стійкої торгівлі енергією між Афганістаном, Киргизькою Республікою, Пакистаном та Таджикистаном. Проект модернізації регіональної гідрометеорологічної служби Центральної Азії з бюджетом 32 мільйони доларів сприяє підвищенню точності гідрологічних та метеорологічних даних, зібраних у Центральній Азії, тоді як Центральний Азійський багатоетапний план розвитку регіональних маршрутів покращив зв'язок, торгівлю та логістику та сприяв цьому туризму в регіоні.

Європа та Середня Азія коротка інформація за останні 20 років

Показник	2000	2010	2020
Загальна чисельність населення (млн чол.)	367	378	399
Приріст населення (% на рік)	0,0	0,6	0,5
ВНД на душу населення (метод Атласа, поточні дол. США)	1 795	7 391	8 014
Приріст ВВП на душу населення (% на рік)	8,3	5,0	1,2
Чисельність населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день (млн чол.)	28	12	6
Очікувана тривалість життя при народженні, жінки (років)	73	75	78
Очікувана тривалість життя при народженні, чоловіки (років)	62	66	70
Крайня бідність (% населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день)	6,0	2,5	1,2
Обслуговування заборгованості у відсотках від обсягу експорту товарів і послуг	11	6	9
Нестабільна зайнятість, всього (% від загальної чисельності зайнятих)	23	20	18
Чисельність користувачів інтернету (% населення)	2	35	73
Доступ до електроенергії (% населення)	100	100	100
Споживання енергії з відновлюваних джерел (% від загального кінцевого енергоспоживання)	5	5	6
Доступ до базових санітарно-технічних засобам (% населення)	86	91	94
Доступ до базового питного водопостачання (% населення)	93	95	96

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Діяльність Світового банку у регіоні Латинської Америки та Карибів

За останній рік країни Латинської Америки та Карибського басейну пережили низку потрясінь, включаючи соціальні заворушення, падіння міжнародних цін на нафту та кризу COVID 19. 8%, що, як очікується, впаде на 7,2% до 2020 року. Очікується, що темпи економічного зростання відновляться на 2,8% у 2021 році. Метою Світового банку є підтримка досягнень регіону в глибоких соціальних перетвореннях першого десятиліття 21 століття, коли бідність у регіоні була зменшена вдвічі внаслідок товарного буму та масового економічного зростання. У період з 2003 по 2016 рік частка людей, які живуть в умовах крайньої бідності в регіоні, знизилася з 24,5% до 9,9%. Однак з тих пір економічні перспективи стали менш чіткими, і багато людей ризикують знову впасти в злидні [72].

У 2020 фінансовому році Світовий банк затвердив регіон 7,8 млрд. Дол. США для 67 підприємств, з яких 6,8 млрд. Дол. США були зарезервовані для МБРР, а 1

млрд. Дол. США - для МАР. Світовий банк також підписав шість консультативних угод з двома країнами на загальну суму 2 млн. Доларів США.

Діяльність СБ у регіоні включає три основні напрямки. Перший - сприяти економічному зростанню для всіх шляхом підвищення продуктивності, конкурентоспроможності, прозорості та підзвітності, інтеграції традиційно ізольованих соціальних груп, включаючи корінне населення, людей африканського походження та сільських громад, та залучення приватних інвестицій. Другий напрямок - інвестиції в людський капітал, метою яких є підготовка людей до викликів та можливостей, що виникають через зміну характеру праці. Третій - це посилення стійкості, щоб країни могли ефективніше реагувати на шоки, такі як стихійні лиха, економічна нестабільність, імміграція, злочинність та насильство та інфекційні хвороби.

Таблиця 2.8

Кошти, зарезервовані і фактично надані Латинська Америка та Кариби
у 2018-2020 рр.

	Зарезервовано (млн. долл. США)			Надані (млн. долл. США)		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
МБРР	3 898	5 709	6 798	4 066	4 847	5 799
МАР	428	430	978	223	340	466

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Світовий банк має на меті сприяти економічному зростанню шляхом збільшення продуктивності праці, посилення підзвітності та розширення прав і можливостей на благо всього населення та соціального розвитку. У Гондурасі Проект з підвищення конкурентоспроможності сільської місцевості на суму 30 мільйонів доларів сприяв підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності дрібних виробників, сприяючи інтеграції дрібних виробників у виробничі союзи. В результаті дохід цих виробників зріс приблизно на 28%, отримавши вигоду від 7200 сільських домогосподарств. У Колумбії політичні реформи, підтримані Світовим банком, зменшили забруднення повітря у великих містах на 24%, збільшили

виробництво чистої енергії у сільській місцевості та збільшили доступ до питної води для 500 000 людей.

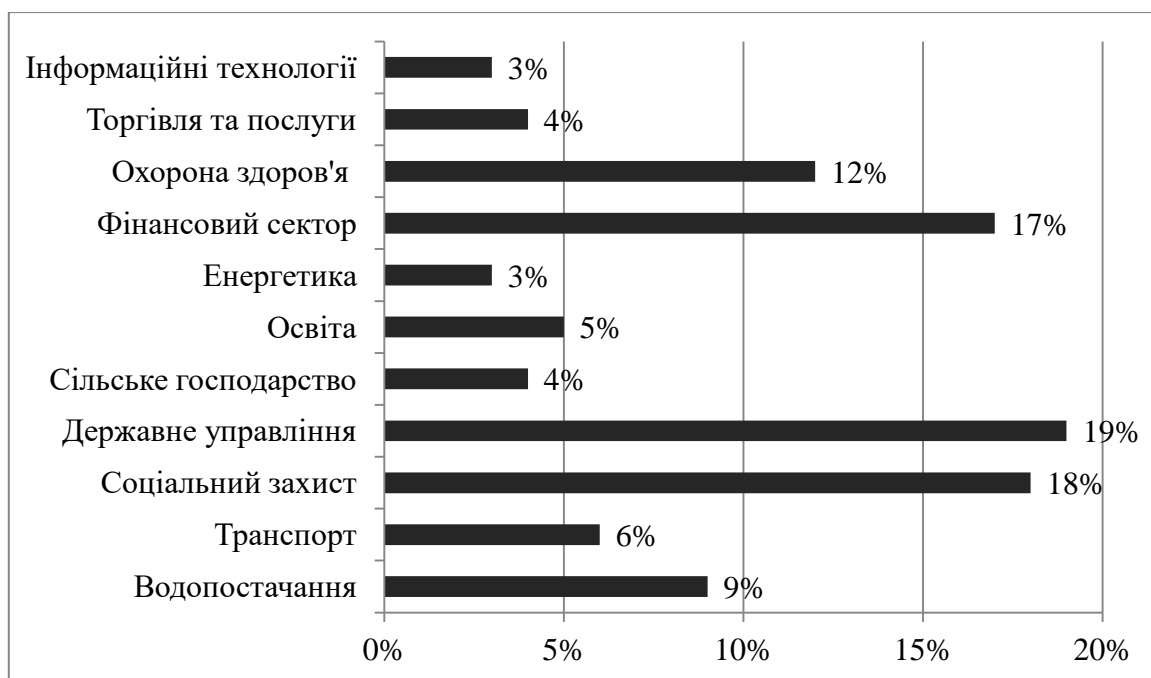

Рисунок 2.4. Кредитування з боку МБРР та МАР в розбивці по секторах станом на 2020 рік, %

Примітка. Побудовано автором за даними групи Світового банку

Щоб допомогти країнам регіону досягти цілей розвитку, Світовий банк доповнює фінансування, надаючи консультації, технічну допомогу та послуги поглибленого аналізу. Світовий банк спільно з Центральноамериканською системою інтеграції, НАСА та Управлінням ООН з питань зменшення ризику стихійних лих вжив заходів для поліпшення здатності країн Центральної Америки протистояти шокам, виявивши зв'язки між управлінням, містобудуванням та зміною клімату та управління ризиками катастроф. Разом з Міжамериканським банком розвитку банк допоміг Гондурасу оновити методи оцінки бідності, відкривши шлях для цільових програм соціального захисту. У Колумбії дорадчі служби Світового банку покращили якість управління освітою в країні, дозволивши батькам активніше брати участь у цій роботі. У лютому 2020 року Світовий банк провів у Коста-Ріці конференцію "Краще розуміння ризику", в якій взяли участь понад 700

представників з 22 країн, які обговорили інноваційні підходи до управління ризиками стихійних явищ та їх стійкості.

Таблиця 2.9

Латинська Америка та Кариби коротка інформація за останні 20 років

Показник	2000	2010	2020
Загальна чисельність населення (млн чол.)	493	559	614
Приріст населення (% на рік)	1,5	1,1	0,9
ВНД на душу населення (метод Атласа, поточні дол. США)	4 021	7 832	8 355
Приріст ВВП на душу населення (% на рік)	2,3	4,8	(0,1)
Чисельність населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день (млн чол.)	63	36	28
Очікувана тривалість життя при народженні, жінки (років)	75	77	78
Очікувана тривалість життя при народженні, чоловіки (років)	68	71	72
Крайня бідність (% населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день)	11,9	6,2	4,4
Обслуговування заборгованості у відсотках від обсягу експорту товарів і послуг	22	67	10
Нестабільна зайнятість, всього (% від загальної чисельності зайнятих)	36	33	34
Чисельність користувачів інтернету (% населення)	3	34	66
Доступ до електроенергії (% населення)	91	96	98
Споживання енергії з відновлюваних джерел (% від загального кінцевого енергоспоживання)	28	29	28
Доступ до базових санітарно-технічних засобам (% населення)	72	81	86
Доступ до базового питного водопостачання (% населення)	90	94	96

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Діяльність Світового банку у регіоні Близького Сходу та Північної Африки

У 2019 році економічне зростання країн Близького Сходу та Північної Африки було замінено на 0,2%, а в 2020 році воно впаде на 4,2%. Однак в контексті пандемії COVID 19, пов'язаного з цим колапсу світових цін на нафту та туризм та зниження грошових переказів, цей прогноз характеризується великою невизначеністю. Очікується, що обсяги виробництва країн-експортерів нафти в регіоні, що розвиваються, впадуть на 5,0%, а Ради співпраці країн Перської затоки (ЗСЗ) - на 4,1%. Через різке падіння туризму, грошових переказів та інших основних джерел доходу, економіки імпортерів нафти в регіоні очікують зниження на 0,8%.

У районі, де дві третини населення не досягли 35 років, ще до пандемії рівень безробіття серед молоді становив близько 25%. Приблизно половина жителів регіону (42%) мають дохід менше 5,50 доларів США на день. Через конфлікти та нерівність у доступі до освіти та базової інфраструктури надзвичайна бідність (до цієї категорії належать люди, які живуть менше, ніж на 1,90 долара на день) подвоїлася - з 2,4% у 2011 році до 2% у 2015 році. Очікується, що під впливом COVID 19 ця тенденція погіршиться[72].

У 2020 фінансовому році Світовий банк затвердив 3,6 млрд. Дол. США позик для 22 підприємств у регіоні, з яких 3,4 млрд. Дол. США були зарезервовані для МБРР, а 203 млн. Дол. США були зарезервовані для МАР. Ще 103 мільйони доларів було виділено на проекти на Західному березі та в секторі Газа. Надавши 140 консалтингових послуг та аналітичних матеріалів, дохід від консалтингових послуг досяг 65 мільйонів доларів США. Розширений план надання консультативних послуг продовжує надавати подальшу підтримку процесу реформ держав-членів Ради співпраці країн Перської затоки.

В даний час Світовий банк допомагає країнам регіону стабілізувати свою економіку та послабити численні турбуленції, спричинені пандемією COVID 19, обвалом світових цін на нафту та уповільненням місцевої економічної діяльності. Світовий банк продовжує прагнути допомогти країнам трансформувати свої моделі економічного зростання шляхом структурних реформ, щоб допомогти відкрити ринки та створити нові та ширші можливості для багатьох молодих людей у регіоні.

Таблиця 2.10

Кошти, зарезервовані і фактично надані Близький Схід та Північна Африка
у 2018-2020 рр.

	Зарезервовано (млн. долл. США)			Надані (млн. долл. США)		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
МБРР	5 945	4 872	3 419	3 281	4 790	2 415
МАР	430	611	203	569	647	151

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Світовий банк прагне відновити зв'язок між громадянами та державою за рахунок збільшення зайнятості в приватному секторі та економічних можливостей, залучення громадян, розширення можливостей вразливих груп, поліпшення якості державних послуг та вдосконалення управління. У Тунісі Світовий банк виділив 100 мільйонів доларів США, щоб допомогти уряду ефективно використати потенціал цифрових технологій та поліпшити якість послуг соціального забезпечення та освіти. Проект Йорданії щодо молоді, технологій та зайнятості на 200 мільйонів доларів США спрямований на збільшення можливостей працевлаштування молоді та сферу цифрових державних послуг [72].

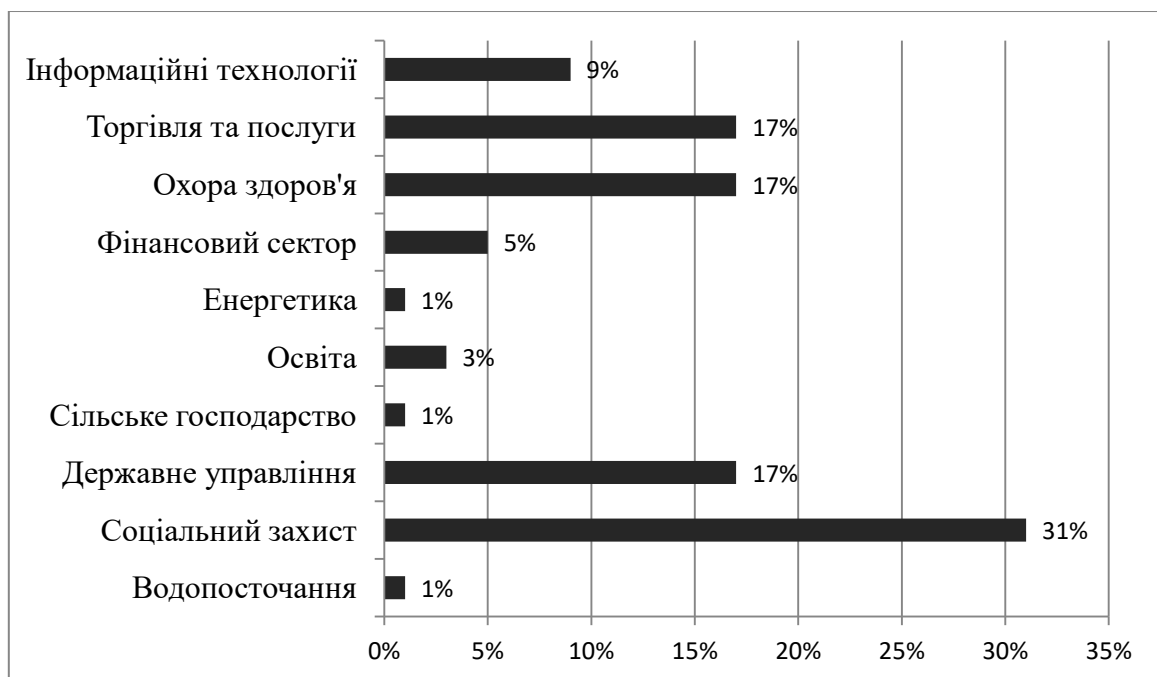

Рисунок 2.5. Кредитування з боку МБРР та МАР в розбивці по секторах станом на 2020 рік, %

Примітка. Побудовано автором за даними групи Світового банку

У лютому 2020 року Банк офіційно опублікував звіт "Інтеграція: п'ять ключових кроків до інтеграції відсталих регіонів та лідерів на Близькому Сході та в Північній Африці". Звіт показує, що розширення можливостей та соціальних послуг у "економічно віддалених" районах, є ключовою умовою для прискорення економічного зростання та соціальної інтеграції.

Близький Схід та Північна Африка як і раніше є найменш економічно інтегрованим регіоном у світі: внутрішньорегіональна торгівля становить лише 10% загальної торгівлі. Світовий банк розвиває регіональний ринок, ефективно використовуючи природні ресурси, трудові ресурси та капітал у регіоні.

Світовий банк продовжує підтримувати зусилля Іраку щодо відновлення, а розробка проектів надзвичайних операцій допомагає другому за величиною місту в країні Мосулу відновити послуги та інфраструктуру, яка має 4 мільйони населення. Вжиті заходи включають ремонт трьох мостів, що дозволить 1,5 мільйонам людей відновити доступ до медичних та освітніх послуг, ринків та бізнесу та створення нових можливостей для працевлаштування. Проект також постачає та встановлює генератори та кабелі для відновлення живлення 1 мільйона споживачів (жителів та компаній).

Світовий банк надає важливу допомогу в розвитку громадам, постраждалим від конфлікту. Ці заходи включають план Світового банку в Ємені, де конфлікт не стихає з початку 2015 року. До конфлікту Ємен був найбіднішою країною регіону, і за даними ООН, зараз вона стикається з найгіршою у світі гуманітарною кризою. Війна зруйнувала економіку країни, знищила критичну інфраструктуру та спричинила дефіцит продовольства, який міг перерости у голод. Поширення COVID 19, сильні повені та напади сарани ще більше погіршили перспективи країни, і всі вони поставили Ємен на межу катастрофи [72].

Робота Світового банку в країні зосереджена на захисті джерел доходу та сприянні одужанню шляхом створення інституційного потенціалу, покращення надання послуг, допомоги бідним та незахищеним верствам населення, створення тимчасових можливостей працевлаштування та підтримки приватного сектору. Спільно з Організацією Об'єднаних Націй Світовий банк виділив 1,8 мільярда доларів США для фінансування цієї діяльності.

Близький Схід та Північна Африка коротка інформація за останні 20 років

Показник	2000	2010	2020
Загальна чисельність населення (млн чол.)	279	333	389
Приріст населення (% на рік)	1,8	1,8	1,7
ВНД на душу населення (метод Атласа, поточні дол. США)	1 568	3 993	3 861
Приріст ВВП на душу населення (% на рік)	2,6	3,4	1,2
Чисельність населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день (млн чол.)	10	7	28
Очікувана тривалість життя при народженні, жінки (років)	71	74	76
Очікувана тривалість життя при народженні, чоловіки (років)	68	70	72
Крайня бідність (% населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день)	3,4	2,0	7,2
Обслуговування заборгованості у відсотках від обсягу експорту товарів і послуг	12	6	10
Нестабільна зайнятість, всього (% від загальної чисельності зайнятих)	35	32	31
Чисельність користувачів інтернету (% населення)	<1	21	60
Доступ до електроенергії (% населення)	89	96	96
Споживання енергії з відновлюваних джерел (% від загального кінцевого енергоспоживання)	3	3	3
Доступ до базових санітарно-технічних засобам (% населення)	82	86	89
Доступ до базового питного водопостачання (% населення)	86	91	93

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Діяльність Світового банку у регіоні Південної Азії

У 2020 році в умовах глобального економічного спаду, спричиненого пандемією COVID 19, економічні показники Південної Азії будуть найнижчими за останні 40 років. Згідно з прогнозами, економіка регіону в 2020 році знизиться на 2,7%, порівняно з попереднім прогнозом, зросте на 6,3%. Прогнозоване погіршення триватиме і до 2021 року: очікується, що економічне зростання коливатиметься приблизно на 2,5%.

Швидке економічне зростання в останні роки дозволило зменшити бідність та досягло значних успіхів у галузі охорони здоров'я та освіти. Однак у 2015 році частка населення, що живе менше ніж на 1,90 доларів США на день, все ще оцінювалася як 12,4%, або близько 216 мільйонів людей, що становить третину бідного населення світу. Через кризу, спричинену COVID 19, у Південній Азії очікується найбільший приріст населення крайньої бідності. Рівень бідності в

Південній Азії також багато в чому перевищує середній показник у світі. Для багатьох країн регіону характерна надзвичайна соціальна маргіналізація та суворона неадекватна інфраструктура [72].

У 2020 фінансовому році Світовий банк затвердив 11,7 млрд. Доларів США для бізнесу в регіоні, включаючи 5,6 млрд. Доларів США у резервах МБРР та 6,1 млрд. Доларів США у резервах МАР. Світовий банк також надав 122 консультаційні та аналітичні послуги для восьми країн на загальну вартість 83 млн. Доларів США, надаючи технічні консультації з таких питань, як реформа енергетичного сектору, участь жінок у робочій силі та зміна клімату.

Світовий банк робить особливий наголос на сприянні сталому економічному зростанню, приносячи користь усім людям, інвестуючи в людей та покращуючи здатність протистояти шокам. Основними напрямками допомоги, що надається Світовим банком, є підтримка реформ економічної політики, сприяння створенню робочих місць у провідному приватному секторі, збільшення частки працюючих жінок, підтримка біженців, репатріантів та внутрішньо переміщених осіб та зменшення кліматичного ризику, в тому числі шляхом підготовки для стихійних лих та їх ліквідації.

Таблиця 2.12

Кошти, зарезервовані і фактично надані Південна Азія у 2018-2020 рр.

	Зарезервовано (млн. долл. США)			Надані (млн. долл. США)		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
МБРР	4 508	4 011	5 565	1 698	2 598	3 158
МАР	6 153	4 849	6 092	3 835	4 159	5 235

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

Протягом періоду відновлення, лише коли інвестиції та зростання експорту прискоряться, економічне зростання Південної Азії може продовжувати підтримувати високий рівень. За підрахунками, 1,5 мільйона людей будуть поповнювати ринок праці щомісяця протягом наступних 20 років, тому створення можливостей для працевлаштування має вирішальне значення. Проект у Непалі на 120 мільйонів доларів США покращить якість послуг з працевлаштування та

покращить зайнятість майже 100 000 молодих людей, переважно жінок. Пакистан виділив 700 млн. Доларів США на додаткове фінансування гідроенергетичного проекту Дасу.

В Афганістані план фінансування на 99 мільйонів доларів має на меті підтримку двох проектів електростанції на природному газі. В Індії проект в Махараштрі на суму 210 млн. Доларів США допоможе дрібним фермерам вийти на місцеві та експортні ринки.

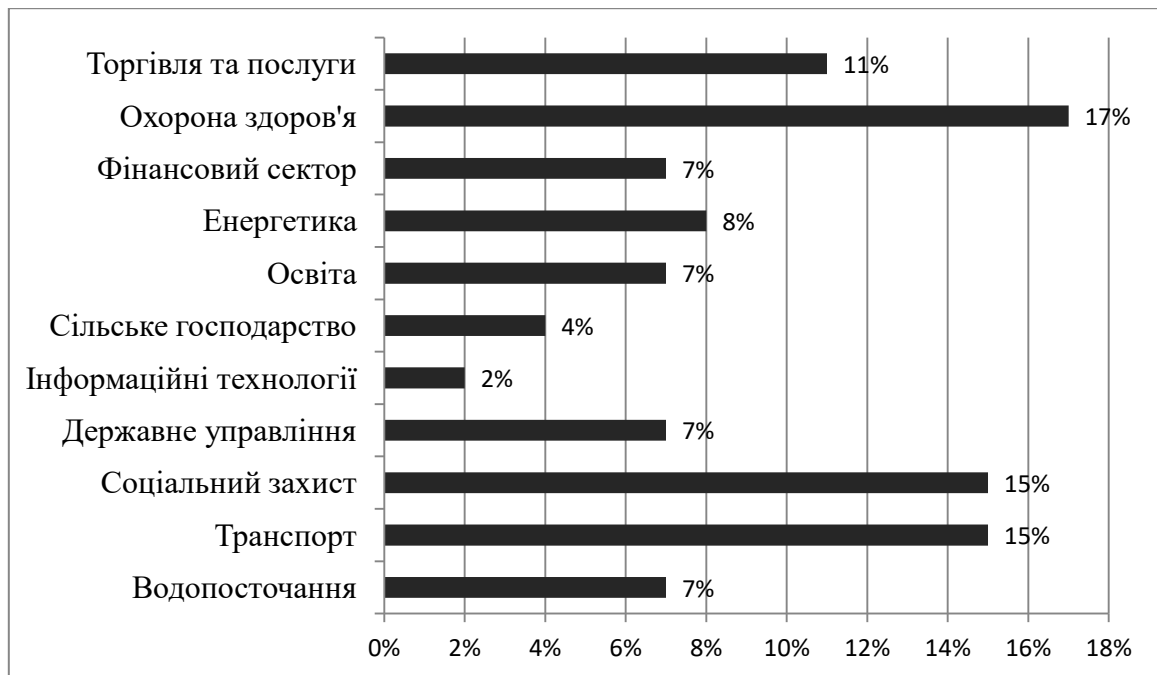

Рисунок 2.6. Кредитування з боку МБРР та МАР в розбивці по секторах станом на 2020 рік, %

Примітка. Побудовано автором за даними групи Світового банку

Світовий банк підтримує розвиток транскордонних торгових, транспортних та енергетичних структурних взаємозв'язків у Південній Азії, а також довгострокову безпеку водопостачання, екологічну стійкість та стабільність. Південна Азія залишається одним із найменш економічно інтегрованих регіонів у світі. У Бангладеш план на 500 мільйонів доларів розширить та відремонтує 260-кілометрову національну магістраль. Регіональний проект із бюджетом 50 млн. Доларів США допоможе встановити партнерські відносини для боротьби з пластиковими відходами в транскордонній річковій системі регіону та океанах.

Південна Азія коротка інформація за останні 20 років

Показник	2000	2010	2020
Загальна чисельність населення (млн чол.)	1 391	1 639	1 836
Приріст населення (% на рік)	1,9	1,4	1,2
ВНД на душу населення (метод Атласа, поточні дол. США)	446	1 153	2 019
Приріст ВВП на душу населення (% на рік)	2,1	6,2	3,6
Чисельність населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день (млн чол.)	556	404	275
Очікувана тривалість життя при народженні, жінки (років)	64	68	71
Очікувана тривалість життя при народженні, чоловіки (років)	62	66	68
Крайня бідність (% населення, що живе менш ніж на 1,90 дол. США в день)	38,5	24,6	16,1
Обслуговування заборгованості у відсотках від обсягу експорту товарів і послуг	15	3	5
Нестабільна зайнятість, всього (% від загальної чисельності зайнятих)	80	78	70
Чисельність користувачів інтернету (% населення)	<1	7	30
Доступ до електроенергії (% населення)	57	73	92
Споживання енергії з відновлюваних джерел (% від загального кінцевого енергоспоживання)	53	42	38
Доступ до базових санітарно-технічних засобам (% населення)	20	43	59
Доступ до базового питного водопостачання (% населення)	80	87	92

Примітка. Складено автором за даними групи Світового банку

2.2 Тенденції взаємодії міжнародних валютно-фінансових та кредитних інституцій з бізнес структурами країн світу

Транснаціональні корпорації одне з найважливіших і найбільш домінуючих явищ сучасної світової економіки, які вносять якісно нові зміни в міжнародний економічний простір. Процес концентрації в окремих секторах різко набирає швидкості; збільшуються об'єми досліджень та розробок, виробничого, маркетингового ланцюга та мереж обслуговування змінюється. Нові форми спеціалізації, інституціоналізація транснаціональних і нститутів, створення глобальних потоків і процесів у режимі реального часу, включаючи нове розуміння структури та змін порівняльних переваг країн та територій; все це змінює загальний вигляд глобального економічного розвитку. Зростання кількості транснаціональних

компаній та їхньої діяльності також відображається у змінах галузевої структури та пов'язаних із цим змінах у географічній структурі діяльності ТНК.

Аналізуючи географічну структуру районуванням світової економіки, за даними рейтингу Forbes в 2019 р. серед ТНК за багатьма параметрами переважали фірми з США, КНР, Японії, Великобританії, Франції та Німеччини (рис. 2.7). 2 тисячі компаній, що потрапили у щорічний рейтинг найбільших публічних компаній у світі Global 2000, мають щорічний дохід понад 40 трлн дол. США та глобальні активи понад 186 трлн дол. США [73].

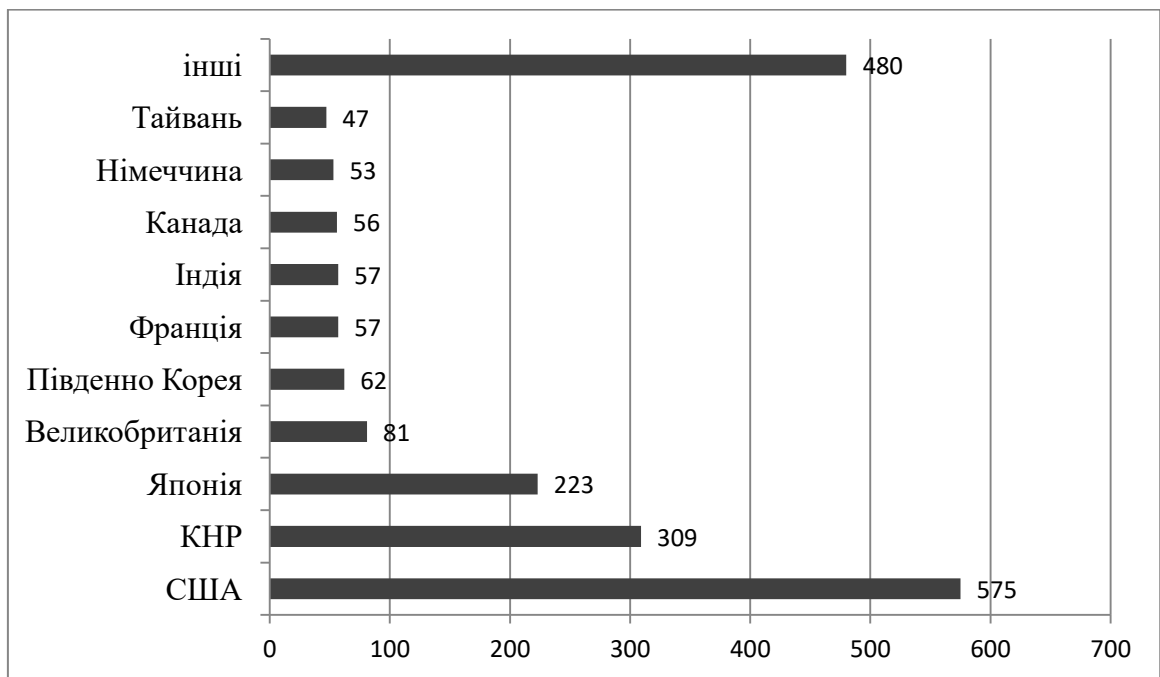

Рис. 2.7 Географічна структура найпотужніших споживчих ТНК в світі за версією Forbes-2019

Примітка. Побудовано автором за даними ЮНКТАД

У топ-10 за кількістю фірм-мільярдерів увійшли США (575 фірм) та КНР (309) – це єдині країни зі списку, в яких кількість компаній-гігантів істотно збільшується. Круті обмеження ринку та відповідні тарифи – це останні події, що посилюють торговельну напруженість між США та Китаєм. Якщо коли-небудь стався переломний момент в економічному перетягуванні каната між найбільшими економіками світу, це зараз. 61 країна отримала місце в цьому щорічному рейтингу найбільших компаній світу, але концентрація влади, безсумнівно, на користь США

та Китаю [15,с.336]. У першу трійку списку держав з найбільшою кількістю крупних компаній, в яких загалом входить 61 країна, попала також Японія (223).

Динаміка кількості провідних ТНК у США та КНР упродовж 2003-2019 рр. подана у рис. 2.8:

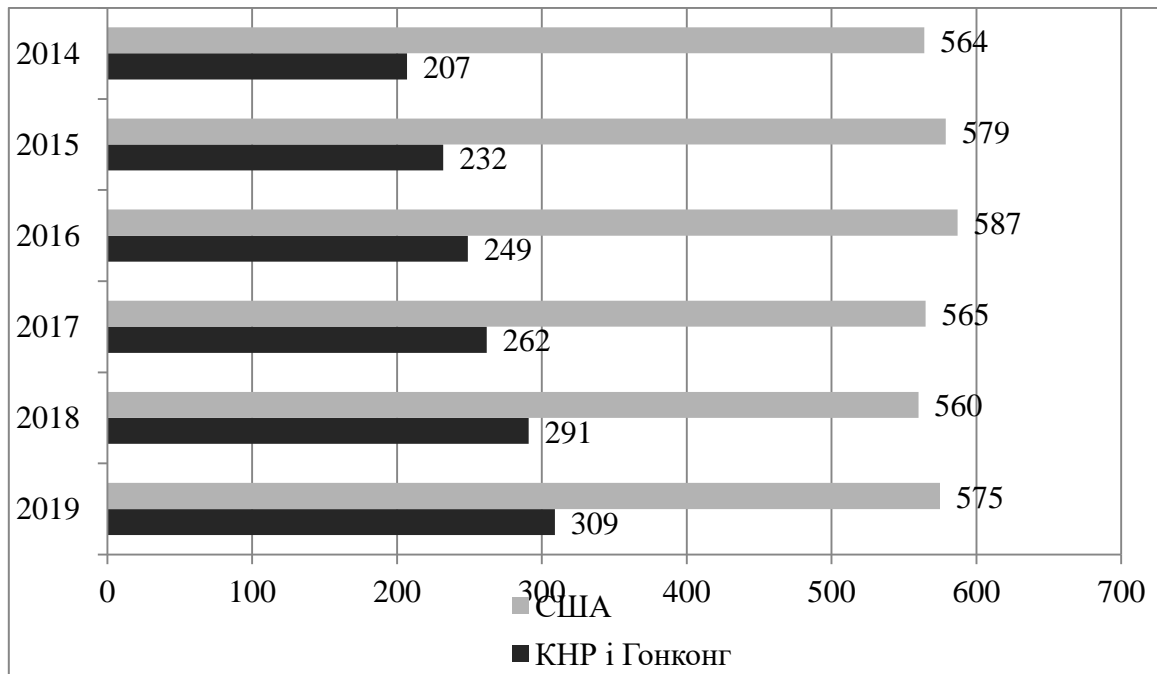

Рис. 2.8. Динаміка чисельності ТНК у споживчому секторі в США та КНР і Гонконгу

Примітка. Побудовано автором за даними ЮНКТАД

З представлених на рис. 2 даних можна зробити висновок про те, що незважаючи на поточне домінування американських компаній у рейтингу лідерів на глобальному ринку, уповільнення темпів зростання ВВП і багатомільярдні тарифи Трампа, фірми з КНР з кожним роком займають все більшу нішу і у найближчому майбутньому складуть жорстку конкуренцію ustalеним передовим гравцям цього сектора. Також вперше в історії Китай займає найбільше мість у топ-10. На момент запуску рейтингу Global 2000 у 2003 році Китай та Гонконг мали у списку лише 43 компанії проти 776 із США. Загалом, уряди розвинених країн зацікавлені у збереженні й розвитку потужних ТНК, які здатні застосовувати гнучкі адаптивні моделі функціонування, незважаючи на обсяги їх діяльності.

Найбільш представленими галузями у списку серед компаній-лідерів є банківська справа та фінанси, до них входять 453 компанії, або трохи більше п'ятої частини заявок.

Будівельні фірми, такі як China State Construction Engineering Corp., складають наступну найбільш кількісну категорію галузі. 35% із 123 компаній цієї категорії – з Китаю, який за останні десять років зазнав значного інфраструктурного буму. Далі йдуть нафтогазові компанії, за ними йдуть страхові та матеріальні компанії, такі як американський виробник алюмінію Alcoa.

Таблиця 2.14

Рейтинг галузей з найбільшою кількістю компаній, що входять в Global 2000

Галузь	Кількість	Загальні активи, млрд. дол. США	Загальний прибуток, млрд. дол. США
Банківська справа	308	89201,1	6331,8
Фінанси	145	19864,9	3650,3
Будівництво	123	5223,0	1616,2
Нафтогазові операції	110	6494,8	4001,6
Страховання	102	20293,9	2421,9
Матеріали	102	2382,2	1428,2
Товари тривалого користування	90	4699,5	1958,4
Бізнес-послуги та постачання	88	8051,0	2200,9
Комунальні послуги	84	4157,1	1576,1
Їжа, напої та тютюн	75	2174,9	2842,0

Примітка. Складено автором за даними ЮНКТАД

Як видно з таблиці 2.14 компанії, що працюють у банківській сфері також мають найбільший прибуток та найбільші активи. Великі активи також мають компанії у галузі страхування (20293,9 млрд. дол. США) та фінансів (19864,9 млрд. дол. США). У рейтингу прибутку за банківською сферою слідують нафтогазові компанії (4001,6 млрд. дол. США), фінансові (3650,3 млрд. дол. США) та компанії, що працюють у сфері їжі, напоїв та тютюну (2842,0 млрд. дол. США).

На рис. 2.9 подано приріст прибутку компаній за галузями економіки. Як свідчать дані, найбільший приріст прибутку у 2019-му році, що становить приблизно 15-20% спостерігається у компаній, що працюють у нафтогазовій галузі.

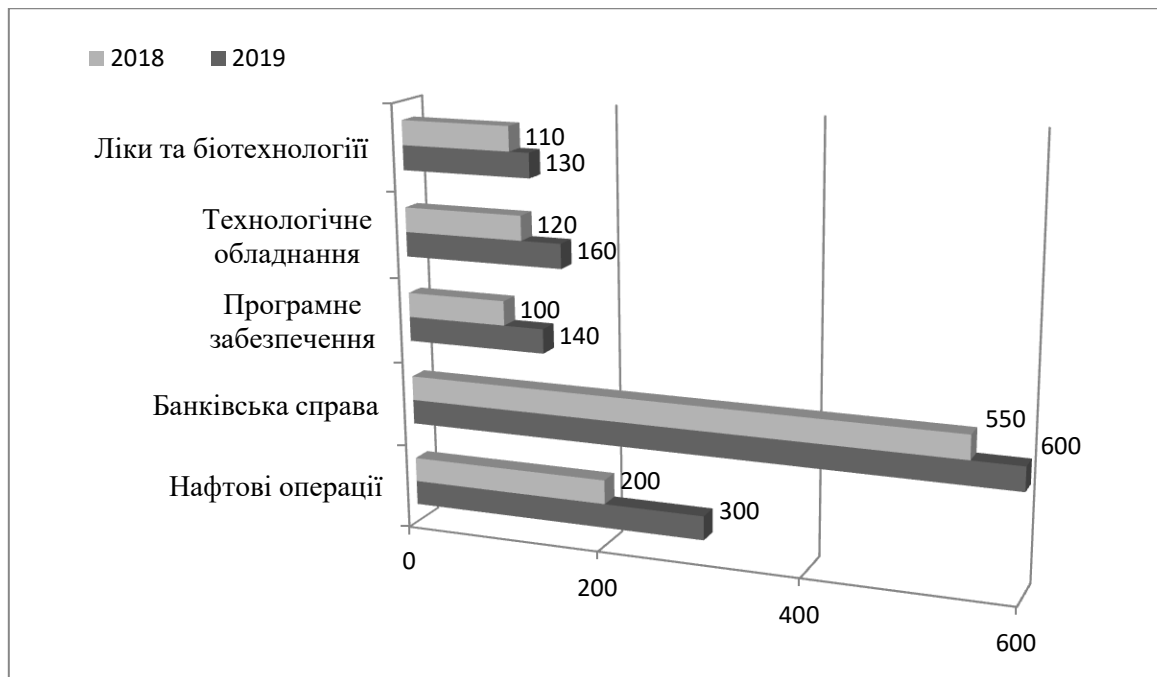

Рис. 2.9 Приріст прибутку компаній за галузями, у млрд. дол. США

Примітка. Побудовано автором за даними ЮНКТАД

На другому місці знаходяться компанії з банківської сфери. Наступні три позиції ділять компанії, що розробляють програмне забезпечення, технологічне обладнання, ліки та біотехнології. Їхній приріст знаходиться на приблизно однаковому рівні.

Рейтинг Forbes 2020 серед 2000 найбільших публічних компаній у світі ілюструє масштаби глобальних закриттів і служить попередженням про нові проблеми в найближчі місяці. Ринкова вартість більшості компаній, включених в список Global 2000 цього року, значно впала в порівнянні з минулим роком, і зменшений прибуток за перший квартал дає уявлення про наслідки припинення виробництва.

Останні кілька місяців були особливо жорсткими для авіакомпаній, де попит знизився нижче, ніж після 11 вересня 2001 року. Наприклад, American Airlines впала з No 372 у списку до 967-го після втрати приголомшливих 2,2 млрд. доларів у першому кварталі. Дохід у третьому кварталі зменшився на 73% у річному обчисленні завдяки скороченню загальної кількості авіамиль на 59% у річному обчисленні [25,с.388].

Також від'ємне занчення прибутку цього року отримала китайська авіакомпанія Hainan Airlines. Однак не на всі компанії негативно впливає пандемія. Найбільші гравці електронної комерції, включаючи Amazon, Alibaba та Walmart, пережили зростання завдяки зростанню покупок в Інтернеті . Усі троє увійшли до щогорічного списку. Доходи компанії Amazon збільшились на 27,2 % у 2020-му році, компанії Alibaba на 36% та компанії Walmart майже на 2%.

Припинення комерційної діяльності в умовах пандемії Коронавірусу (Covid-19) матиме значний вплив на світову економіку. Оцінки економічного впливу та перегляди доходів 5000 найбільших транснаціональних підприємств, здійснені ЮНКТАД, свідчать про те, що зниження ПІІ, може становити від -30 до -40 відсотків у 2020 та 2021 роках. Зараз 5000 найуспішніших транснаціональних корпорацій прогнозують перегляд своїх прогнозних доходів за 2020 рік у середньому на -30%, а верхні показники становлять навіть -200% у найбільш постраждалих галузях (енергетика -208%, авіакомпанії -116% та автомобільна промисловість – 47 %) [30,С. 7-28].

Ранні очікування полягали в тому, що економічні наслідки пандемії будуть відчуватися через зупинку виробництва та порушення ланцюга поставок. Завдяки швидкому поширенню пандемії у всьому світі та впровадженню заходів пом'якшення наслідків та карантину у більшості країн світу стає очевидним, що набагато більший шок попиту та порушення поставок неминучі, і консенсус полягає в тому, що більшість, якщо не всі, великі економіки зазнають рецесії.

Фізичне закриття підприємств, виробничих підприємств та будівельних майданчиків спричинило негайні затримки у реалізації інвестиційних проектів. Це впливає на капітальні витрати, зелені інвестиції та розширення. Подібним чином постраждали злиття та поглинання, які в першій половині 2020 року в цілому скоротились на 50-70 % [31,С. 111-120].

Пандемія COVID-19 мала нагальний негативний вплив на прямі іноземні інвестиції в 2020 році . Виняткові глобальні обставини в результаті пандемії призвели до затримки реалізації поточних інвестиційних проектів та відкладання

нових проектів, а також висихання іноземних надходжень, які, як правило, значну частку реінвестують у країни перебування.

Як результат, прогнозується, що глобальні обсяги ПІІ зменшаться до 40 відсотків у 2020 році зі своєї вартості в 2019 році близько 1,6 трлн. Це призведе до того, що ПІІ становитимуть нижче 1 трлн. дол. США вперше з 2005 року, за прогнозами, ПІІ ще зменшаться в 2021 році і почнуть відновлюватися лише в 2022 році. Після спалаху COVID-19 ПІІ миттєво вразив карантин. Однак деякі інвестиційні витрати продовжувались (наприклад, постійні поточні витрати проектів), але інші витрати були заблоковані. Подібним чином багато злиттів та поглинань були або тимчасово призупинені, або скасовані. Регулятори у Сполучених Штатах та Європі повідомили про затримки процесів затвердження деяких запланованих мега-злиттів.

Найбільше падіння пережили розвинені економіки – падіння на 75 %. Прямі іноземні інвестиції у країнах, що розвиваються в свою чергу зменшились лише на 16 % – менше, ніж очікувалося. Потоки ПІІ були на 28% нижчими в Африці, на 25% у Латинській Америці та Карибському басейні та лише на 12% в Азії, головним чином завдяки стійким інвестиціям у Китай. Найбільш різке падіння ПІІ (на 81%) спостерігалось у країнах з перехідною економікою через падіння потоків до Російської Федерації, найбільшої з цих економік [54, С. 31-36].

Що стосується усіх форм транскордонних інвестицій, прогнози на 2020 рік і пізніше залишаються невизначеними. З точки зору прямих іноземних інвестицій, з другою хвилею пандемії, що підриває зусилля до загального економічного відновлення, майже 50-відсоткове зниження першої половини 2020 року може тривати довше, роблячи прогноз додаткового зниження 2021 року різкішим, ніж спочатку прогнозували 10 відсотків. Перспективи інвестицій залежатимуть від тривалості кризи охорони здоров'я та ефективності політичних заходів щодо пом'якшення економічних наслідків пандемії [38, С. 244-251].

Дані за 2020 рік підтвердили безпосередність впливу. У першій половині року глобальні ПІІ зменшились на 49 % порівняно з 2019 роком (рис. 2.10):

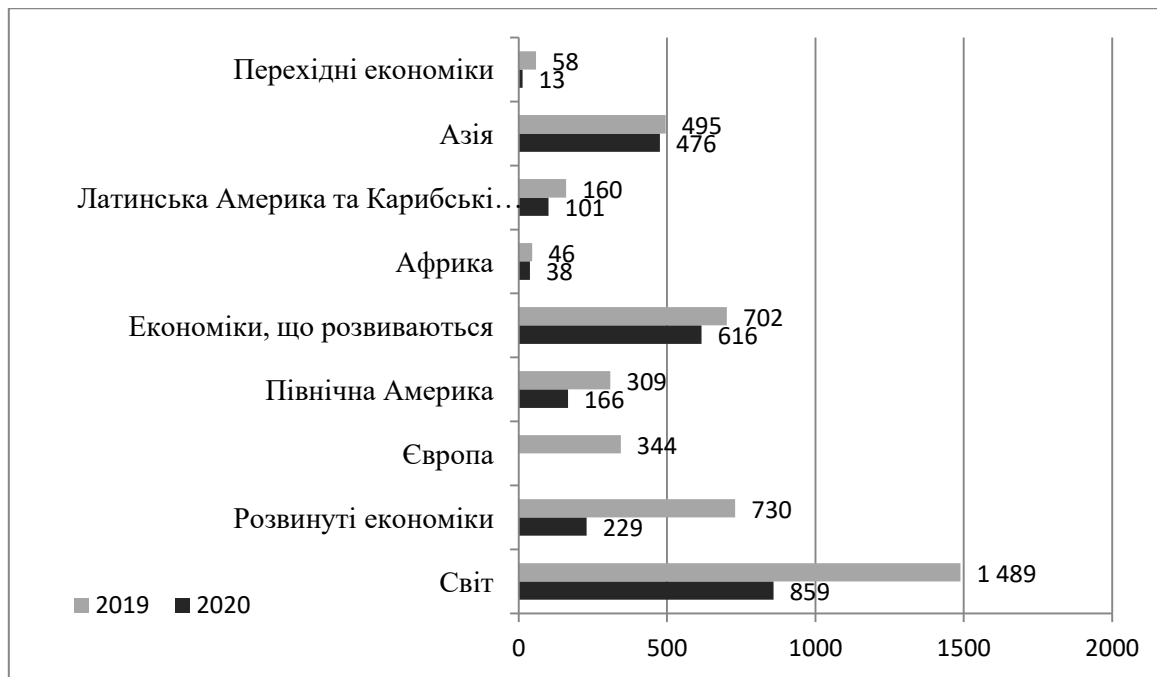

Рис. 2.10 Глобальний потік прямих іноземних інвестицій за регіонами, млн. дол. США

Примітка. Побудовано автором за даними ЮНКТАД

Пандемія сильно вплинула на міжнародні інвестиційні потоки, хоча вплив різнився в різних регіонах та країнах. У 2020 році глобальні ПІІ впали на 42 відсотки, досягнувши загальної оцінки 859 мільярдів доларів. ПІІ в Європі та Північній Америці різко впали, тоді як ПІІ в країнах, що розвиваються, зменшились лише на 4 відсотки. В результаті економіки, що розвиваються, отримали 72 відсотки від загального обсягу ПІІ.

Пандемія вплинула на всі типи інвестицій, а саме на зелені проекти (-35 відсотків), транскордонні злиття та поглинання (-10 відсотків) та фінансування міжнародних проектів (-2 відсотки). Вартість транскордонних злиттів та поглинань досягла 456 млрд доларів у 2020 році, що на 10 відсотків менше порівняно з 2019 роком. Кількість злиттів та поглинань різко впала в Північній Америці, але зросла в Європі завдяки одній великій угоді. В країнах, що розвиваються, кількість злиттів та поглинань в Азії зросла (на 31 відсоток), але впала в Африці, Карибському басейні та Латинській Америці. Вартість проектів на зелених полях досягла, за оцінками, 547 мільярдів доларів у 2020 році, що на 35 відсотків менше порівняно з 2019 роком.

Зафіксовані падіння були зосереджені в країнах, що розвиваються (-46 відсотків), переважно в Карибському басейні та Латинській Америці.

Таблиця 2.15

Інвестиційні тенденції за регіонами та видами, 2020 рік (щорічна зміна відсотків)

	Транскордонні злиття та поглинання	Зелені проекти	Фінансування міжнародних проектів
Світ	↓ 10%	↓ 35%	↓ 2%
Розвинуті економіки	↓ 11%	↓ 19%	↑ 7%
Європа	↑ 26%	↓ 15%	↑ 7%
Північна Америка	↓ 43%	↓ 29%	↓ 2%
Економіки, що розвиваються	↓ 4%	↓ 46%	↓ 7%
Африка	↓ 45%	↓ 63%	↓ 40%
Латинська Америка та Карибські острови	↓ 67%	↓ 51%	↓ 9%
Азія	↑ 31%	↓ 38%	↑ 17%
Перехідні економіки	↑ 147%	↓ 60%	↓ 50%

Примітка. Складено автором за даними ЮНКТАД

Окрім короткострокової адаптації для стримування та усунення найбільш негативних впливів на економіку, поточна криза – це можливість для ТНК та їх глобальних ланцюгів створення вартості, задуматися про міжнародну бізнес-політику та бізнес-моделі.

2.3 Основні напрямки співпраці українського бізнесу з міжнародними валютно-фінансовими та кредитними інституціями

Україна також здійснює співпрацю з деякими МФО. На сьогодні вона є членом таких міжнародних фінансових організацій, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку та Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР). Членом МВФ Україна стала 3 вересня 1992 р. відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової

корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» [54].

Етапи взаємодії України з МВФ представлена в таблиці 2.16:

Таблиця 2.16

Етапи співпраці та обсяги фінансування МВФ

Етапи	Обсяг фінансування	Характеристика
1994-1995 роки	498,7 млн. СПЗ (763.1 млн.дол.США.)	Метою системної трансформації позик є підтримка платіжного балансу України
1995-1998 роки	1 318,2 млн. СПЗ(1 935 млн. дол. США.)	Трирічний план очікування. Мета цих позик - підтримка національної валюти та фінансування дефіциту платіжного балансу України.
1998-2002 роки	1 193,0 млн. СПЗ (1 591,0 млн. дол. США.)	Розширення плану фінансування, при якому кошти використовуються для доповнення валютних резервів Національного банку України
2002-2008 роки	411,6 млн. СПЗ	Безкредитна співпраця в рамках щорічної програми "попередження в режимі очікування" надає можливість отримати резервні позики Міжнародного валютного фонду, що дорівнює 30% квоти України. Однак до березня 2015 року співпраця стала неможливою через невиконання умов плану
2008-2013 роки	11 млрд. СПЗ (приблизно 16,4 млрд.дол. США)	Новий дворічний план "очікування" надав Міжнародному валютному фонду загальну позику в розмірі 802% від української квоти, а результат двох переглядів зменшив суму до 7 млрд. дол. США. Спеціальні права запозичення
2014-2017 роки	10,976 млрд СПЗ (близько 16,5 млрд.дол. США)	За планом "очікування" Україна отримала два платежі. Однак влітку 2014 року через масштабну економічну кризу, яка сталася в Україні на тлі російської агресії у східному регіоні, макроекономічні показники були суттєво скореговані.
Жовтень 2018 р.	3,9 млрд дол. США	Нова 14-місячна програма Stand by, угоду укладено за тісної співпраці з ЄС і Світовим банком
Грудень 2019 р.	5,5 млрд. дол. США	Україна та Міжнародний валютний фонд досягли згоди щодо технічного рівня нової трирічної програми Федерального надзвичайного фонду ("Угода про рівень персоналу").
Червень 2020 р.	2,1 млрд. дол. США	Перший платіж за програму підтримки України отримано та надіслано до державного бюджету України.

Примітка: Складено автором за даними офіційного сайту Міжнародного Валютного Фонду (МВФ)

Відповідно до зазначеного нормативного-правового акту КМУ було надано повноваження вирішувати всі питання, що стосуються вступу України до зазначених вище МФО, шляхом приєднання до їхніх угод та прийняття термінів і умов, що були визначені у резолюціях відповідних Рад директорів про членство України у вказаних організаціях, а також надано право на отримання фінансових ресурсів на будь-яку суму, що має бути сплачена або переведена до України в процесі проведення операцій у відповідності до всіх без винятку статей угод МВФ. Потрібно зауважити, що співпраця з МВФ є необхідною умовою для вступу до більшості МФО і саме завдяки цій підтримці Україна може здійснити вихід на світові фінансові ринки.

Головними цілями взаємодії з МВФ є стабілізація фінансової системи України, здійснення структурних реформ і створення базису для сталого економічного зростання. МВН надає допомогу Україні поновити власну фінансову спроможність, підказуючи, як найбільш ефективно впроваджувати програму здійснення реформування.

Крім того взаємодія з МВФ на сучасному етапі відкриває можливості для залучення фінансування від інших МФО (МБ, ЄБРР, ЄБ та інші) та урядів інших держав, в тому числі США, ЄС, Німеччини, Канади, Японії тощо.

Головними завданнями надання МВФ фінансової допомоги в даний час є [54]:

- забезпечення стійкості та довіри у фінансовому секторі завдяки стабілізації банківської системи через виважене надання НБУ під забезпечення заставою і чіткий моніторинг стану ліквідності банків; підвищення ефективності регуляторної і наглядової бази, модернізації і реалізації стратегії врегулювання банків через зменшення розмірів кредитування пов'язаних осіб; рекапіталізації і врегулювання банків: зміцнення системи корпоративного керування і фінансових врегулювання банків; зміцнення системи корпоративного керування і фінансових показників у ФГВФО та державних банках; (покращення наявної системи для вирішення;
- формування ефективної грошово-кредитної політики задля стабілізації гривні, зменшення інфляції, наповнення золотовалютних резервів;

- підвищення рівня стабільності державних фінансів й зменшення державних витрат задля регулювання державного боргу;
- проведення реформи програм соціальної допомоги й забезпечення додаткових фінансових ресурсів для фінансування відповідних програм;
- проведення реформи енергетичного сектора, зокрема реформа «Нафтогазу» задля зниження рівня його дефіциту та запровадження додаткових програм з метою формування достатніх потоків доходів;
- поглиблення структурного реформуванням, орієнтовану на радикальну перебудову в сфері державного керування та протидії корупції, покращення бізнес-клімату і реформу державних підприємств.

Дані, що характеризують обсяги отриманих Україною від МВФ коштів, наведені на рис. 2.11.:

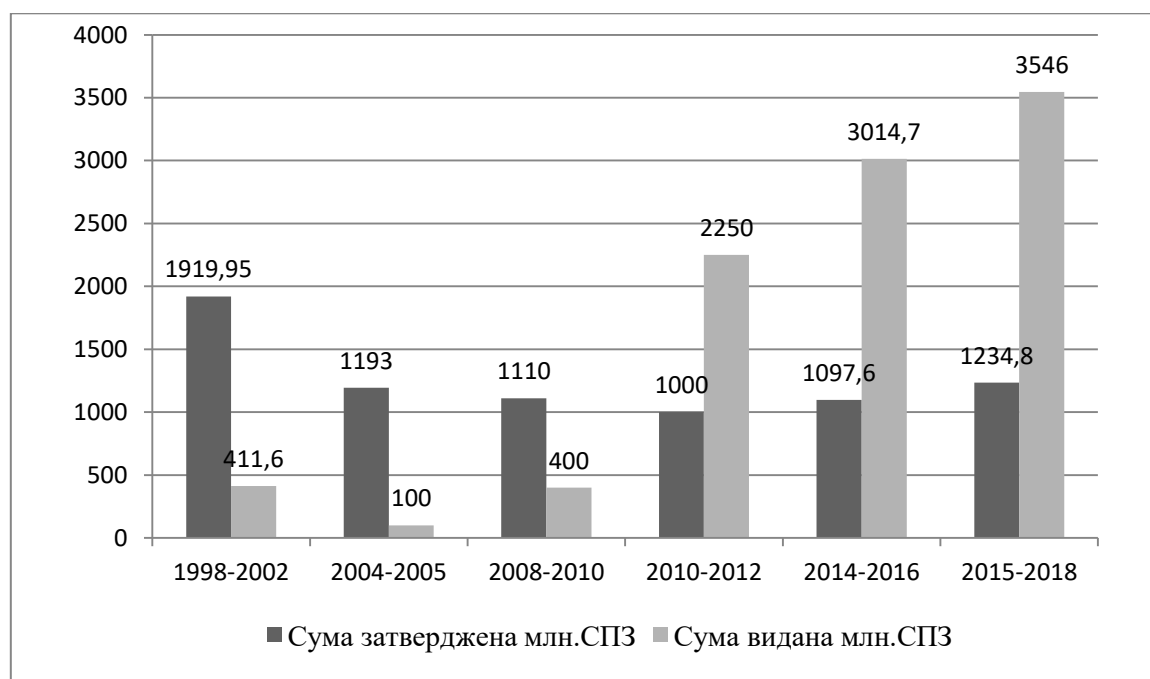

Рисунок 2.11. Обсяги отриманих коштів від МВФ в Україну за 1998-2018 рр.

Примітка: Побудовано автором за даними офіційного сайту Міжнародного Валютного Фонду (МВФ)

Поточні відносини України з Міжнародною фінансовою організацією (МФО) встановлюються шляхом інтеграції України в міжнародні економічні та політичні відносини, що нерозривно пов'язане із забезпеченням структурної реформи

національної економіки та закладанням основи для її сталого зростання. Позикова політика є важливим фактором досягнення цих цілей, оскільки в останні роки важке боргове навантаження та тиск державного бюджету України на виплату боргів спричинили "ефект скупчення", а нові запозичення стали джерелом. Рефінансування боргу. Враховуючи обмеженість фінансових ресурсів та поступовий вступ країни у пікову фазу виплати зовнішнього боргу, сьогодні питання співпраці з мікрофінансовими установами є особливо важливим.

Типова тенденція у секторі внутрішнього боргу, що порушує питання співпраці з мікрофінансовими установами, коли фінансові ресурси та кошти обмежені.

Етапом, коли країна поступово переходить на пік виплати зовнішнього боргу, є:

- акумуляція загального державного боргу України (з 1572,18 млн. грн на кінець 2015 р. до 2534, 28 млн. грн станом на 30 квітня 2021 р.) та його частка у зовнішній структурі.

Порівнюючи динаміку ВВП України та зовнішнього державного боргу з 2015 по 2021 рік, можна зробити висновок, що між цими показниками існує прямий зв'язок (див. Рис. 2.12). З малюнка видно, що зростання ВВП відбулося на тлі постійного зростання зовнішнього боргу. Хоча зростання зовнішнього боргу не є єдиним фактором зростання ВВП, показник дослідження все ще позитивно впливає на економічне зростання, який лише підкреслює важливість належного управління зовнішнішнім боргом.

Не менш важливим є те, що економічне зростання перевищує темпи іноземного нагромадження боргу, оскільки протилежний процес посилює тиск на видатки національного бюджету, що негативно позначиться на інших сферах економічного та соціального життя країни [57].

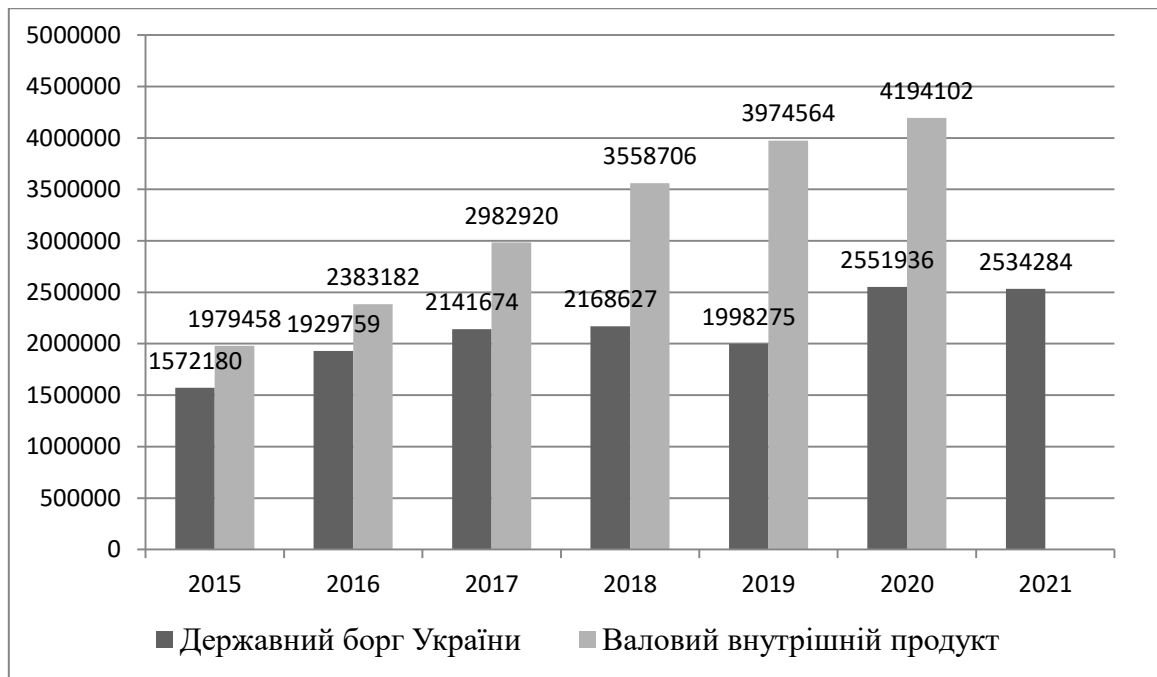

Рисунок 2.12. Динаміка сукупного державного боргу та ВВП України з 2015-2021 рр. (млн.грн.)

Примітка: Побудовано автором за даними офіційного сайту Міжнародного Валютного Фонду (МВФ)

Якщо розглядати зовнішній державний борг у короткостроковій перспективі, такі запозичення можуть зменшити (або не збільшити) бюджетні кошти через податкове навантаження. Як показує практика України у 2020 році, протягом періоду карантинних обмежень з метою зменшення податкового навантаження податковий тягар був збільшений.

Неможливо профінансувати дефіцит бюджету. Беручи до уваги збільшення дефіциту та посилення економічної кризи, зовнішні запозичення на пільгових умовах можуть дозволити країні уникнути ризику дефолту, а також уникнути заморожування бюджету з точки зору соціальних витрат [58].

Негативний вплив зовнішнього боргу на економічну ситуацію в короткостроковій перспективі відображається також у його надмірному накопиченні, що збільшило макроекономічну нестабільність та підвищило вразливість фінансової системи до зовнішніх шоків. Однак низькі темпи зростання зовнішнього боргу, що супроводжуються високим рівнем економічного розвитку та

помірною інфляцією, зазвичай не призводять до дисбалансу в економічному середовищі країни, а навпаки, сприяють цьому.

Станом на 30 квітня 2021 року державний та гарантований державою борг України становив 2 534,28 млрд грн або 91,33 млрд дол. США, в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 1 492,47 млрд грн (58,89% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 53,78 млрд дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 1 041,82 млрд грн (41,11%) або 37,54 млрд дол. США.

Державний борг України становив 2 258,04 млрд грн (89,10 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 81,37 млрд дол. США. Державний зовнішній борг становив 1 251,95 млрд грн (49,40% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 45,12 млрд дол. США. Державний внутрішній борг становив 1 006,09 млрд грн (39,70% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 36,26 млрд дол. США.

Гарантований державою борг України становив 276,25 млрд грн (10,90%) або 9,95 млрд дол. США, в тому числі: гарантований державою зовнішній борг – 240,52 млрд грн (9,49%) або 8,67 млрд дол. США; гарантований державою внутрішній борг – 35,73 млрд грн (1,41%) або 1,29 млрд дол. США.

Наведемо також інформацію щодо державного та гарантованого державою боргу України, починаючи з 2015 року (таблиця 2.17).

Таблиця 2.17

Державний та гарантований державою борг України
з 2015 по 2021 рр. (млн..грн.)

	Загальний борг	Зовнішній борг	Внутрішній борг
На 31.12.2015	1 572 180,2	1 042 719,6	529 460,6
На 31.12.2016	1 929 758,7	1 240 028,7	689 730,0
На 31.12.2017	2 141 674,4	1 374 995,5	766 678,9
На 31.12.2018	2 168 627,1	1 397 217,8	771 409,3
На 31.12.2019	1 998 275,4	1 159 221,6	839 053,8
На 31.12.2020	2 551 935,6	1 518 934,8	1 033 000,8
На 30.04.2021	2 534 283,9	1 492 468,6	1 041 815,3

Примітка. Складено автором за даними Міністерства фінансів України

Завдяки прийняттю активної боргової політики відповідно до «Стратегії управління державним боргом на 2018-2019 роки» можна зменшити боргове навантаження, тобто державний борг становив 50,3% ВВП на кінець року [54]. Крім того, в рамках реалізації цієї стратегії в 2017 році були проведені активні операції з управління державним боргом з метою зменшення ризику рефінансування державного боргу протягом наступних двох років.

Це також створило можливості для майбутніх операцій для подальшого коригування графіка погашення державного зовнішнього боргу України та стимулювало попит інвесторів на OZDP [43]. Тому в третьому кварталі того ж року Україна здійснила свою першу національну реорганізацію.

Зовнішній борг OZDP, виданий у 2015 році, становив 3 млрд. Доларів США. США (або 78,9 млрд. Грн.) [49].

Показники 2020 року. Зростаючий дефіцит бюджету збільшив попит на державні запозичення. Несприятлива політична ситуація в країні вплинула на відносини з міжнародними фінансовими організаціями та обмежив доступ до зовнішніх ринків, що призвело до рекордних показників коротко- та середньострокових продажів ОВДП у четвертому кварталі цього року, що вимірюється у валюті.

Протягом квітня 2021 року сума державного та гарантованого державою боргу України збільшилась у гривневому еквіваленті на **19,9 млрд грн** та у доларовому еквіваленті державний та гарантований державою борг збільшився на **1,16 млрд дол. США**.

До 73 млрд. Грн. Із середньою нормою повернення 10-12% [40]. За результатами третього кварталу 2020 р. Загальний зовнішній борг становить 1187,2 млрд. ОАЕ. [40]. У структурі зовнішнього боргу 54% становлять ОВЗП, а 46% - позики, з яких найбільша частка припадає на позики Міжнародної фінансової організації (далі - МФО) (рис. 2.13):

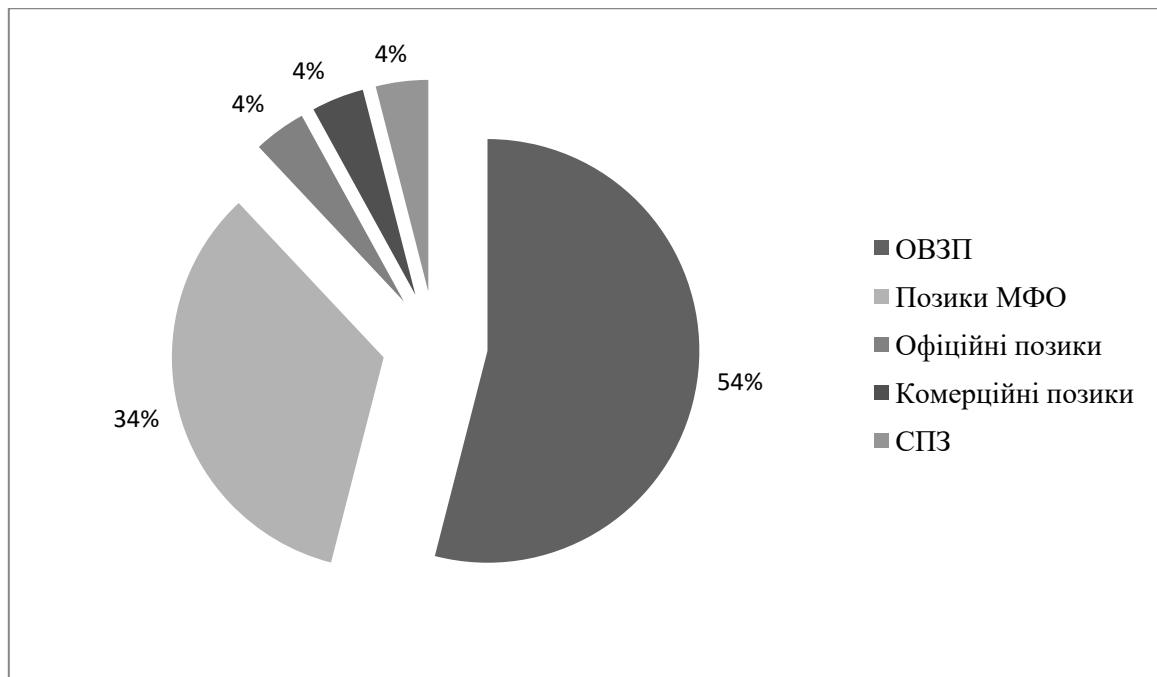

Рисунок 2.13. Структура зовнішнього державного боргу України станом на 30.09.2020 р., млрд. грн.

Примітка. Побудовано автором за даними Міністерства фінансів України

Залучення зовнішніх запозичень у довгостроковій перспективі збільшить позитивний вплив таких запозичень, оскільки це не покладе додаткового навантаження на погашення боргу в короткостроковій перспективі. Водночас внутрішній ринок державного кредитування має протилежну тенденцію. Домінування короткострокових та середньострокових позик зумовлене діями потенційних інвесторів (у тому числі іноземних). У періоди кризи та волатильності іноземні інвестори, як правило, вибирають ОВДП з інших країн або регіонів з меншими прибутками, але меншими ризиками. Для того, щоб мати змогу залучити необхідні кошти для покриття дефіциту національного бюджету, у грудні 2020 року короткостроковий ОВДП був проданий за вищою процентною ставкою, що загостило проблему погашення та погашення державного боргу в 2021 році [55; 57].

Що стосується строків погашення, у структурі зовнішнього боргу переважає довгостроковий борг, що становить 83,9%. Ця тенденція зберігалася протягом перших кількох років кожного періоду (рис. 2.14).:

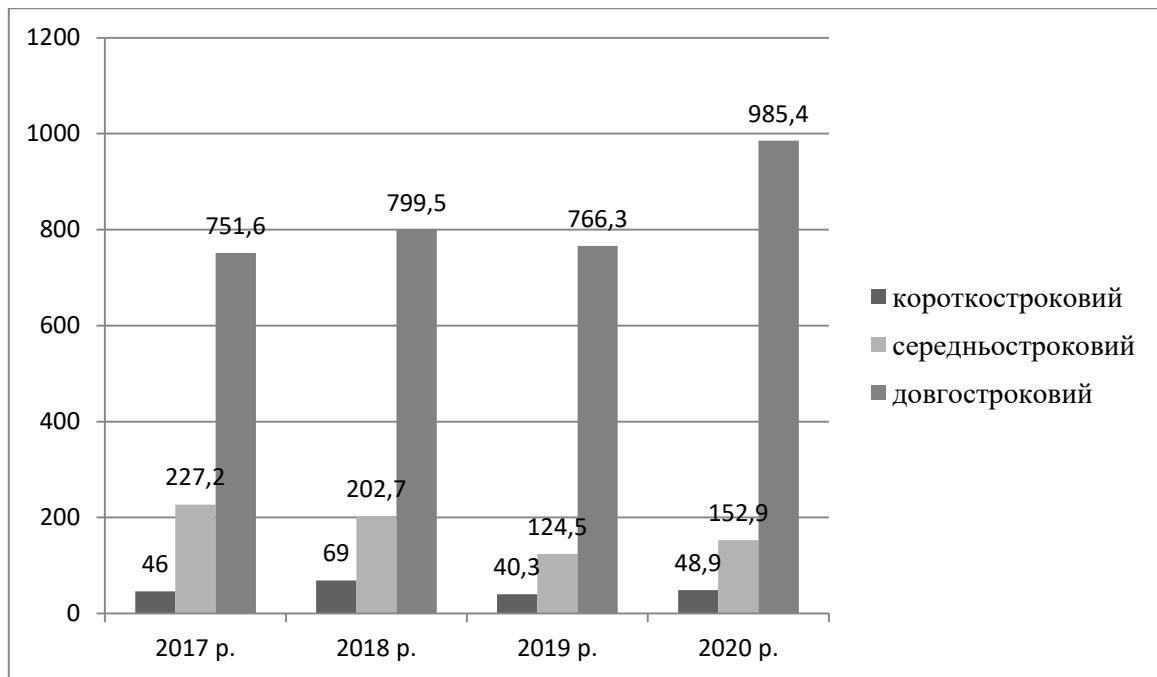

Рис. 2.14. Зовнішній державний борг України у 2017-2020 р.р. за строками погашення, млрд. грн.

Примітка. Побудовано автором за даними Міністерства фінансів України

Аналіз відношення зовнішніх запозичень до вартості погашення зовнішнього боргу. Останні кілька років показали, що вплив зовнішнього боргу змінюється з року в рік через різноманітні фактори (табл. 2.4).:

Таблиця 2.18

Динаміка надходжень та виплат за зовнішнім боргом України
у 2017-2020 років, млрд. грн

Показник	2017	2018	2019	2020
Залучено зовнішніх коштів	103,4	108,2	79,8	179,9
Сумарні боргові виплати за зовнішнім боргом	102,1	109,3	130,8	195,3
Сальдо	1,3	-1,1	-51,0	-15,4

Примітка. Складено автором за даними Міністерства фінансів України

З таблиці 2.18 видно, що лише в 2017 році сальдо позики виявилось позитивним. Негативне значення цього показника означає, що всі ресурси, залучені із зовнішніх джерел, були використані для погашення зобов'язань за такими позиками. Найбільша негативна різниця у 2019 році.

В основному це пов'язано з тим, що іноземні інвестори цього року активно виходять на внутрішній ринок. У свою чергу, це дозволяє використовувати внутрішні запозичення для компенсації зовнішнього боргу, але вплив зовнішнього боргу на внутрішню економіку став негативним. Більшість зовнішніх боргів є довгостроковими. В умовах поточної кризи, спричиненої розповсюдженням Covid-19, Україні рекомендується використовувати механізм переселення ЗВПП або пільгові позики від мікрофінансових установ для залучення зовнішніх ресурсів.

Група Світового банку складається з п'яти організацій (*Міжнародний банк реконструкції та розвитку, МБРР (IBRD); Міжнародна асоціація розвитку, МАР (IDA); Міжнародна фінансова корпорація, МФК (IFC); Багатостороння агенція з гарантій інвестицій, БАГІ (MIGA); Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів, МЦУІС (ICSID)*). Метою діяльності цих установ є надання фінансової і технічної допомоги країнам, що розвиваються[72].

Кожна з 186 країн-членів Світового банку володіє певною кількістю його акцій. Кількість голосів, які мають країни-учасниці, залежить від їхньої частки в статутному капіталі Банку, яка, у свою чергу, значною мірою визначається часткою цих країн в світовій економіці. Акціонери формують Раду директорів, яка є вищим органом, що приймає рішення і визначає політику Банку.

Серед міжнародних кредитно-фінансових організацій Світовий банк є другим, після МВФ, кредитором України. Загалом, з моменту приєднання України до Групи Світового банку у 1992 році, Банк затвердив для України 58 позик загальним обсягом 12,83 млрд дол. США, з яких було отримано 9,6 млрд дол. США.

Фінансові ресурси та технічна допомога Банку використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які відповідають пріоритетним напрямкам економічного розвитку України.

Після Революції Гідності, з метою допомоги нашій країні у реагуванні на кризові явища в економіці, а також з метою забезпечення реалізації важливих реформ в Україні Група Світового банку у березні 2014 р. оголосила про надання Україні додаткової фінансової та технічної допомоги. Починаючи з 2014 р., СБ

надав підтримку у формі декількох позик на політику розвитку (DPL), семи нових інвестиційних проектів і гарантії загальною сумою близько 5,5 млрд дол., які мали на меті покращення якості найбільш важливих державних послуг, допомогу у здійсненні реформ та стимулюванні розвитку приватного сектора[51].

З метою підтримки пріоритетних заходів з імплементації реформ, спрямованих на усунення ключових структурних причин економічної кризи в Україні та закладення основ всебічного та сталого розвитку СБ надав Україні серію багатосекторальних DPL (DPL-1 обсягом 750 млн дол., затвердженої в 2014 р., та DPL-2 обсягом 500 млн дол., затвердженої в 2015 р.), а також DPL для фінансового сектора (Programmatic Financial Sector DPL-1 обсягом 500 млн дол., затвердженої в 2014 р., та PFS DPL-2 обсягом 500 млн дол., затвердженої в 2015 р.). 18 грудня 2018 р. Рада Директорів СБ затвердила кредитні гарантії для України на політику розвитку на 750 млн дол.

Станом на початок 2021 року, на стадії реалізації МБРР в Україні перебуває 12 проектів загальним обсягом 3 093,04 млн дол. США, з яких: 11 інвестиційних та 1 системний проект. Вибірка коштів позик за цими проектами складає 1 722,22 млн дол. США (55,68 % загальної суми позик). При цьому у 2020 р. було започатковано 5 проектів, включно з новою позикою DPL. Окрім цього, Банк фінансує 4 великих проекти технічної допомоги Уряду в різних сферах.

Станом на початок 2021 року, МФК має активний портфель, що складається з 23 інвестиційних проектів на загальну суму 773,4 млн дол. та 13 проектів МФК з надання консультаційних послуг на майже 50 млн дол. у таких секторах, як сільське господарство, виробництво, фінанси, підтримка інфраструктури тощо.

БАГІ має 9 проектів з гарантування інвестицій із загальним обсягом покриття ризику у 600 млн.дол.

ЄБРР (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD) – міжнародна фінансова організація, діяльність якої спрямована на фінансування економічних реформ у країнах Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки. Банк заснований у 1990 році відповідно до Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. Штаб-квартира ЄБРР знаходиться в

Лондоні. На сьогодні акціонерами ЄБРР є 69 країн, а також Європейський Союз та Європейський інвестиційний банк. ЄБРР оперує у 36-ти країнах. Структура керівних органів ЄБРР включає президента, раду керуючих та виконавчий орган - раду директорів[46].

ЄБРР працює лише на комерційних засадах. Банк надає виключно цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на потреби розвитку економіки (окрім оборонної та тютюнової промисловості, а також проектів грального бізнесу). Крім цільових кредитів ЄБРР здійснює прямі інвестиції, а також надає технічну допомогу (консультації, навчання банкірів та менеджерів, допомога в організації системи розподілу продовольства).

У листопаді 2020 року Рада директорів ЄБРР ухвалила рішення про створення Рахунку міжнародного співробітництва з питань Чорнобиля. Призначення нового фонду – подолання викликів, які ще залишаються в Чорнобильській зоні, та забезпечення належного використання результатів, досягнутих у рамках роботи Чорнобильського фонду «Укриття» (новий безпечний конфайнмент) та Рахунку ядерної безпеки (сховище відпрацьованого ядерного палива та завод з переробки рідких радіоактивних відходів). Опрацьовується питання щодо підготовки та проведення в квітні 2021 року чергового засідання Асамблеї вкладників РЯБ та першої Асамблеї нового донорського фонду.

Станом на лютий 2021 року, сукупний обсяг виділеного ЄБРР Україні фінансування становить 14,598 млрд євро в рамках 488 проектів.

Отже, формування співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями відіграє важливу роль в стимулюванні економічного розвитку країн світу. Для України співпраця з міжнародними фінансовими організаціями може мати як позитивні (стабілізація української економіки, зменшення дефіциту державного бюджету, покращення ситуації з платіжним балансом тощо), так і негативні (можливість нецільового витрачання отриманих коштів; зростання зовнішнього державного боргу) наслідки.

Висновки до розділу 2

Важливою МФО сучасності слід вважати Світовий Банк. Його структурні підрозділи – МБРР та МАР надають дуже істотну допомогу країнам-членам в реконструкції їх економіки. На відміну від МВФ допомога від СБ надходить переважно у вигляді різних проектів, спрямованих на підтримку окремих секторів економіки чи суспільної діяльності.

На підставі аналізу приходимо до висновків, що географічна структура найпотужніших світових ТН відображує лідерство США серед більшості країн проте з кожним роком їх роль зменшується і зростає вплив Китаю. Актуалізуються основні галузі де відбувається основний розвиток ТНК і найбільший приріст прибутку, а саме банківська справа, фінанси, будівництво та нафтогазові операції. Проведене дослідження показало негативний вплив пандемії коронавірусу на діяльність ТНК, що виявляється в зменшенні прямих іноземних інвестицій і спостерігатиметься аж до початку 2022 року в зв'язку з викликаною рецесією.

На сучасному етапі розвитку, враховуючи дію коронакризи та необхідність відновлення економіки, доцільно здійснювати зовнішні запозичення, в т.ч. від МФО та шляхом розміщення ОЗДП. Перш за все, це дозволить залучити ресурси дешевше, ніж сьогодні є вартість запозичень на внутрішньому ринку. В період кризових коливань такі дії дозволять не посилювати податкового навантаження в країні та сприяти економічному відновленню.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ПІД ВПЛИВОМ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ТА КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ

3.1 Перспективи подальшої діяльності кредитно-фінансових інституцій для бізнес структур країн світу

У сучасних умовах, оскільки галузь кредитних та фінансових відносин є найбільш вразливою, найбільш нестабільною та найбільш непередбачуваною економічною організацією, значення та роль МСФЗ надзвичайно важливі та зростають.

Мікрофінансові установи стимулювали формування ринкового середовища в різних країнах, стимулювали інвестиції в державні організації та приватні підприємства та створювали умови для залучення та гарантування іноземних інвестицій у країнах, що приймають (МБРР, МАР, регіональні банки розвитку, BAGI, ICSID). Мікрофінансові установи повинні вести бізнес, оскільки вони повинні забезпечити країнам, інтегрованим у світовий економічний простір, позитивний вплив фінансової глобалізації та усунути передумови та наслідки потенційних ризиків.

Роль мікрофінансових установ залежить від країн, що надають більше стимулів для економічного розвитку, високого ступеня диверсифікації та інтенсифікації інноваційного розвитку, а також від розвитку фінансових технологій та інструментів. Підвищуючи національні стандарти, суб'єкти світового господарства керують потоками капіталу, забезпечуючи найкращий розподіл капіталу в глобальному масштабі, а також дуже важливою є оптимізація процедур виходу національних підприємств на міжнародний ринок фінансових ресурсів.

Мікрофінансові установи відіграють важливу роль у врегулюванні боргу, надаючи великі обсяги зовнішніх коштів для програм реформ. Основна роль

Міжнародного банку розвитку (особливо Світового банку та різних регіональних банків) пов'язана з чартерним та безфрахтовим фінансуванням для забезпечення розвитку. Окрім глобальних банків, існують також регіональні банки та міжурядові банки, Європейський інвестиційний банк, Міжамериканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Африканський банк розвитку тощо [59].

Багато держав покладаються на багатосторонні ресурси, щоб отримати фінансові ресурси, необхідні для розвитку, та залучити більше фінансових ресурсів. Основними багатосторонніми джерелами фінансування є МВФ та Світовий банк.

Як глобальні інституції, МВФ та Світовий банк виконують конкретні цільові функції. Суть цієї функції полягає у сприянні інтеграції країн та ринків у середовище світового ринку. Ці мікрофінансові установи змінюють інструменти своїх основних функцій від початку свого існування до періоду функціонування (який триватиме більше 50 років), маючи на меті вплинути на розвиток світової економічної системи.

Якщо Міжнародний валютний фонд повинен дотримуватися "правил гри" на першому етапі своєї діяльності, який визначений для забезпечення нормальної роботи золотовалютної валютної стандартної валютної системи, Світовий банк надасть кредит для наступних видів діяльності : відбудова західноєвропейської економіки, а потім з 1960-х років Міжнародний валютний фонд (МВФ) додав додаткові функції кредитування та фінансової допомоги для забезпечення антиінфляційної політики та платіжного балансу в країнах, що розвиваються. Створити розгалужену систему фінансових установ для доповнення функціональних можливостей Міжнародного банку реконструкції та розвитку та збільшення його глобального впливу.

Мікрофінансові установи - це глобальні організації за характером їх установ та організацій, основною функцією яких є інтеграція країн та ринків у світову економіку. Роль мікрофінансових установ у розвитку світової економіки відображається в тому, що вони сприяли економічному прогресу економічно слаборозвинених країн, якщо вони відповідають ідеології представника економічно розвинених країн. Як результат, світова економіка під основним впливом

мікрофінансових установ розвивається асиметрично, що виражається в нерівномірному розподілі глобальних вигод між країнами та їх учасниками. Асиметрія впливає з ідеології економічно розвинених країн, яка визначає основні функції мікрофінансових установ [69].

Мікрофінансові установи в основному зосереджені в країнах, що розвиваються. Це слід розглядати як виняток для деяких розвинених країн Єврозони, МВФ брав участь у плані боргової кризи. Як правило, цю ситуацію можна пояснити різними причинами [73].

Перш за все, порівняно з розвиненими країнами, країни, що розвиваються, мають нижчий ступінь вигоди від вигод фінансової глобалізації.

По-друге, інвестиційна привабливість країн-одержувачів є низькою. Причинами можуть бути соціальні, культурні, політичні, економічні та інші фактори, але взаємодія держави та мікрофінансових установ підвищила довіру інвестиційних інвесторів до цих держав. Це також допомагає вирішити проблему залучення коштів на дефіцит країни через доступ країни до світового ринку фінансових ресурсів.

Слід зазначити, що посилення співпраці між країнами також збільшує їхню вразливість до потенційно інтенсивного поширення криз та потрясінь. Протягом 1975-1997 років МВФ зафіксував понад 150 валют та 54 банківські кризи у понад 50 країнах / регіонах. Азійська фінансова криза 1997 р., Глобальна фінансова криза 2008 р. Та боргові кризи країн ЄС, що розпочалися в 2010 р. І тривали до сьогодні, мали великий негативний вплив. Крім того, негативні наслідки фінансової глобалізації спостерігались у ризиках довгострокової боргової кризи та ризиків банкрутства, збільшення фінансових потоків та ВВП та дисбалансів, корупції та відмивання грошей [73].

Слід зазначити, що для запобігання та усунення цих наслідків мікрофінансові установи створюють умови для трансформації грошових систем окремих країн, щоб мінімізувати ризики інтеграції країн у глобальне фінансове середовище.

Можна вважати, що однією з реакцій мікрофінансових установ на негативні наслідки фінансової глобалізації є реалізація концепції "Вашингтонського

консенсусу", яка була запропонована Д. Вільямсоном у 1989 р. У списку перелічені країни, що перебувають у кризовій ситуації нормативних актів. МВФ та Світовий банк дотримувались цієї концепції та надавали країнам фінансову допомогу до 2010 року.

Концепція базується на нижчих граничних ставках податку, податковій дисципліні (мінімальний дефіцит бюджету) та правилах лібералізації фінансового ринку, щоб гарантувати, що реальна процентна ставка позик буде не дуже високою, але вона все ще є активною лібералізацією зовнішньої торгівлі (головним чином за рахунок скорочення імпорту Тарифна ставка), вільний курс національної валюти, зменшення обмежень на прямі іноземні інвестиції, приватизація, послаблення контролю над економікою та захист прав власності [57].

У комюніке 21-го засідання Міжнародного кредитно-фінансового комітету Ради керуючих Міжнародного валютного фонду, що відбулося 24 квітня 2010 р., Визначено необхідність посилення фінансового нагляду, нагляду та стабільності фінансової системи. Він уточнює варіанти визначення системних ризиків та передачі ризиків, встановлення національної підтримки покриття ризиків та врахування потреб конкретних країн.

Наприклад, Банк міжнародних розрахунків реалізував концепції банківського нагляду та нагляду за співвідношенням капіталу банку, які були реалізовані в Базельському комітеті з банківського нагляду в 1998 (Базель I), 2004 (Базель II) та 2011 (Базель III). Встановлено в законопроекті. Ці правила призначені для забезпечення стабільності банківської системи та забезпечення однакового рівня конкуренції для міжнародних банків та національних банків. Тому "Базель II" визначив, що банки повинні виконувати вимогу щодо загального відношення капіталу до активів 8%, встановив метод стрес-тесту та відкритість банківських звітів з точки зору потенційних ризиків банківських установ.

Діяльність МВФ має дуже важливий вплив на світову економіку. В даний час МВФ відіграє дуже важливу роль у забезпеченні глобальної фінансової стабільності. Для досягнення цієї мети МВФ визначив три основні цілі фінансування:

- Мінімізувати цінові шоки та сприяти належному обслуговуванню боргу;
- Сформулювати позитивні умови для отримання фінансування від інвесторів та донорів;
- Запобігати кризам.

Перевагою позик МВФ є низькі процентні ставки. Фактична процентна ставка позик МВФ, як правило, нижча за середню ринкову і базується на оцінці Незалежного бюро оцінки МВФ.

Для забезпечення належного рівня прозорості та підтримки комунікації МВФ надає доступ до аналітичних документів та рекомендацій, які надаються шляхом розміщення на офіційному веб-сайті МВФ. Висновки та рекомендації експертів МВФ, а також рішення Виконавчого комітету МВФ базуються на результатах консультацій, зазначених у статті 7. Стаття 4 "Угоди", досягнутої з МВФ, як правило, переглядається в періодичній доповіді (стаття 4 "Доповідь персоналу").

Міжнародний валютний фонд покладає на держави-члени певні зобов'язання і, як правило, за певних обставин повинен шукати думки держав-членів. Виконання цих зобов'язань сильно вплинуло на функціонування системи міжнародних економічних відносин.

Позики МВФ зазвичай призначені для допомоги країнам-членам у вирішенні проблем платіжного балансу, забезпеченні економічної стабільності та забезпеченні стійкого економічного зростання. Ця роль, пов'язана з антикризовим управлінням, відіграє важливу роль у позиках МВФ. Однак водночас світова фінансова криза підкреслила необхідність ефективної глобальної системи фінансового забезпечення, яка допоможе державам подолати несприятливі потрясіння. Як результат, однією з головних цілей останніх кредитних реформ є доповнення традиційної ролі МВФ у вирішенні криз додатковими інструментами запобігання кризам. На відміну від банків розвитку, МВФ не надає позик для окремих проектів - позики МВФ надаються країнам, які можуть мати дефіцит валюти, щоб дати їм час на коригування економічної політики та відновлення зростання без необхідності

вживати відповідних заходів для заподіяння шкоди цим країнам або економіки інших держав-членів.

Взагалі кажучи, МБФ надаватиме два види позик-позик із не пільговими відсотками (загалом кажучи) та позики бідним країнам з пільговими умовами за низькими відсотками або навіть нульовими відсотками в деяких випадках.

В історії Міжнародного валютного фонду ми можемо знайти приклади позитивного впливу взаємодії між МВФ та його країнами-членами. Наприклад, фінансова допомога МВФ для запобігання дефолту Греції у 2010 році зіграла важливу роль. Міжнародний валютний фонд співпрацював з 16 країнами ЄС над розробкою пакету фінансової допомоги на загальну суму 110 мільярдів євро. Резервні плани та розширені позики на загальну суму понад 50 млрд. СПЗ є основною частиною плану допомоги. Можна сказати, що за допомогою цього резервного плану Міжнародний валютний фонд безперешкодно надавав фінансову допомогу Європейському Союзу. Слід зазначити, що реалізація плану економічних реформ висунула жорсткі вимоги щодо зменшення державних витрат, зниження заробітної плати, підвищення пенсійного віку та підвищення податків. Це мало негативний соціальний вплив на грецьке населення і стало соціальна справа. Невдоволення включає страйки, протести та заворушення. Однак у 2014 році МВФ помітив, що фінансова підтримка Греції досягла позитивних результатів. Після кризи ІСФ вперше у 2014 році прогнозував темпи зростання ВВП 0,6%, профіцит платіжного балансу 0,9% та рівень інфляції 0%.

Не лише радикальний план ІСФ, а й національний план дозволив Португалії протягом двох років зменшити дефіцит національного бюджету, значно зменшити виплати відсотків за державними облігаціями, збільшити частку експорту у ВВП та повернути іноземних інвесторів в економіку. В результаті Португалія стала першою південною країною ЄС, яка пододала великі економічні проблеми, і у травні 2014 року відмовилася від своєї програми міжнародної підтримки [70].

Водночас наслідки фінансової допомоги Міжнародного валютного фонду Аргентині не настільки однозначні. Кредитна історія Аргентини з 1984 року включає вісім резервних планів та два подовжені плани позик на загальну суму 38,6

мільярда СПЗ. В умовах кризи, яка розпочалася наприкінці 1990-х і тривала до початку 2000-х, найбільше постраждала економіка країни. У 2001 році Аргентина оголосила рекордний дефолт на загальну суму 132 мільярди доларів США. У 2002 році криза закінчилася, і економіка країни зазнала позитивного зростання. Причинами цієї кризи є величезні бюджетні видатки, прив'язка національної валюти до долара США та пільговий режим для іноземних інвесторів, недосконалі фіскальні системи, корупція, платіжна криза, популістська соціальна політика та зовнішні фактори, що погіршують умови торгівлі.

Критики політики ICF зазначають, що суперечливість політики ICF призвела до успішних економічних дефолтів. Міжнародний валютний фонд просив уряд прийняти жорстку фіскальну політику та надати фінансову допомогу для проведення реформ до 1998 року, після чого на певний час він був призупинений. Тільки після налаштувань за замовчуванням кошти можна відновити.

Роль фондів у викоріненні бідності також дуже важлива. Основна роль фонду в країнах з низьким рівнем доходу полягає у впровадженні альтернативної макроекономічної політики та заохоченні менеджерів враховувати соціальні, економічні та політичні компроміси на внутрішніх консультаціях для визначення наступного курсу дій. Хоча багато катастрофічних спадів протягом останніх років стабілізували економічне зростання багатьох країн з низьким рівнем доходу, нерівність та бідність зросли навіть для серйозних виконавців з історією соціальних проблем, таких як Танзанія. Таким чином, Міжнародний валютний фонд має вибір як у процесі прийняття рішень, так і в політиці на національному рівні: МВФ може прийняти заходи щодо зменшення бідності або спробувати зайняти нейтральну позицію та прийняти мінімальні технічні методи для досягнення зростання та стабільності макроекономіки. НРС. Однак, як показав багаторічний досвід, поняття "нейтральна політика" не існує.

Здійснення програми зменшення бідності включає проблеми вразливості та нерівності, які є основними факторами, що визначають потенціал макроекономічної політики. МВФ повинен провести незалежний аналіз своєї роботи щодо зменшення бідності та соціальної вразливості. Багато вчених вважають, що Міжнародний

валютний фонд повинен відігравати роль партнерства в цьому плані. Це означає прийняття методу аналізу національної політики, який визначає необхідність обговорення серед широкого кола зацікавлених сторін на основі підвищеної прозорості, а також забезпечує відкритість для аналізу та досліджень у кожній державі. Існує потреба у збільшенні інституційних ресурсів однієї країни з низьким рівнем доходу, що, в свою чергу, потребує більше персоналу та аналітичних можливостей, а також можливостей прийняття рішень на місцевому рівні.

Позитивний вплив мікрофінансових установ також привернув увагу багатьох науковців. Дослідник впливу позик МВФ на економічні умови України [82] зазначив, що співпраця з МВФ сприятиме покращенню кредитного рейтингу країни на світовому фінансовому ринку, вдосконаленню банківської та грошово-кредитної системи країни та коригуванню поточних міжнародних доходів і витрат і запобігти дефолту країни. Водночас дослідник висловив критичні аргументи щодо вимог Міжнародного валютного фонду, що в довгостроковій перспективі негативно впливає на добробут населення.

Польський учений М. Прочек позитивно ставиться до діяльності Міжнародного валютного фонду, вказуючи, що ефективність економічних реформ країн-членів та реалізовані плани розвитку є важливими для стратегії МФО щодо сталого розвитку світу економіка. Один із внесків [70].

А. Халдейн, М. Міллер та Л. Чжан зазначили, що антикризові позики МВФ позитивно корелюють із наявністю кредитних фінансових ресурсів. Відповідно до плану, затвердженого Міжнародним валютним фондом, загальна сума коштів, яку банки можуть використовувати для підтримання певної кількості надзвичайної ліквідності, збільшиться, що зменшить можливість банківських криз, спричинених недостатньою ліквідністю.

Крім того, С. Фішер та К. Рогофф зазначали, що Міжнародний валютний фонд опосередковано надає каталітичний вплив на офіційних кредиторів та приватний сектор, поширюючи свою репутацію та найбільш ефективний статус міжнародного кредитора.

Дослідження, проведене А. Дреером та С. Вальтером (2010), показало ще один ознака позитивного впливу МВФ на фінансову стабільність країн-членів. Вони зазначили, що МВФ підтримує план протягом останніх п'яти років. Зменшити можливість потенційної валютної кризи. Дослідники проаналізували 68 країн, що розвиваються, з 1975 по 2002 рік і зазначили, що угода про позику, досягнута з МВФ, діє для кожної держави, а не за розміром позики чи ступенем відповідності держави умовам.

Водночас слід зазначити, що політика та діяльність Міжнародного валютного фонду часто критикуються різними вченими. Насправді причиною цієї критики є те, що економічні умови країн, які співпрацюють з Міжнародним валютним фондом, часто не покращувались, а погіршувались (мексиканська криза в 1994 р., Азійська криза в 1997 р. Та руандійський кредит у 1989 р.).

Лауреати Нобелівської премії Джозеф Стігліц та Мілтон Фрідман (одні з найбільш критичних) вказали на помилки та негативні наслідки співпраці з Міжнародним валютним фондом. У зв'язку з цим Дж. Стігліц, лауреат Нобелівської премії, у своїй доповіді рішуче засудив політику Міжнародного валютного фонду та Світового банку, що сприяла шоківій терапії та постсоціалізму. Повна лібералізація національної економіки. Вчений звернув увагу на те, що процентна ставка МВФ за позиками дуже висока, а грошово-кредитна політика МВФ для країн, що перебувають у кризових або докризових ситуаціях, узгоджується з фінансовою політикою, прийнятою Великобританією та Францією, а не зосереджується на економічному зростанні. Фінансові ресурси, що виділяються в цій ситуації, можуть послабити економіку та, зрештою, ускладнити повернення коштів.

Мілтон Фрідман вважає, що МВФ, як і будь-яка бюрократія, діє відповідно до своїх законів і приносить більше шкоди, ніж користі. Зважаючи на логіку лібералізму, цей учений не звернув уваги на основні моменти надання фінансової допомоги слаборозвиненим країнам, хоча це і не вирішує проблему, але погіршить відсталість. Мілтон Фрідман зазначив у своїй промові в Гонконзі перед початком щорічного засідання Міжнародного валютного фонду, що навіть після краху

Бреттон-Вудської системи в 1971 році необхідність існування таких організацій, як Міжнародний валютний фонд, насправді була Зникли.

Дослідження М. Jorre (2012) проаналізувало 57 країн, що розвиваються, з 1975 по 2002 рік. 1 показує, що надання позик МВФ значно збільшить ймовірність дефолту в майбутньому на 1,4%.

Польський економіст Г. Колодко (Г. Колодко) зазначав, що існуюча міжнародна інституційна система надає більше допомоги світовому хаосу, ніж глобальний порядок. Економіка майбутнього світу потребує організацій, які можуть координувати політику в глобальному масштабі.

Дж. Штігліц також вказав на критичний погляд на поточний фінансовий порядок та діяльність фінансово-кредитних організацій у цьому порядку. Автор переконаний, що з часу свого існування МБФ не реагував на своє існуюче завдання сприяння глобальній стабільності. Політика МБФ, особливо передчасна лібералізація ринків капіталу, посилила глобальні негаразди.

У своєму дослідженні М. А. Султанов вказав на причини, чому впровадження процедури МКФ не призвело до очікуваних результатів [70]:

1. Політика мікрофінансових установ формується розвиненими країнами.
2. Економісти, що працюють у МВФ, добре освічені та не знайомі з проблемами країн, що розвиваються, але вони не мають інформації про суть проблем. Ці економісти вважають, що складно розробити ефективні плани дій та ефективну політику для конкретних країн.
3. Міжнародний валютний фонд часто вимагає швидкого здійснення приватизації та лібералізації в країнах, що переходять до ринкової економіки, що є умовою отримання фінансових ресурсів.
4. Часте залучення іноземних інвестицій є однією з головних цілей реалізації програми стабілізації МВФ.
5. МВФ не має прозорості у формуванні власних планів і стратегій. Хоча МВФ та інші організації не є приватними, рішення часто приймаються таємно.

Автор зазначає, що країнами з найбільшою часткою загальної квоти є країни G7, які визначають фінансові та організаційні взаємовідносини між позичальником

та МВФ. У той же час економісти цих країн займають керівні посади для забезпечення розробки та реалізації проектів МВФ. Однак конкретні положення плану співпраці безпосередньо визначаються країною-позичальником. МВФ лише контролює дотримання та приймає рішення про позики. Можна погодитись, що навіть в одному регіоні та приблизно на однаковому рівні розвитку неможливо досягти однакового успіху за допомогою однакових інструментів у різних країнах [70].

Серед негативних наслідків використання позик мікрофінансових установ вчені включають: фінансову кризу; збільшення боргу; збільшення економічного розриву; збільшення бідності; неефективну фінансову допомогу; повільне економічне зростання тощо.

Багато вчених зазначають, що ті країни, які в майбутньому отримуватимуть так звану допомогу, насправді є заручниками цієї кризи.

Щодо допомоги МВФ економіці Східної Азії, пан Фрідман зазначив: "Якщо не буде допомоги МВФ, не буде кризи Східної Азії".

З точки зору морального ризику, надання позик МВФ може подавати інвесторам несприятливі сигнали, збільшуючи тим самим ризик приватних позичальників та урядів-одержувачів банківських криз. Доказом того, що участь Міжнародного валютного фонду може вплинути або навіть призвести до банківської кризи, є емпіричне запитання, відповідь може різнитися і більше залежить від джерела чи ситуації. Наприклад, це залежатиме від механізму кредитування, інституційної структури країни та неоднорідності масштабів позик [73].

Деякі вчені вважають, що вимог мікрофінансових установ недостатньо для вирішення реалій економічних відносин у різних країнах. Зазвичай це питання пов'язане з використанням фондом шаблонів, застосованих до інших країн, включаючи Латинську Америку. Крім того, зміни в моделі розвитку країн-одержувачів МВФ не будуть повністю розглянуті.

Важливим питанням є непрямий вплив на діяльність нинішньої влади. Наприклад, очікування ICF щодо валюти на макроекономічному рівні зменшують відповідальність національних лідерів за власну політику.

Той факт, що передбачається отримання дешевих позик від Міжнародного валютного фонду, спричинить викривлення макроекономічної ситуації та негативно позначиться на підприємницькій діяльності. Як результат, діяльність у банківському секторі зменшиться, що призведе до уповільнення темпів зростання реального сектору економіки.

Тому ми можемо зробити висновки про дуже значний вплив мікрофінансових установ на світову економіку. Цей вплив відображається у стимулюванні процесу глобалізації, регіональної та національної економічної інтеграції, подоланні глобальних економічних та фінансових криз, соціальному розвитку та викоріненні бідності.

У той же час деякі вчені зазначали, що мікрофінансові установи мають певні негативні наслідки для всієї світової економіки та економіки окремих країн, наприклад, стимулюють кредитну залежність окремих країн від них та реалізують необґрунтовані програми розвитку та допомоги.

3.2 Проблеми та перспективи співпраці України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями

Україна тісно співпрацює з різними мікрофінансовими установами. Цей вид співпраці має як позитивні, так і негативні сторони.

Надання позик мікрофінансових установ Україні мало значний позитивний вплив на економіку України. Цей вид позики допомагає збалансувати платіжний баланс, підтримувати національну валюту, збільшувати валютні резерви, стимулювати та здійснювати капітальні вкладення в економіку, покращувати конкурентоспроможність підприємств та підвищувати добробут населення.

Слід зазначити, що у розвитку кредитних відносин існують певні недоліки у взаємодії. По-перше, це важке боргове навантаження. По-друге, за відсутності ефективних реформ реальна економіка тривалий час застоювала, тим самим зменшуючи можливість отримання кредитних ресурсів. По-друге, дуже низький

суверенний кредитний рейтинг визначає борговий тягар. Рівень ризику та відповідні умови кредитування. Крім того, основним дефектом, який необхідно усунути, є незбалансований графік виплат позик у МФО, що суттєво вплинуло на борговий тягар МФО в різні періоди та умови в різні періоди, коли вони надають позики Україні. Проекти після припинення фінансування.

Кожна мікрофінансова установа використовує власний формат та механізм співпраці з Україною.

Україна зацікавлена у таких формах співпраці [63]:

- Забезпечити рівноправну участь країни у національних інтересах міжнародного поділу праці, що є темою світової економіки та фінансових ринків;
- Набувати та впроваджувати нові технології виробництва, інвестиції та інформаційні технології;
- Отримати фінансову допомогу на основі пільгових умов позики.

Основними перевагами роботи з мікрофінансовими установами є [63]:

- Сформулювати та реалізувати проекти макроекономічної стабілізації, структурні економічні реформи, екологічні проекти та подолати наслідки Генобильської катастрофи;
  - Слідкувати за соціально-економічними та політичними процесами в Україні, формулювати та контролювати виконання обов'язкових рекомендацій;
- Надати технічну допомогу за таких умов, як виконання завдань, встановлених для кожного конкретного проекту.

Таким чином, основними міжнародними організаціями, які сьогодні активно співпрацюють з Україною, є Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку. Однак є багато причин неефективного використання українських кредитних ресурсів. Де [72]:

- рейтинг інвестиційної привабливості української економіки дуже низький;
- економічні та політичні ризики, яким іноземні інвестори повинні надавати великого значення;
- відповідне законодавство, яке не було прийняте;
- невизначеність у фокусі ринкової трансформації в економіці країни;

- валютний ринок має низький рівень розвитку;
- насправді часто бракує гарантії повернення позики;
- рівень розвитку виробничої та соціальної інфраструктури, інформаційно-комунікаційних систем є низьким.

Можна сказати, що взаємодія України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями має як позитивні, так і негативні наслідки. Серед позитивних результатів слід зазначити такі моменти: формування необхідних валютних резервів для погашення позик для підвищення конкурентоспроможності української економіки, підвищення процентних ставок та сприяння модернізації банківської та грошово-кредитної системи в країні на світовий фінансовий ринок [63].

До недоліків співпраці можна віднести: розвиток фінансової залежності від зовнішніх ресурсів, збільшення зовнішнього боргу країни, створення «споживчої» економіки, перетворення кредитних послуг в запозичення, а в довгостроковій перспективі - через підвищення тарифів на комунальні послуги, стандарт життя занепадає, а суспільство заморожується. [63].

У взаємодії України та МВФ беруть участь як науковці, так і політики. Було наголошено, що взаємодія з Міжнародним валютним фондом позитивно вплинула на економічне зростання100, забезпечила позитивні загальні економічні результати, покращила імідж країни та могла уповільнити економічні реформи (пенсійне, житлове забезпечення тощо) через припинення співпраці. У той же час інші вказували, що позики МВФ створюватимуть довгострокову залежність замість надання допомоги у короткостроковій перспективі [50].

- Взаємодія України та Міжнародного валютного фонду має багато позитивних та негативних наслідків. Позитивним результатом є [50]:
- Впровадити реформи. Його цілі включають стабілізацію економіки України та відновлення її до зростання;
- Мінімізувати дефіцит національного бюджету та покращити платіжний баланс;
- Стабілізувати курс гривні та зміцнити банківську систему, що дасть змогу економічному розвитку;

- Збільшити золотовалютні резерви НБУ, що значно покрийє імпорт;
- Підвищити міжнародну репутацію України, що допоможе отримати кошти від інших мікрофінансових установ та приватних інвесторів;
- Знизити тягар погашення зовнішнього боргу;
- Реструктуризація деяких зовнішніх боргів.

Таблиця 3.1

Позитивні та негативні сторони співпраці України з МВФ

Позитивні сторони	Негативні тенденції
- виплачувати щорічно довгострокові та дешеві відсоткові позики близько 2% від загальної суми боргу, що значно зменшує проблему платіжного балансу;	- МВФ обмежує свободу пересування в економічній політиці країни-позичальника, оскільки позика надається відповідно до затверджених ним умов, а отже, може безпосередньо впливати на економічний процес будь-якої країни;
- Національний банк має можливість продовжувати вливати капітал у проблемні банки, і цим займатиметься Міжнародний валютний фонд (МВФ);	- недостатній контроль за позиками, наданими Міжнародним валютним фондом та урядом України, та неефективне використання позик знизили стабільність української економіки;
- формувати необхідні валютні резерви;	- державні витрати перевищують доходи бюджету, і більша частина державного боргу використовується для заповнення державного дефіциту;
- забезпечити можливість реструктуризації зовнішнього боргу;	- перевищення зовнішніх позик збільшує ризик макроекономічної стабільності;
- реформа, яка є необхідною умовою отримання позик від Міжнародного валютного фонду;	- існує нагальна потреба в додаткових валютних ресурсах, і більшість із них слід використати для погашення раніше отриманих позик;
- за рахунок фінансових ресурсів Міжнародного валютного фонду проблема податкового дефіциту була зменшена Частина фінансових ресурсів Міжнародного валютного фонду використовується для погашення зовнішнього боргу уряду та оплати енергетичних витрат.	- фінансові ресурси, що надаються Міжнародним валютним фондом, не можуть бути використані для структурних реформ.

Примітка. Складено автором за даними Міжнародного валютного фонду

Серед основних недоліків взаємодії МБРР дослідники перерахували непрозорість та проектну систему вибору позик "міністерського лобіювання" замість публічних торгів чи обговорень (головним чином на основі відсутності

реальної оцінки ефективності проекту). [91] (Зловживання) Основними причинами кожного проекту є: недостатня підготовка документів, несвоєчасне вирішення організаційних проблем, дефекти планування та звітності про реалізацію проекту та недостатній контроль за його виконанням на всіх етапах.

Щодо заходів, вжитих Україною для отримання виплат, вчені звертаються до вимог МБФ. Найбільший резонанс викликають соціальні вимоги: підвищення пенсійного віку громадян, підвищення цін на газ для оптимізації, спрощення пільг тощо. Міжнародний валютний фонд має право вимагати від позичальників усунення певних фінансових проблем в економіці [74].

М. В. Бугай заявив, що у співпраці України та МВФ переважають негативні наслідки. У різні часи фінансові ресурси, виділені МВФ за затвердженими програмами та кредитними механізмами, використовувались не повністю. Це негативно вплинуло на кредитну історію нашої країни та є важливим резервним ресурсом для забезпечення коштів для здійснення економічних та соціальних реформ. Тому Україні потрібно приділяти більше уваги формуванню та реалізації плану економічних дій, погодженого з МВФ.

На думку автора, можна сказати, що за умов сучасної української мови співпраця з Міжнародним валютним фондом в Україні стає обмежувальним фактором. За цей порівняно короткий проміжок часу «співпраці» Україна стала чи не найбільшою країною-боржником, а рекомендації експертів Міжнародного валютного фонду стали прямими вказівками українським владам, і українська влада не шкодує зусиль реалізувати їх. [54].

Експерти також зазначили, що Міжнародний валютний фонд, який має лише статус міжнародного кредитора, почав вказувати своїй країні напрямок економічного розвитку, соціальну політику, яку вона дотримується, засоби підвищення цін та реформи, які він проводить назовні. На відміну від України, розвинені країни не користуються її рекомендаціями.

Незважаючи на деякі недоліки, співпраця між Україною та МФО продовжуватиметься.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України, у жовтні «відповідно до плану було затверджено участь, ефективне використання та моніторинг концепції співпраці між міжнародною технічною допомогою та міжнародними фінансовими організаціями», перспектива співпраці з мікрофінансові установи потребують перегляду.

Реалізація Україною плану Міжнародного валютного фонду є одним з основних факторів, що впливають на її інвестиційне середовище, що підвищило довіру людей до макроекономічної та фінансової стабільності економіки [71]. Україні необхідно посилити контроль за використанням цільових ресурсів, сприяти підвищенню інвестиційної привабливості та довіри до вітчизняних компаній, а також диференціювати фінансові ресурси шляхом розширення складу ринку. Використовуючи цей механізм, можна поглибити участь країни на світовому фінансовому ринку та мінімізувати залежність української економіки від коштів Міжнародного валютного фонду [71].

Щодо перспектив співпраці між Україною та Міжнародним валютним фондом, слід зазначити, що зважаючи на необхідність підтримувати позитивний імідж країни, ця співпраця є дуже важливою, оскільки імідж країни покращить її кредитний рейтинг у Світовий фінансовий ринок, зниження процентних ставок за кредитами, надалі буде привабливим для іноземних інвесторів [57].

Позики МВФ стимулювали зростання споживання, сприяли вдосконаленню банківської та грошово-кредитної системи країни, залучали іноземні інвестиції та сприяли торгівлі. Питання взаємодії з Міжнародним валютним фондом більше стосується політичного рівня, і його вплив на українську економіку буде лише опосередкованим, оскільки рішення про надання наступної позики безпосередньо залежить від політичної волі уряду [35].

Міжнародний валютний фонд надає Україні довгострокові, порівняно дешеві позики для вирішення проблем платіжного балансу та вимагає дотримання певних умов. Але Україна не завжди забезпечує дотримання всіх вимог МВФ, що призводить до затримок з отриманням подальших кредитних ресурсів. Україна може надавати поради лише експертам МВФ. Після завершення фінансового плану

підтримки переходу національної економіки до ринкових відносин Польща, Чехія та Угорщина перейняли практику цих відносин з Міжнародним валютним фондом. Звичайно, це не означає, що ці країни, а потім і Україна, вийшли із зовнішнього ринку позик. Очевидно, що основними кредиторами України будуть чеські суди, Європейський банк реконструкції та розвитку та приватні інвестори. Однак основними позичальниками в Україні на той час повинні бути індивідуальні підприємства.

Отже, безперервна взаємодія України з Міжнародним валютним фондом може принести користь економіці країни, але є й певні ризики. Постійне співробітництво з Міжнародним валютним фондом має забезпечити структурну реформу української економіки. Другий позитивний момент - це внутрішня та зовнішня стабільність, підтримка валютного курсу та компенсація бюджетного дефіциту. У той же час запланована робота МВФ передбачає можливість ризиків, особливо кошти МВФ можуть бути використані для структурних реформ. Другий ризик - збільшення державного боргу.

Подальша співпраця між Україною та Міжнародним валютним фондом є об'єктивно необхідною та зручною [59]:

- Кредитні ресурси МВФ набагато дешевші, ніж ті, що залучаються на міжнародному фінансовому ринку;
- інвестиційна привабливість країни для інших світових організацій, які координують дії з Міжнародним валютним фондом, залежить від особливостей її відносин з Міжнародним валютним фондом;
- Взаємодія з Міжнародним валютним фондом сприяє інтеграції України у світову фінансову систему, в якій МВФ відіграватиме провідну роль і буде кредитором останньої інстанції;
- Здатність України користуватися консалтинговими, експертними та аналітичними послугами МВФ зростає, що є пріоритетом в умовах глобалізації.

Слід зазначити, що вчені визначили наступні стратегічні завдання, на які потрібно зосередитися при встановленні партнерства з ICF:

1. Посилити розробку законодавства щодо контролю за зовнішніми позиками;

2. Щоб створити спеціалізоване агентство, його завданнями повинні бути:

- Аналіз кредитного плану;
- Контролювати ефективність використання запозичених ресурсів;
- Розробити стратегію використання зовнішніх позик;

3. Підвищити ефективність запланованих для України реформ шляхом всебічного вивчення досвіду впровадження реформ у країнах з однаковими економічними та геополітичними параметрами;

4. З метою подальшого підтримання привабливого інвестиційного середовища для розвитку економічних стратегічних районів міжнародний кредитний рейтинг України був покращений.

З огляду на вищезазначені цілі, ми можемо відзначити наступні принципи співпраці з Міжнародним валютним фондом:

- Альтернативні джерела кредиту;
- За допомогою консультацій вивчити результати моніторингу та досліджень МВФ та інших заходів, які не передбачають надання національних гарантій чи фінансових зобов'язань, та розширити використання потенціалу МВФ для забезпечення спроможності країни до розвитку;
- Концентрувати ресурси МВФ на стратегічному напрямку реалізації національної політики;
- Якісний аналіз проектних документів, що фінансуються Міжнародним валютним фондом, для визначення доцільності залучення цих позик.

Щодо співпраці між Україною та Радою Безпеки, можна зазначити, що сьогодні Україна зможе співпрацювати з Радою Безпеки відповідно до таких принципів для досягнення найбільших соціально-економічних результатів [74]:

- головним принципом співпраці має бути максимальна відповідність формам і методам надання допомоги Світового банку для потреб економічного та соціального розвитку України;
- Метою співпраці має бути побудова політично сильної, економічно та фінансово міцної країни. Отже, якісні показники визначатимуть взаємодію між цією зміною соціально-економічного значення для забезпечення економічного зростання;

- Рішення про залучення кредитних ресурсів Світового банку повинно прийматися на основі ретельного аналізу порівняльних переваг отримання позик у Світового банку перед позиками з інших джерел на основі чітко визначених стандартів. Фінансові ресурси з державного бюджету, комерційних позик або приватних гарантій;

- Тільки шляхом забезпечення ефективного та повного їх використання та отримання відповідного позитивного економічного впливу, можна залучити фінансові ресурси Світового банку; це буде справжнім джерелом погашення боргу;

- Диверсифікація механізмів взаємодії з Радою Безпеки є одним з головних принципів, який визначає необхідність диверсифікації цих механізмів та їх найкращого використання в кожному конкретному випадку, що дозволить найбільш ефективно використовувати існуючі можливості взаємодії ;

- Характер, обсяг та форма взаємодії не матимуть негативного впливу на національну економічну безпеку, тому рівень боргу повинен бути обмежений, щоб запобігти залежності нашої країни від боргу [74].

Необхідним методом для підвищення ефективності залучення та використання ресурсів Світового банку, особливо в нинішніх складних умовах, має стати створення ефективної системи підготовки та управління кредитами. Основою цієї стратегії має стати середньо- та довгостроковий національний план соціально-економічного розвитку України.

Основний акцент на подальших відносинах з Радою Безпеки повинен базуватися на збільшенні ролі та відповідальності України. Так, слід зазначити, що йому слід активніше брати участь у запуску проєктів, а не чекати пропозиції Світового банку. Україні потрібно розвивати та консолідувати обов'язки різних міністерств та інших державних установ. Відповідає за функції підготовки та реалізації проєктів [74].

Тому співпраця з мікрофінансовими установами має вирішальне значення для реформування економіки України. Нині складна соціально-економічна ситуація змушує нашу країну подавати заявки на позики. Щодо подальшої співпраці,

партнерство є дуже важливим, і відмова у наданні фінансування негативно позначиться на стабільності економіки України.

Взаємодія України з міжнародними фінансовими установами допомагає покращити макрофінансові показники, сформувати конкурентне ринкове середовище, стабілізувати національну валюту, посилити інвестиційний процес та розвинути приватні підприємства. Слід пам'ятати, що додаткові кошти, залучені цими організаціями, призначені для подолання певних проблем у державній економіці. Україні необхідно терміново приділити пильну увагу своїм економічним та соціальним умовам [63].

Варто також пам'ятати, що поки Україна покладається на позики в мікрофінансових установах, це буде загрожувати фінансовій безпеці країни, державний борг значно зростатиме, а національний суверенітет буде загрожувати. Однак, щоб забезпечити подальшу співпрацю між Україною та міжнародними інституціями, країна повинна спочатку активно втручатися, щоб стимулювати та заохочувати співпрацю з іноземними партнерами.

Незважаючи на те, що Україна робила поступові кроки у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, все ще існують основні перешкоди, такі як: неадекватна законодавча база та її невідповідність міжнародним стандартам, а також систематичне невиконання Україною своїх програм міжнародного співробітництва через припинення фінансування проектів зобов'язання. Нецільове використання наданих коштів. Однак, незважаючи на дуже неоднозначні наслідки роботи з цими організаціями, економічне становище країни змусило країну подати заявку на отримання кредиту у фінансових установах.

Можна також зробити висновок, що взаємодія України з МФО позитивно вплинула на розвиток країни. За сприяння мікрофінансових установ Україні вдалося уникнути фінансової кризи, стимулювати розвиток певних галузей економіки та реалізувати багато надзвичайно важливих для суспільства проектів. Однак співпраця України з МФО має певні проблеми, такі як необґрунтоване використання варіантів фінансування, отриманих від МФО, недостатня кількість проектів, певна фінансова залежність від МФО та зростання державного боргу. Однак, незважаючи

на проблеми, Україна буде продовжувати співпрацювати з цими організаціями, оскільки їй терміново потрібно залучити фінансові інвестиційні ресурси, яких у країні все ще недостатньо.

Співпраця з МВФ продовжуватиме надавати фінансову та технічну допомогу, а також підтримку Міжнародного банку реконструкції та розвитку та Європейського банку реконструкції та розвитку для різних проектів розвитку у певних галузях нашої економіки.

Висновки до розділу 3

1. Мікрофінансові установи мають дуже значний вплив на світову економіку. Цей вплив головним чином пояснюється різними програмами допомоги, що надаються МВФ державам-членам. Міжнародний валютний фонд сприяє інтеграції світової економіки, забезпечує стабільність міжнародної валютної системи та допомагає країнам ліквідувати бідність. Однак деякі вчені також зазначали, що існують певні негативні наслідки для мікрофінансових установ, такі як залежність держави від кредитування цих організацій та необґрунтована розробка програм допомоги. Неефективність програм допомоги, політичний вплив на діяльність суверенних держав тощо.

2. Україна також тісно співпрацює з окремими мікрофінансовими установами, особливо з Міжнародним валютним фондом, Міжнародним банком реконструкції та розвитку та Європейським банком реконструкції та розвитку. В процесі співпраці з Міжнародним валютним фондом Україна отримала понад 30 мільярдів доларів США. Фінансова допомога США. Крім того, відповідно до рекомендацій Міжнародного валютного фонду, Україна була змушена провести певні економічні реформи, які певною мірою сприяли розвитку економіки нашої країни. Україна також тісно взаємодіє з Міжнародним банком реконструкції та розвитку та Європейським банком реконструкції та розвитку, який реалізує в Україні певні проекти, такі як підтримка аграрного сектору, розвиток енергетики тощо. За час незалежності України було реалізовано близько сотні таких проектів, що також

внесло позитивний внесок у розвиток енергетики та інших джерел енергії. В епоху незалежності України були такі проекти, і вони також внесли позитивний внесок у розвиток нашої країни.

3. Взаємодія між Україною та мікрофінансовими установами позитивно вплинула на розвиток країни. За сприяння мікрофінансових установ Україні вдалося уникнути фінансової кризи, стимулювати розвиток певних галузей економіки та реалізувати багато надзвичайно важливих для суспільства проектів. Однак у співпраці між Україною та МФО є деякі проблеми, такі як необґрунтоване використання коштів, отриманих від МФО, недостатній вибір варіантів фінансування проектів, певна фінансова залежність від МФО та рівень державного боргу. Однак, незважаючи на проблеми, Україна буде продовжувати співпрацювати з цими організаціями, оскільки поки що їй необхідно терміново залучити фінансові інвестиційні ресурси, яких все ще недостатньо. Співпраця з МВФ і надалі буде надійною, будь то фінансова та технічна допомога, чи підтримка Міжнародного банку реконструкції та розвитку та Європейського банку реконструкції та розвитку різних проектів розвитку у певних галузях нашої економіки.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене в кваліфікаційній роботі, присвячене аналізу питань впливу валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу. Проведене дослідження дає змогу зробити наступні загальні висновки:

1. Міжнародні кредитно-фінансові організації — це різноманітні об'єднання держав чи установ, які виконують функції регулювання міжнародних валютних, фінансових і кредитних відносин, здійснюють дослідження з проблем валютно-кредитної і фінансової сфер світового господарства, виробляють рекомендації і пропозиції. Основними цілями МФО слід вважати сприяння стійкому розвитку світової економіки, прискорення міжнародних економічних інтеграційних процесів, стабілізація міжнародних валютних відносин, надання економічної допомоги різним країнам. Серед всіх МФО особливо виділяють такі, як Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), Світовий Банк (до складу якого входять Міжнародний банк реконструкції та розвитку МБР, міжнародна асоціація розвитку МАР, Міжнародна фінансова корпорація МФК, Багатостороннє Агенство з інвестиційних гарантій БАГІ, Міжнародний центр про врегулюванню інвестиційних суперечок), різні регіональні банки реконструкції та розвитку, зокрема Європейський, Азійський та ін., Банк міжнародних розрахунків й інші МФО.

2. Одним з найважливіших МФО сучасності є Міжнародний Валютний Фонд, який здійснює різні види допомоги країнам-членам, переважна більшість яких має фінансовий характер в вигляді різних видів кредитування. Крім того, в процесі своєї діяльності МВФ здійснює й нагляд за діяльністю країн-членів для визначення відповідності дій країн рекомендаціям МВФ. Також дуже важливим МФО сучасності слід вважати Світовий Банк. Його структурні підрозділи-МБРР та МАР надають допомогу країнам-членам в реконструкції їх економіки. На відміну від МВФ допомога від СБ надходить переважно у вигляді різних проектів, спрямованих на підтримку окремих секторів економіки чи суспільної діяльності. Ще одним

важливим МФО сучасності є Європейський банк реконструкції та розвитку. ЕБРР реалізує велику кількість різних проектів, переважно в країнах Центральної та Східної Європи.

3. Позитивний вплив МФО на світову економіку полягає в забезпеченні її стабільності, особливо стабільності економіки в окремих регіонах світу. Також МФО позитивно впливають на процес розвитку окремих регіонів світу та окремих країн. Крім того, позитивний вплив МФО можна віднайти в забезпеченні подальшої інтеграції країн світу, стабілізації фінансових ринків та ін. В той же час певний негативний вплив МФО може проявлятися в формуванні залежності окремих країн від цих організацій, а також в недосконалості програм забезпечення розвитку окремих країн, які розробляються цими країнами разом з МФО. Відповідно саме на ці аспекти й повинні звертати увагу МФО при розробці подальших стратегій своєї діяльності.

4. Україна тісно співпрацює з окремими МФО, зокрема з МВФ, МБРР та ЄБРР, які реалізують в країні певні проекти, зокрема, підтримки агросектора, розвитку енергетики та ін. За роки незалежності України було реалізовано близько сотні таких проектів, що також позитивно сприяло розвитку нашої країни.

5. Взаємодія України з МФО позитивно вплинула на розвиток країни - за сприяння МФО Україні вдалося уникнути фінансових криз, стимулювати розвиток окремих секторів економіки, реалізувати багато надзвичайно соціально важливих проектів. В співробітництві України з різними МФО наявні й певні проблеми, наприклад нераціональне використання коштів, отриманих від МФО, неадекватність вибору варіантів фінансування проектів, формування певної фінансової залежності від МФО, зростання рівня загальнодержавного боргу й ін.

Отже в цілому можна відзначити, що МФО здійснюють надзвичайно вагомий вплив як на світову, так і на українську економіку. І такий вплив буде зберігатися й надалі, та навіть більше поступово він буде зростати, що відзначають багато науковців. Тому наша країна повинна чітко визначити стратегію своєї взаємодії з різними МФО та здійснювати адекватну раціональну політику своєї співпраці з ними.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України від 01.01.2018 2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій : Закон України» від 3 червня 1992 р. - 2402-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки розпорядження КМУ від 24.05.2017 № 415-р. XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік : КМУ від 27.05.2016 418-р. XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/418-2016-p>.
5. Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: КМУ від 27.01.2016 № 70. підтримуються МФО постанова <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/70-2016-%D0%BF>.
6. Антикризове управління національною економікою : монографія / [Л. Малий, І. Радіонова, Л. Ємельяненко та ін.]/ за заг. ред. І. Малого. К.: КНЕУ, 2017. - 368 с.
7. Бабій Л.В. Аналіз основних завдань і принципів розвитку державної гео економічної політики України у сфері підвищення ефективності співробітництва з міжнародними економічними організаціями. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2017. С. 5–12.

8. Біла С.О., Сидоренко К.В. Методичні рекомендації до виконання наскрізного міждисциплінарного курсового проекту зі сталого розвитку для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини» / С.О.Біла, К.В.Сидоренко; НАУ. – Київ – Одеса: Фенікс,2021.- 62 с.
9. Ботон Дж., Брэтфорд К. Глобальное управление: новые участники, новые правила // Финансы и развитие. Вашингтон: МВФ, 2014.-№ 44(4) — С.10-14
10. Васютинська Л.А. Міжнародні фінанси Навчальний посібник /Л.А Васютинська-Одеса ФОП Бондаренко М.О., 2017.-310 с.
11. Вонсович В.О. Вплив міжнародного кредитування на стан та перспективи розвитку економіки України : матер. II Всеукр. наук.-практ. заочної конф. «Наука України. Перспективи та потенціал» / В.О. Вонсович, В.Ю. Данилишин. -Д.: ВГО «Нова Освіта», 2011. - С. 31.
12. Данилишин Б. М. Співробітництво з МВФ: проблеми і перспективи. XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://dt.ua/macrolevel/spivrobitnictvo-Z-mvf-problemi-i-perspektivi-_html
13. Детермінанти сталого розвитку економіки: Монографія / Під заг. Ред. Д.е.н. проф. Храпкіної В.В., д.ю.н., проф. Устименка В.А. – К.: Інтерсервіс,2019. – 264 с.
14. Звіт Рахункової палати України за 2017 рік. К.: 2018.-316 с.
15. Іванов С. М. Унормування співробітництва з МФО в контексті запобігання дестабілізації національної економіки / С. М. Іванов, К. В. Клименко, М. В. Савостьяненко // Фінанси України, 2018.- № 5.-С. 41-55.
16. Клименко К. В. Зарубіжний досвід співробітництва з Міжнародним банком реконструкції та розвитку і Міжнародною асоціацією розвитку // Наукові роботи НДФІ, 2017.- Вип. 1.- С. 16-40.
17. Кожухова Т. В. Фінансування та трансформація глобальної системи фінансування сталого розвитку: монографія. Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2017.- 336

18. Козелецький П. С., Кравченко А. В. Проблеми зовнішнього державного боргу України, його обслуговування та регулювання // Економічний простір. 2013. - №71.-С.56-65.

19. Колосова В. П. Фінанси міжнародних інституцій в Україні : монографія. К.: КНТЕУ. 2016.-504 с.

20. Кон'юнктура світових товарних ринків: навч. Посібник / І.І.Набок. – К.: НАУ,2018. – 176 с.

21. Кульбіда М. В. Кредитування МВФ країн, що розвиваються // Інтелект ХХІ століття: наук. журнал. 2018.- №4. С. 13-18.

22. Кульбіда М. В. Напрями вдосконалення співробітництва України та МВФ // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»: наук. журнал. 2018 «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»: наук. журнал. 2018. Вип. 22(2). С. 50-54.

23. Кульбіда М. В. Основні напрями підвищення ролі міжнародних фінансових організацій у регулюванні міжнародних економічних відносин // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»: наук. журнал. 2016.-Вип. 6(2). С. 31-36.

24. Кульбіда М. В. Роль міжнародних фінансових інституцій в міжнародній фінансовій архітектурі / Економіка, фінанси та управління: проблеми та сучасні шляхи розвитку: матеріали міжн. наук.-прак. конф. (Львів, 25-26 грудня 2015). 2015. - Ч. 1.-С.17-19.

25. Кульбіда М. В. Роль Світового банку у сучасній світовій економіці // Інтелект ХХІ століття: наук. журнал. 2019.- №3. С.16-22. Кульбіда М. В. Сучасні проблеми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями // Сучасні можливості забезпечення соціально-економічного розвитку країн: матеріали доповідей міжн. наук.-практ.

26. Кульбіда М. В. Сучасні проблеми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями // Сучасні можливості забезпечення

соціально-економічного розвитку країн: матеріали доповідей міжн. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 16 вересня 2017 року), 2017.-С. 22-24.

27. Кульбіда М. В. Управління зовнішнім боргом України у контексті співпраці з МФО / Стратегії розвитку України: наук. журнал. 2018. №1. С. 149-155.

28. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар: /Дж. Стігліц пер. з англ. К.: Академія, 2003.-388 с..

29. Манаєнко І. М. Співпраця України з МВФ. Збірник наук. праць «Сучасні підходи до управління підприємством». 2017. XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/106885/103611>,

30. Мицюк С., Мегей В. Сучасний стан та перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями // Вісник КНУ. Економіка, 2015.-Вип. 12 (177). XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua>.

31. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / С.В. Сидоренко, О.М. Іваницька, О.В. Кузнєцов, К.В. Антоненко, М.П. Висоцька, І.П. Дерев'яненко, Г.А. Клименко, І.І. Набок, О.С. Пасічник, З.В. Пічкурова, Л.М. Побоченко, М.А. Ричка, Н.А. Резнікова, З.С. Соколова, В.В. Тіпанов; за ред. д-р екон.наук, проф. С.В. Сіденко. – К.: НАУ, 2015. – 468 с.

32. Полковниченко С. О. Залучення зовнішніх державних запозичень та їх вплив на розвиток економіки України / Глобальні та національні проблеми економіки: наук. журнал. Миколаїв: МНУ ім. В. Сухомлинського, 2017. —Вип. 20. — С. 194-199.

33. Ричка М.А. Боргова безпека України. Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали між нар.наук.-практ.конф., 1 травня 2020р. К.:НАУ, 2020. С.162-170

34. Сведенцов В. Л. Новые международные региональные банки развития / В. Л. Сведенцов // Мир новой экономики, 2017.-Вип. 1.- С. 55-59.

35. Сіденко В. Р. Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України // Економіка і прогнозування, 2018.- № 2. С. 7-28.

36. Терещенко Г. М. Проблеми та перспективи залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій / Г. М. Терещенко, О. І. Капленко, Х. І.

Северіна Х. І. // Наукові праці НДФІ. 2017.- 3 (80). С. 111-120. . Україна та Світовий банк: досвід та перспективи співпраці. Матеріалу круглого столу. Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1584>.

37. Федоров В. А. Управління зовнішнім державним боргом суверенної України / В. А. Федоров // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах своїнтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (20 травня 2016 р., м. Одеса) : у 2 т. Т. 1 / відп. ред. М. В. Афанасьєва. Одеса : Юридична література, 2016.- С. 109-112.

38. Шинкар В. А. Міжнародний валютний фонд та його вплив на глобальну макроекономічну політику / Шинкар В. А., Яцко Л. Б., Яцко Г. В // Науковий вісник УЖНУ, 2016.- № 6 (3). - С. 148-151:

39. Collins D. An Introduction to International Investment. Law. Cambridge, Cambridge University Press, 2017. 366 p.

40. Filippini F., De la Torre A., Ize A. The Commodity Cycle in Latin America- Mirages and Dilemmas, LAC Semi-annual Report (April), World Bank, Washington, DC, 2016. 64 p.

41. IMF Financial Operations 2018/ Finance Department, International Monetary Fund. Washington, D. C.: IMF, April 2018.-196 p.

42. Hale T., Held D., Young K. Gridlock: Why Global Cooperation Is Failing When We Need It Most. Cambridge: Policy Press, 2013.-377p.

43. Kulbida M. International Monetary Fund and East Asia: Developments, Challenges, and Lessons Leared. Baltic Journal of Economic Studies. Riga: BBaltija Publishing, 2017.-3(5). -P. 244-251.

44. WorldBank. Україна-Концепція партнерства з країною на 2017-2021 роки. К.: World Bank Group, 2017.-96 с.

45. Carrasquilla, A. M. Latin America Economic Integration and the Role of Regional Financial Institutions.

46. In Building a Latin America Reserve Fund: 35 Years of FLAR / ed. by G. P. Rubio. Bogota: FLAR, 2015.-300p.

47. <https://www.worldbank.org>- офіційний сайт Групи Світового банку.
48. <http://www.ukrstat.gov.ua> - офіційний сайт Державна служба статистики України.
49. <http://www.imf.org> - офіційний сайт Міжнародного валютного фонду.
50. <https://www.minfin.gov.ua> офіційний сайт Міністерства фінансів України.
51. <https://www.ebrd.com> офіційний сайт Європейський банк реконструкції та розвитку.
52. Антоненко І. Співробітництво України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями - шлях до стабільності та розвитку в період кризи. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2009_13/APopenko.pdf.
53. Бугай М. В., Довгострокові перспективи співпраці України з Міжнародним Валютним Фондом [Електронний ресурс]. м. В., Бугай – Режим доступу: [http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/2 2017/part 2/41.pdf](http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/2%2017/part%202/41.pdf).
54. Годовой отчет МВФ 2015 [Електронний ресурс].- Режим доступу: [http://www.imf.org/external/russian/pubs/fVar/2015/pdf/ar15 rus.pdf](http://www.imf.org/external/russian/pubs/fVar/2015/pdf/ar15_rus.pdf).
55. Експертний звіт «Аналіз управління державним боргом України». [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://optimascenter.org>.
56. Інформаційно аналітична довідка про стан співробітництва України з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dialog.me.gov.ua>.
57. Історія співробітництва України та МВФ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
58. Колінець Л.Б. Роль МВФ в антикризовому управлінні [Електронний ресурс]. /Л.Б. Колінець Режим ддоступу: <http://bses.in.ua>.
59. Кульбіда М. В. Основні напрями підвищення ролі міжнародних фінансових організацій у регулюванні міжнародних економічних відносин // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»: наук. журнал. 2016. Вип. 6(2). -С. 31-36

60. Ксендзук В.В. Аналіз діяльності Міжнародного Валютного Фонду в умовах глобалізаційних економічних процесів [Електронний ресурс]. /В.В. Ксендзук- Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

61. Кульбіда М. В. Роль міжнародних фінансових інституцій в міжнародній фінансовій архітектурі / Економіка, фінанси та управління: проблеми та сучасні шляхи розвитку: матеріали міжн. наук.-прак. конф. (Львів, 25-26 грудня 2015). 2015. Ч. 1. С.17-19.

62. Лобас М.Г. Міжнародні фінансові організації та їх значення для економічного розвитку країн. с.1-8. // [Електронний ресурс] М.Г. Лобас -Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

63. Міжнародні валютно-кредитні відносини. Навч. Посіб. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pidruchniki.com>.

64. Петрик О. А., Батковський В. Фінансові програми МВФ для надання фінансової допомоги країнам/ Петрик О., Батковський В.// Вісник НБУ - 2014 № 6.

65. Донських М. С.. Костишина О. Я. Роль міжнародних фінансових організацій в сучасній світовій економіці [Електронний ресурс]. /М. С. Донських О. Я. Костишина Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.

66. Мегей В. Сучасний. стан та перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями [Електронний ресурс] /В. Мегей. Режим доступу: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua>.

67. Міжнародна економіка. Навч. Посіб. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://pidruchniki.com>.

68. Міжнародний Банк реконструкції та розвитку. /Міжнародні валютно-кредитні відносини. Навч. Посіб. [Електронний ресурс)]. Режим доступу: <https://pidruchniki.com>.

69. Міжнародний кредит. Навч. Посіб. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://www.vuzlib.su/me_kneu/4-4.htm.

70. Міжнародні валютно-кредитні відносини. Навч. Посіб. [Електронний ресурс). Режим доступу: <https://pidruchniki.com>.

71. Міжнародні валютно-кредитні відносини. Навч. Посіб. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://pidruchniki.com>.

72. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Навч. Посіб. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://uchebnik-ekonomika.com/ekonomika-stran-725/232-mijnarodni-valyutno-finansovi-27014.html>.

73. Міжнародні валютно-фінансові організації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://studopedia.com.ua>.

74. Нестеренко Ж. К. , Шелемех Є. В. Співробітництво України з МВФ: стан та перспективи [Електронний ресурс]. ГЖ. К. Нестеренко Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

75. Олійник А. А. Міжнародні фінансові організації як складова фінансової глобалізації [Електронний ресурс]/А.А. Олійник Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

76. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.imf.org>.

77. Партнерство Світовий банк Україна Огляд програм в країні. [Електронний ресурс]. Режим <http://www.worldbank.org/> доступу: [content/dam/Worldbank/document Ukraine-Snapshot-ukr.pdf](http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Ukraine-Snapshot-ukr.pdf).

78. Сіденко В. Р. Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України. Економіка і прогнозування. 2018. № 2. С. 7-28.

79. Скоробогатова Н. Є. Ефективність співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями [Електронний ресурс]. Н. Є. Скоробогатова Режим доступу: http://skorobogatova.edu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/09/Skorobogatova_statya.pdf.

80. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/ifo-projects> Головна / Про Україну / Економічне співробітництво / Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями.

81. Україна та Світовий банк: досвід та перспективи співпраці. Матеріали круглого столу. Національний інститут стратегічних досліджень при президентові

України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>. Петрик Д.С. Співпраця України з Міжнародним /М.П.

82. Федішин М.П. Валютним Фондом: проблеми та перспективи [Електронний ресурс]. Федішин Д.С. Петрик-Режим доступу: <http://global-national.in.ua>.

83. Хаєцька О. П., Вертелецький М.В. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2018.

84. Цилінська, Я. В Аналіз співробітництва України з МВФ [Електронний ресурс]/Я. В Цилінська,-Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua>.

85. Шатковська Г.О. Роль міжнародних фінансових організацій в умовах глобалізації світової економіки [Електронний ресурс]. ЛШатковська Г.О. - Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

86. Яникін С.В. Місце та роль міжнародних фінансових організацій на сучасному етапі розвитку світової фінансової системи [Електронний ресурс]/С.В. Яникін Режим доступу: <http://chtei-knteu.cv.ua>.